

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ - MANAGEMENT ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ
(MBA – TOURISM MANAGEMENT)

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Μελέτη Θαλάσσιου Τουρισμού στα Ιόνια Νησιά

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΔΕΛΛΑΠΟΡΤΑΣ

ΑΘΗΝΑ, 2011

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο	11
ΒΑΣΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΙΟΝΙΩΝ	
ΝΗΣΩΝ	11
1.1 Γενικά.....	11
1.2 Γεωγραφική θέση.....	13
1.3 Τα Επτάνησα.....	14
1.3.1 Κεφαλονιά	15
1.3.2 Κέρκυρα.....	15
1.3.3 Παξοί.....	16
1.3.4 Ιθάκη	16
1.3.5 Ζάκυνθος	17
1.3.6 Λευκάδα.....	17
1.3.7 Κύθηρα	18
1.4 Διοικητική διάρθρωση	18
1.5 Φυσικά χαρακτηριστικά.....	18
1.5.1 Φυσικό περιβάλλον.....	18
1.5.2 Μορφολογία.....	20
1.5.2 Κλιματολογικές συνθήκες	22
1.5.3 Σεισμολογικά χαρακτηριστικά	27
1.5.4 Χρήσεις γης.....	28
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο	30
ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	30
2.1 Πληθυσμακή Πυκνότητα.....	30
2.2 Δημογραφικά στοιχεία	31
2.2.1 Πληθυσμός.....	31
2.2.2 Δημογραφική εξέλιξη	33
2.2.3 Ανθρώπινο δυναμικό	34
2.3 Απασχόληση και ανεργία.....	34
2.3.1 Στοιχεία απασχόλησης και ανεργίας	34
2.3.2 Επίπεδο εκπαίδευσης	36
2.4 Οικονομικά Χαρακτηριστικά του Πληθυσμού.....	39
2.4.1 Α.Ε.Π.	39
2.4.2 Οι τομείς παραγωγής	41
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο	49
ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΟΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ.....	49
3.1 Φυσικοί Πόροι	50

3.1.1 Ορυκτοί πόροι	50
3.1.2 Ακτές.....	53
3.2 Πολιτιστικοί – Ιστορικοί – Πολιτισμικοί Πόροι.....	56
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο	59
ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	59
4.1 Οι εναλλακτικές μορφές Τουρισμού στα Ιόνια Νησιά	60
4.2 Θαλάσσιος Τουρισμός	63
4.2.1 Θαλάσσια σπορ.....	64
4.2.2 Υποβρύχιος – Καταδυτικός τουρισμός	69
4.2.3 Κρουαζιέρες.....	70
4.2.4 Θαλάσσιος τουρισμός φύσης.....	71
4.2.5 Θαλάσσιος αλιευτικός τουρισμός.....	71
4.2.6 Θαλάσσιος πολιτιστικός τουρισμός.....	72
4.2.7 Θαλάσσιος αθλητικός τουρισμός	73
4.2.8 Γιώτινγκ.....	73
4.3 Θαλάσσιο Πάρκο Ζακύνθου	73
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο	76
ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΥΠΟΔΟΜΗΣ	76
5.1 Τεχνικές Υποδομές	76
5.1.1 Μεταφορές.....	76
5.1.2 Τηλεπικοινωνίες	82
5.1.3 Ύδρευση.....	82
5.1.4 Έρευνα – Τεχνολογία.....	82
5.1.5 Αποχέτευση – διαχείριση απορριμμάτων	83
5.1.6 Δίκτυα ενέργειας.....	84
5.1.7 Έργα γεωργικής ανάπτυξης.....	84
5.2 Κοινωνικές υποδομές.....	89
5.2.1 Εκπαίδευση.....	89
5.2.2 Υγεία.....	89
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο	92
Τουριστική Προσφορά	92
6.1 Συνολικός αριθμός ξενοδοχειακών καταλυμάτων.....	92
6.2 Συνολικά μεγέθη δωματίων και κλινών των ξενοδοχείων.....	93
6.3 Πληρότητες Καταλυμάτων Περιφέρειας Ιονίων Νήσων.....	95
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ.....	100
Βιβλιογραφία	105

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΠΙΝΑΚΩΝ

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.1 Εποχιακή διακύμανση της ατμοσφαιρικής θερμοκρασίας (°C) στα Ιόνια Νησιά [μέση τιμή (ελάχιστη-μέγιστη)].....	24
ΠΙΝΑΚΑΣ 1.2 Ανεμολογικά στοιχεία στα Ιόνια Νησιά για το έτος 2005.....	26
ΠΙΝΑΚΑΣ 2.1 Επιφάνεια, πληθυσμός και πυκνότητα πληθυσμού Περιφέρειας Ιονίων Νήσων και των νομών αυτής.....	32
ΠΙΝΑΚΑΣ 5.1 Αφίξεις αλλοδαπών τουριστών στους αερολιμένες της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων	80
ΠΙΝΑΚΑΣ 5.2 Αφίξεις αλλοδαπών τουριστών στον αερολιμένα της Κέρκυρας.....	81
ΠΙΝΑΚΑΣ 5.3 Αφίξεις αλλοδαπών τουριστών στον αερολιμένα του Ν. Ζακύνθου.....	81
ΠΙΝΑΚΑΣ 5.4 Μορφωτικό επίπεδο στην Περιφέρεια Ιονίων νήσων και τους νομούς της	89
ΠΙΝΑΚΑΣ 6.1 Ξενοδοχειακό Δυναμικό Ιονίων Νήσων.....	93
ΠΙΝΑΚΑΣ 6.2 Δυναμικότητα Κάμπινγκ της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων.....	94
ΠΙΝΑΚΑΣ 6.3 Διανυκτερεύσεις Αλλοδαπών και Ημεδαπών Τουριστών στα Ξενοδοχειακά Καταλύματα της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων	95
ΠΙΝΑΚΑΣ 6.4 Διανυκτερεύσεις Αλλοδαπών και Ημεδαπών Τουριστών στα Ξενοδοχειακά Καταλύματα των Ιονίων Νήσων.....	96
ΠΙΝΑΚΑΣ 6.5 Διανυκτερεύσεις Αλλοδαπών και Ημεδαπών Τουριστών στα Ξενοδοχειακά Καταλύματα του Ν. Κέρκυρας.....	97
ΠΙΝΑΚΑΣ 6.6 Διανυκτερεύσεις Αλλοδαπών και Ημεδαπών Τουριστών στα Ξενοδοχειακά Καταλύματα του Ν. Ζακύνθου.....	98
ΠΙΝΑΚΑΣ 6.7 Διανυκτερεύσεις Αλλοδαπών και Ημεδαπών Τουριστών στα Ξενοδοχειακά Καταλύματα του Ν. Κεφαλληνίας.....	99
ΠΙΝΑΚΑΣ 6.8 Διανυκτερεύσεις Αλλοδαπών και Ημεδαπών Τουριστών στα Ξενοδοχειακά Καταλύματα του Ν. Λευκάδας.....	99

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύμφωνα με μελέτες, το οικονομικό, κοινωνικό και μορφωτικό προφίλ των ανθρώπων ιδιαίτερα στις αναπτυγμένες χώρες έχει μεταβληθεί και συνεπώς, οι καταναλωτικές ανάγκες των σύγχρονων τουριστών έχουν αλλάξει. Έτσι, έχει διαμορφωθεί μια καινούρια ζήτηση, από την αρχή της δεκαετίας του 1990, για εξειδικευμένα τουριστικά προϊόντα και υπηρεσίες, γεγονός που διαμορφώνει και την αντίστοιχη τουριστική προσφορά.

Τα αίτια που οδήγησαν σε αυτή την τμηματοποίηση της ταξιδιωτικής αγοράς εντοπίζονται μεταξύ άλλων στην αυξημένη κατά κεφαλή καταναλωτική δαπάνη, στην αύξηση του ελεύθερου χρόνου, στους καλύτερα ενημερωμένους τουρίστες μέσω της εξάπλωσης του Διαδικτύου, στο υψηλότερο μορφωτικό επίπεδο και στη συσσωρευμένη ταξιδιωτική εμπειρία των τουριστών που αναζητούν πια όχι μόνο την απόδραση από την καθημερινότητα αλλά ποικιλία στις επιλογές τους και αυθεντικές ποιοτικές τουριστικές εμπειρίες.

Επίσης, όπως τονίζουν οι Hall και Weiler (1992) οι δημογραφικές αλλαγές που παρατηρούνται στον παγκόσμιο πληθυσμό επηρεάζουν και τα χαρακτηριστικά της τουριστικής ζήτησης. Αυτές περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων έναν ενεργό γηράσκοντα πληθυσμό, τους γάμους σε μεγαλύτερη ηλικία απ' ότι παλαιότερα, τις οικογένειες με δυο εισοδήματα, τα άτεκνα ζευγάρια και έναν αυξανόμενο πληθυσμό άγαμων ενηλίκων.

Οι ειδικές μορφές τουρισμού διακρίνονται από την ύπαρξη ενός συγκεκριμένου και κυρίου κινήτρου στη ζήτηση (όπως συνέδρια, οικολογία, πολιτισμός) και από την δημιουργία μιας αντίστοιχης υποδομής στις εγκαταστάσεις των τουριστικών περιοχών που αποσκοπεί στην εξυπηρέτηση των τουριστών της κάθε ειδικής μορφής τουρισμού.

Τμήμα των ειδικών μορφών τουρισμού είναι και οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού οι οποίες διακρίνονται και αυτές από την ύπαρξη ενός βασικού και συγκεκριμένου κινήτρου στη ζήτηση, το οποίο έχει άμεση σχέση με συγκεκριμένα θέματα τουρισμού όπως: ταξίδια περιπέτειας, αθλητισμός, περιήγηση, περιβάλλον κ.α. (Σωπάση, 2007).

Κατά την οργάνωση ενός ταξιδιού εναλλακτικής μορφής συνηθίζεται οι τουρίστες να επιλέγουν πλήρη ή μερική ανεξαρτησία στις επιλογές τους και σπάνια ζητούν τις υπηρεσίες των τουριστικών γραφείων.

Ακόμα, χαρακτηριστική είναι και στις εναλλακτικές μορφές τουρισμού η καταγραφή της εξέλιξης μιας ειδικής υποδομής για την εξυπηρέτηση των συγκεκριμένων τουριστών. Άξιο αναφοράς είναι πως το κοινό στοιχείο μεταξύ ζήτησης και προσφοράς εναλλακτικών μορφών τουρισμού, είναι ο σεβασμός προς την τοπική, κοινωνική και περιβαλλοντική δομή (Κοκκώσης & Τσάρτας, 2001).

Το τουριστικό χαρτοφυλάκιο κάθε χώρας εμπλουτίζεται συνεχώς με νέα προϊόντα, που είναι αποτέλεσμα της σύγχρονης κοινωνικο-οικονομικής πραγματικότητας. Τα προϊόντα αυτά διακρίνονται σε πολλές και ποικίλες υπηρεσίες και ο κύριος στόχος τους είναι να προσφέρουν τη μεγαλύτερη δυνατή ικανοποίηση στους επισκέπτες.

Ήδη από όταν εισήλθε αυτή η νέα τάση στην τουριστική ανάπτυξη ο τουρισμός ειδικών ενδιαφερόντων έχει γίνει αντικείμενο επιστημονικής μελέτης. Οι περισσότερες σύγχρονες μορφές τουρισμού ξεκίνησαν ως ειδικά ενδιαφέροντα. Κατά την αρχαιότητα πρωτοεμφανίστηκαν οι πρώτες ειδικές μορφές τουρισμού όπως ο συνεδριακός τουρισμός με χαρακτηριστικό παράδειγμα την συμμετοχή στις αμφικτιονίες όπου εκπρόσωποι των αρχαίων ελληνικών πόλεων πραγματοποιούσαν ταξίδια με σκοπό να συμμετάσχουν σε αυτές προκειμένου να λάβουν αποφάσεις για πολιτικά ή θρησκευτικά θέματα.

Ο τουρισμός αποτελεί έναν από τους δυναμικότερους κλάδους της οικονομικής δραστηριότητας παγκοσμίως. Στην Ελλάδα, η τουριστική βιομηχανία στηρίχτηκε από

τη δεκαετία του '60 στο κλασικό μοντέλο τουριστικής προσφοράς «ήλιος – θάλασσα», το οποίο όμως φαίνεται να μην αποτελεί πια βιώσιμη επιλογή για το μέλλον του ελληνικού τουριστικού προϊόντος, καθώς δεν καθίσταται δυνατό να πείσει εκείνες τις κατηγορίες τουριστών που έχουν ειδικά ενδιαφέροντα ή ανήκουν σε υψηλές εισοδηματικές τάξεις. Πολύ περισσότερο μάλιστα τη στιγμή που οι ανταγωνίστριες μεσογειακές χώρες προσφέρουν παραπλήσιο τουριστικό προϊόν σε καλύτερες τιμές και με υπηρεσίες ανώτερου επιπέδου, ενώ στο μέλλον φαίνεται ότι ο ανταγωνισμός θα αυξηθεί ακόμα πιο πολύ (Βαρβαρέσος, 1998).

Επίσης, πέρα από τον εντεινόμενο ανταγωνισμό, ο ελληνικός τουρισμός αντιμετωπίζει και ένα άλλο διαρθρωτικό πρόβλημα: αυτό της έντονης εποχικότητας. Επομένως, είναι επιτακτική η ανάγκη διαφοροποίησης του ελληνικού τουριστικού προϊόντος και η αναδιάρθρωση της προσφοράς για την αντιμετώπιση των δύο μεγαλύτερων προκλήσεων: του εντεινόμενου ανταγωνισμού και της εποχικότητας.

Με βάση τα παραπάνω, η απομάκρυνση από το μοντέλο του μαζικού τουρισμού και η ανάδειξη κι άλλων μορφών τουρισμού, αυτών που αποκαλούνται «ειδικές και εναλλακτικές» μορφές τουρισμού, αποτελεί μονόδρομο για τον εμπλουτισμό της τουριστικής προσφοράς.

Μεταξύ των κλάδων αυτών κυρίαρχη θέση κατέχει ο θαλάσσιος τουρισμός. Η απεραντοσύνη και το βαθύ γαλάζιο της θάλασσας πάντοτε σαγήνευαν και συγκινούσαν τον άνθρωπο. Δεν είναι τυχαίο ότι ένα μεγάλο μέρος του παγκόσμιου πληθυσμού κατοικεί σε παράκτιες περιοχές λόγω της σημασίας της θάλασσας ως πηγής τροφής και συγκοινωνιακού διαύλου.

Η θαλάσσια περιήγηση δεν αποτελεί φαινόμενο των νεότερων χρόνων αφού έχει αποδειχτεί ιστορικά ότι από την αρχαιότητα υπήρχαν πλοία που χρησιμοποιούνταν για ψυχαγωγικούς λόγους αλλά και αργότερα κατά τη Ρωμαϊκή περίοδο ενώ η σύγχρονη μορφή της θαλάσσιας περιήγησης τοποθετείται στα τέλη του 19ου αιώνα όταν η εμφάνιση των υπερωκεάνιων επιτρέπει στους ανθρώπους να ικανοποιηθούν

παράλληλα τις ανάγκες τους για μετακίνηση αλλά και για πολιτισμική επικοινωνία και αναψυχή (Μυλωνόπουλος & Μοίρα, 2005).

Ο κλάδος του θαλάσσιου τουρισμού αποτελεί στις μέρες μας έναν σημαντικό επιχειρηματικό τομέα με μεγάλη οικονομική επιρροή λόγω της πολυμορφίας του και της πολυπλοκότητάς του ενώ για τις παράκτιες και τις νησιωτικές περιοχές αποτελεί την πιο σημαντική οικονομική δραστηριότητα.

Στην Ελλάδα, ο θαλάσσιος τουρισμός αποτελεί μία βασική συνιστώσα του τουριστικού κλάδου και του προσφερόμενου τουριστικού προϊόντος, λόγω του νησιωτικού χαρακτήρα της χώρας με τα 3.000 περίπου νησιά και την εκτεταμένη ακτογραμμή της (16.000 χλμ.) και αποτελεί μία από τις δυναμικότερες μορφές του σύγχρονου τουρισμού (Λύτρας, 2001).

Το πλαίσιο των θαλάσσιων τουριστικών δραστηριοτήτων είναι μεγάλο και εξαρτάται κάθε φορά από το κριτήριο της συγκεκριμένης θαλάσσιας περιοχής όπου τοποθετείται η τουριστική δραστηριότητα και ανάλογα με το μέσο που χρησιμοποιείται για την αξιοποίηση της. Έτσι, ο θαλάσσιος τουρισμός μπορεί να διακριθεί σε (Μυλωνόπουλος & Μοίρα, 2005):

- παράκτιο τουρισμό
- υποβρύχιο τουρισμό
- θαλάσσιο τουρισμό φύσης
- θαλάσσιο αλιευτικό τουρισμό
- θαλάσσιο πολιτιστικό τουρισμό
- θαλάσσιο αθλητικό τουρισμό
- γιώτινγκ
- κρουαζιέρα

Αντικείμενο έρευνας της εργασίας αυτής αποτελεί η μελέτη της Περιφέρειας των Ιονίων νήσων από την πλευρά του τουρισμού και συγκεκριμένα από την πλευρά μιας εναλλακτικής μορφής του, του θαλάσσιου τουρισμού.

Η εργασία αποτελείται από πέντε κεφάλαια στα οποία γίνεται μια παρουσίαση των χαρακτηριστικών της συγκεκριμένης περιφέρειας, ανάλυση των χαρακτηριστικών του πληθυσμού της, αναφορά στους τουριστικούς πόρους και τις επιλογές για εναλλακτικές μορφές τουρισμού που υπάρχουν στα νησιά, όπως ο θαλάσσιος τουρισμός, παρουσίαση των τεχνικών υποδομών και ανάλυση της δυναμικότητας που διαθέτουν.

Αναλυτικά, στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται η παρουσίαση των χαρακτηριστικών της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων, και συγκεκριμένα όσον αφορά τη γεωγραφική θέση των νησιών, τη διοικητική διάρθρωση της περιφέρειας καθώς και μια εισαγωγή στα ίδια τα νησιά και τα φυσικά χαρακτηριστικά τους.

Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται ανάλυση του πληθυσμού της περιφέρειας. Παρατίθενται στοιχεία για την πυκνότητα του πληθυσμού, δημογραφικά στοιχεία και αναλύονται δεδομένα που αφορούν την απασχόληση και την ανεργία στα Ιόνια νησιά στις μέρες μας. Τέλος, διερευνώνται τα οικονομικά χαρακτηριστικά του πληθυσμού.

Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στους τουριστικούς πόρους (φυσικούς, πολιτιστικούς, ιστορικούς και πολιτισμικούς) των νησιών και στο τέταρτο κεφάλαιο αναλύονται όλες οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού των Ιονίων Νήσων με ιδιαίτερη βαρύτητα στο θαλάσσιο τουρισμό και τις υποκατηγορίες του.

Στο πέμπτο κεφάλαιο ερευνώνται οι τεχνικές και κοινωνικές υποδομές της Περιφέρειας ως τόπος τουριστικού προορισμού ενώ στο έκτο κεφάλαιο γίνεται παρουσίαση της τουριστικής προσφοράς και της δυναμικότητας των νησιών. Τέλος, παρατίθενται τα συμπεράσματα.

Για την εκπόνηση της εργασίας αυτής έγινε χρήση βιβλιογραφίας, άρθρων από τον περιοδικό και ημερήσιο τύπο, πηγών από το ίντερνετ, καθώς και στοιχεία από προσωπική εμπειρία του γράφοντος.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΡΑΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΒΑΣΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ

1.1 Γενικά

Η Περιφέρεια έχει συνολική έκταση 2.318 τ.χλμ και καλύπτει το 1,8% της συνολικής έκτασης της χώρας. Αποτελείται από τους Νομούς Κερκύρας, Λευκάδας, Κεφαλληνίας & Ιθάκης και Ζακύνθου και σύμφωνα με τη νέα διοικητική διαίρεση («Καποδίστριας») αποτελείται από 33 νέους δήμους και 6 κοινότητες, οι οποίες παρέμειναν για εθνικούς ή οικονομικούς λόγους. Η έδρα της Περιφέρειας βρίσκεται στην Κέρκυρα.

Συνολικά η Περιφέρεια αριθμεί 32 νησιά (μικρά και μεγάλα) εκ των οποίων κατοικούνται μόνο τα 13. Περιλαμβάνει (από τα βόρεια προς τα νότια) τα νησιά Οθωνοί, Ερείκουσα, Μαθράκι, Κέρκυρα, Παξοί, Αντίπαξοι, Λευκάδα, Μεγανήσι, Κάλαμος, Καστός, Ιθάκη, Κεφαλληνία και Ζάκυνθο.

Γενικά, η Περιφέρεια των Ιονίων Νήσων, λόγω της σημαντικής ανάπτυξης του τουριστικού τομέα τις τελευταίες δεκαετίες, δίνει την εντύπωση στον μακρινό παρατηρητή ότι πρόκειται για μια σχετικά ανεπτυγμένη Περιφέρεια. Στην πραγματικότητα όμως πρόκειται για μια νησιωτική ακριτική περιφέρεια με τις συνακόλουθες ενδοπεριφερειακές διαφορές στο επίπεδο της κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης και με σημαντικά προβλήματα οργανικής διασύνδεσης μεταξύ των νησιών αλλά και στην σύνδεσή τους με την ηπειρωτική χώρα.

Οι βασικοί τομείς της οικονομίας της Περιφέρειας είναι ο τουρισμός και ο πρωτογενής τομέας, με τον τουρισμό να κατέχει τα πρωτεία. Ωστόσο θα πρέπει να επισημάνουμε ότι ακόμα και ανάμεσα στα Ιόνια νησιά παρατηρούνται σημαντικές

διαφορές ως προς τον βαθμό, αλλά και το μοντέλο τουριστικής ανάπτυξης καθώς ο νησιωτικός χαρακτήρας της περιοχής και η γεωγραφική θέση των νησιών συμβάλουν στην εμφάνιση ανισοτήτων.

Αν μελετήσουμε τα δημογραφικά και κοινωνικοοικονομικά μεγέθη, τους δείκτες ευημερίας και αξιολογήσουμε τις αναπτυξιακές προοπτικές της συγκεκριμένης Περιφέρειας, θα δούμε πως υπάρχουν θετικές αποκλίσεις από τα αντίστοιχα μεγέθη που ισχύουν για την υπόλοιπη χώρα και οι προοπτικές οικονομικής μεγέθυνσης είναι εξαιρετικά καλές.

Η Περιφέρεια Ιονίων Νήσων, όπως και η Κρήτη και το Νότιο Αιγαίο, διακρίνεται για τη δυναμική ανάπτυξη που τη χαρακτηρίζει και έχει βασιστεί στον τουρισμό. Έτσι, ο πρωτογενής και ο δευτερογενής τομέας εμφανίζουν τάσεις συρρίκνωσης έναντι του τριτογενή που αντιπροσωπεύει κυρίως τον τουρισμό.

Αναλυτικότερα, η βιομηχανία φαίνεται να είναι σχεδόν ανύπαρκτη, ενώ η βιοτεχνία είναι περιορισμένη σε μικρές μονάδες που περιορίζονται σε περαστικές ζώνες (οινοποιεία, ελαιουργεία, τυροκομεία, βιοτεχνίες παρασκευής τοπικών τουριστικών προϊόντων διατροφής και αρωματοποιίας).

Ακόμα, ο τομέας της μεταποίησης είναι προσανατολισμένος στην παραγωγή οικοδομικών υλικών και επίπλων, ενώ αρκετά ενισχυμένος είναι και ο κλάδος πώλησης, συντήρησης και επισκευών αυτοκινήτων-μοτοσικλετών (δραστηριότητες που ενισχύονται από την αυξημένη τουριστική ανάπτυξη) (ΕΛΚΕΘΕ, 2006).

Ο τουρισμός αναπτύχθηκε ιδιαίτερα στην Περιφέρεια με τους νομούς Ζακύνθου και Κέρκυρας να παρουσιάζουν τη μεγαλύτερη τουριστική κίνηση. Ο τουρισμός είτε άμεσα είτε έμμεσα τα τελευταία χρόνια συμβάλει καθοριστικά στη διαμόρφωση των αναπτυξιακών δεδομένων της Περιφέρειας.

Άλλοι ανεπτυγμένοι κλάδοι άμεσα επηρεαζόμενοι και συνδεδεμένοι με τον τουρισμό, είναι οι μεταφορές (τα ταξιδιωτικά πρακτορεία είναι οι πιο κερδοφόρες από τις επιχειρήσεις του κλάδου), οι ενοικιάσεις μηχανημάτων και εξοπλισμού χωρίς χειριστή και οι ψυχαγωγικές δραστηριότητες.

Αξιολογώντας το ρόλο της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων σε διεθνές επίπεδο μέσω των τουριστικών ροών, θα λέγαμε ότι είναι συνυφασμένος με τις εξελίξεις της ευρύτερης περιοχής της ΝΑ Ευρώπης ως μέρος ενός ευρύτερου ενιαίου πόλου τουριστικής ανάπτυξης. Ο αυξανόμενος ανταγωνισμός των τουριστικών προορισμών αυτής τη ζώνης απαιτεί την υιοθέτηση καινοτόμων πρακτικών και στρατηγικών για την πολλαπλή θωράκιση των ιδιαίτερων τουριστικών προορισμών της Περιφέρειας.

Σε Εθνικό επίπεδο οι τουριστικοί προορισμοί της Περιφέρειας αποτελούν έναν ισχυρό πόλο τουριστικής ανάπτυξης που λειτουργεί παράλληλα και συμπληρωματικά με τις λιγότερο ανεπτυγμένες τουριστικές περιοχές της Ηπείρου και της δυτικής Πελοποννήσου.

1.2 Γεωγραφική θέση

Η Περιφέρεια Ιονίων Νήσων αποτελεί μια νησιωτική περιφέρεια, η οποία συγκροτήθηκε με βάση κυρίως το κοινό ιστορικό και πολιτισμικό παρελθόν της. Τα νησιά έχουν κοινά κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά, που απορρέουν από την δομή του νησιωτικού χώρου στον οποίο εντάσσονται. Το κοινό ιστορικό και πολιτισμικό παρελθόν με τους πλούσιους πολιτιστικούς πόρους έχει διαμορφώσει την ταυτότητά της Περιφέρειας. Παράλληλα η Περιφέρεια διαθέτει αξιόλογο φυσικό περιβάλλον με διακεκριμένους οικότοπους που παρουσιάζουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του νησιωτικού χώρου.

Τα Ιόνια Νησιά είναι μια νησιωτική ακριτική Περιφέρεια και αποτελούν το «Ιόνιο Αρχιπέλαγος», το οποίο εκτείνεται κατά μήκος των δυτικών παραλίων της Ελλάδας. Η Περιφέρεια των Ιονίων Νήσων βρίσκεται στο θαλάσσιο χώρο της Κεντρικής

Μεσογείου και γειτνιάζει προς βορρά με την Βαλκανική και προς δυσμάς με το Mezzogiorno της Ιταλίας. Είναι μέρος του ελληνικού νησιωτικού χώρου, ο οποίος αποτελεί σπάνια περίπτωση φυσικής, περιβαλλοντικής, μικροκλιματολογικής, οικιστικής, ιστορικής, πολιτιστικής ποικιλομορφίας, η οποία μπορεί να λειτουργήσει ως συγκριτικό πλεονέκτημα στην ανάπτυξη του χώρου και στην εσωτερική συνοχή του.

Η περιφερειακότητα των Ιονίων Νήσων δεν έχει αντιμετωπισθεί ακόμη αποτελεσματικά και αποτελεί άμεσα ιεραρχημένο στόχο σε συνδυασμό με την άμβλυνση των ενδο-περιφερειακών και ενδονομαρχιακών αντιθέσεων. Όσον αφορά στην συνοχή των νησιών, αυτή είναι συνυφασμένη με την άρση της απομόνωσης και την σύνδεση με κέντρα του ηπειρωτικού χώρου, με θαλάσσια και εναέρια δίκτυα καθώς και με την μείωση της περιφερειακότητας.

Η προώθηση των περιφερειακών πολιτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι δυνατόν να οδηγήσει την Περιφέρεια Ιονίων Νήσων, μέσα από την ανάδειξη της γεωγραφικής της θέσης, στο κέντρο του διαδρόμου Αδριατικής-Ιονίου.

Τα Ιόνια Νησιά μπορούν να διαδραματίσουν ένα στρατηγικό ρόλο στις προγραμματιζόμενες δράσεις για την ανάπτυξη διασυνοριακών συνεργασιών ανάμεσα σε Ελλάδα-Ιταλία και τις χώρες της Βαλκανικής καθώς και της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. Επίσης έχουν την δυνατότητα ανάπτυξης διαπεριφερειακών σχέσεων στο χώρο της Κεντρικής Μεσογείου με προώθηση οικονομικών και πολιτιστικών σχέσεων και ολοκληρωμένη διαχείριση του νησιωτικού πλέγματος της Κεντρικής Μεσογείου.

1.3 Τα Επτάνησα

Τα νησιά της Περιφέρειας ονομάζονται και Επτάνησα από τον αριθμό των μεγαλύτερων νησιών του συμπλέγματος, που είναι τα εξής:

- Ζάκυνθος

- Ιθάκη
- Κέρκυρα
- Κεφαλονιά
- Κύθηρα
- Λευκάδα
- Παξοί

1.3.1 Κεφαλονιά

Η Κεφαλονιά είναι το μεγαλύτερο και το πιο ορεινό νησί των Επτανήσων. Βρίσκεται απέναντι από την είσοδο του Πατραϊκού Κόλπου, βόρεια της Ζακύνθου και νότια της Λευκάδας. Θεωρείται, σύμφωνα με πρόσφατα ιστορικά στοιχεία, να είναι αυτή η Ιθάκη του Ομήρου με την οποία έχουν ασχοληθεί τόσοι πολλοί μελετητές.

Το νησί έχει έκταση περίπου 688 τ.χλμ. και σε αυτό κατοικούν περίπου 27.651 κάτοικοι. Μεγάλο μέρος της έκτασης του καταλαμβάνει το όρος Αίνος με σημαντικότερες κορυφές το Γιούπαρι (1.121μ.), την Αγία Δυνατή (1.131μ.), την Ευμορφία (1.043μ.) και την Κόκκινη Ράχη (1.078μ.) Οι σημαντικότερες πεδιάδες είναι αυτές της Κραναίας και της χερσονήσου Παλικής (Wikipedia, 2011).

1.3.2 Κέρκυρα

Η πόλη της Κέρκυρας χαρακτηρίζεται από το έντονο Βενετσιάνικο στοιχείο, αλλά και από πολλές Αγγλικές και Γαλλικές επιρροές. Είναι κοσμοπολίτικη πόλη που αποπνέει μια αίσθηση αρχοντιάς, με κύρια αξιοθέατα τη μεγάλη πλατεία Σπιανάδα, που είναι η μεγαλύτερη πλατεία των Βαλκανίων, το Παλιό και το Νέο Φρούριο, το Δημαρχείο (Θέατρο Σαν Τζιάκομο), το Κανόνι, το Μον Ρεπό αλλά και τα Μουσεία Βυζαντινής και Μεταβυζαντινής Ιστορίας (Wikipedia, 2011).

1.3.3 Παξοί

Οι Παξοί είναι δύο μικρές νησίδες στο Ιόνιο Πέλαγος, απέναντι από τις ακτές της Ηπείρου. Ανήκουν στο Νομό Κέρκυρας και αποτελούν ιδιαίτερη επαρχία του, με έδρα τους Παξούς ή Γάιο. Το Β. νησί είναι η Παξός και το ΝΑ. είναι η Αντίπαξος. Η Παξός είναι πολύ γραφικό νησί, με πολλά σπήλαια και θειούχες πηγές. Στους Παξούς παράγεται το καλύτερο λάδι των Επτανήσων και θαυμάσιο κρασί. Τα μεγαλύτερα χωριά είναι: οι Παξοί, πρωτεύουσα της επαρχίας, με 1.089 κατοίκους, τα Μαγαζιά (451 κατ.) και η Λάκκα, με 427 (Wikipedia, 2011).

1.3.4 Ιθάκη

Η Ιθάκη είναι το μικρότερο μετά τους Παξούς νησί των Επτανήσων και βρίσκεται στα νότια της Λευκάδας και στα βορειοανατολικά της Κεφαλονιάς, από την οποία χωρίζεται με τον ομώνυμο πορθμό. Πρόκειται για επίμηκες νησί με έκταση 92,6 τ.χλμ. και πληθυσμό 3.646 κατοίκους. Μαζί με άλλα μικρότερα νησιά αποτελεί την επαρχία Ιθάκης που ανήκει στο νομό Κεφαλληνίας.

Η Ιθάκη παρουσιάζει πλούσιο διαμελισμό στις ανατολικές ακτές, που χαρακτηρίζονται από πολλούς κόλπους και ακρωτήρια. Το βορειότερο άκρο του νησιού αποτελεί το ακρωτήριο Μέλισσα, ενώ το νοτιότερο το ακρωτήριο Άγιος Ανδρέας. Ανάμεσα στα δυο αυτά άκρα παρεμβάλλονται ο όρμος Φρικών, το ακρωτήριο Μαυρωνάς, το ακρωτήριο Άγιος Ηλίας, ο κόλπος Μώλου, το ακρωτήριο Σχοίνος και άλλα ακρωτήρια.

Το μήκος των ακτών φτάνει συνολικά τα 101 χλμ. Στο νησί δεν υπάρχει εξ ορισμού κάποιο βουνό, αλλά υπάρχουν οι λόφοι Νηρίτο Όρος (806μ.) και το Μεροβίγλι (669μ.). Χαρακτηριστικό του νησιού είναι τα άγονα εδάφη του και η λειψυδρία που εμποδίζουν την ανάπτυξη γεωργίας.

Το νησί στηρίζεται οικονομικά κυρίως από τον τουρισμό και την αλιεία. Το όνομα του νησιού είναι γνωστό από την αρχαιότητα, καθώς αναφέρεται στην Οδύσσεια, κάποιες νεότερες μελέτες όμως αμφισβητούν κατά πόσο η σημερινή Ιθάκη ταυτίζεται

με την Ομηρική. Η γενική εκτίμηση των ειδικών δέχεται την ταύτιση της σημερινής με την ομηρικής Ιθάκη, εξηγώντας ότι οι διαφορές από την περιγραφόμενη τοπογραφία στην Οδύσσεια προέκυψαν είτε λόγω έλλειψης γνώσης του νησιού από τον ποιητή είτε λόγω "ποιητικής αδειάς" (Wikipedia, 2011).

1.3.5 Ζάκυνθος

Η Ζάκυνθος είναι το νοτιότερο και το τρίτο σε έκταση και πληθυσμό νησί των Ιονίων νήσων. Η έκτασή της είναι 406 τ. χλμ και ο πληθυσμός ανέρχεται στους 38.680 κατοίκους (απογραφή 2001). Από την Πελοπόννησο απέχει 9,5 ναυτ. μίλια (από την Κυλλήνη του Νομού Ηλείας) και 8,5 ναυτ. μίλια από το πλησιέστερο σε αυτή νησί, την Κεφαλονιά (Wikipedia, 2011).

1.3.6 Λευκάδα

Η Λευκάδα είναι το τέταρτο σε έκταση ελληνικό νησί του Ιονίου πελάγους και των Επτανήσων. Έχει σχήμα ελλειψοειδές, βρίσκεται νότια της Κέρκυρας και πλησίον των ακτών της Αιτωλοακαρνανίας και στην αρχαιότητα πίστευαν ότι ήταν χερσόνησος αυτής. Κυριότερες πηγές πλούτου ο τουρισμός, η ελαιουργία, η αμπελουργία και η αλιεία. Από τις ανασκαφές που έκανε ο Δαίρπφελντ υποστηρίζει ότι το νησί αυτό είναι η Ιθάκη του Οδυσσέα.

Σήμερα αποτελεί ομώνυμο νομό με πρωτεύουσα την πόλη της Λευκάδας. Κοντά στο νησί βρίσκονται οι μικρές νησίδες Μεγανήσι, Σπάρτη, Σκορπιός, Αρκούδι, Άτοκος, Καστός, Κάλαμος κ.ά. Παλαιότερα ονομαζόταν Άγια Μαύρα (Σάντα Μάουρα) από τον ναό της Αγίας Μαύρας που είχαν οικοδομήσει οι Φράγκοι κατά τον 13ο αιώνα στο ομώνυμο επιθαλάσσιο φρούριο.

Η Λευκάδα διαθέτει πολλές γραφικές παραλίες απαράμιλλης ομορφιάς που χαρακτηρίζονται από τα γαλαζοπράσινα νερά τους τα οποία τις κατατάσσουν στις ομορφότερες της χώρας αλλά και ολόκληρης της Μεσογείου. Η διάσημη παραλία της Πόρτο Κατσίκι έχει κατά καιρούς ψηφιστεί από διεθνή τουριστικά περιοδικά ως η ομορφότερη παραλία της Μεσογείου (Wikipedia, 2011).

1.3.7 Κύθηρα

Ιστορικά τα Κύθηρα και τα Αντικύθηρα υπάγονται στα Επτάνησα. Το νησί διοικητικά αποτελεί ένα Δήμο που μαζί με την κοινότητα Αντικυθήρων του ομώνυμου γειτονικού νησιού, υπάγονται στην Επαρχία Κυθήρων η οποία ανήκει στη Νομαρχία Πειραιώς (Wikipedia, 2011).

1.4 Διοικητική διάρθρωση

Η Περιφέρεια Ιονίων Νήσων είναι μία από τις δεκατρείς περιφέρειες της Ελλάδας. Περιλαμβάνει τα περισσότερα από τα νησιά των Επτανήσων, εκτός από τα Κύθηρα και Αντικύθηρα, που ανήκουν διοικητικά στην νομαρχία Πειραιά και κατ' επέκταση στην περιφέρεια Αττικής, και την Ελαφόνησο, που ανήκει στον νομό Λακωνίας. Η έδρα της Περιφέρειας βρίσκεται στην Κέρκυρα. Τα Ιόνια νησιά βρίσκονται κατά μήκος της δυτικής ηπειρωτικής ακτής της Ελλάδας (Wikipedia, 2011).

1.5 Φυσικά χαρακτηριστικά

1.5.1 Φυσικό περιβάλλον

Όπως αναφέραμε ήδη, η Περιφέρεια διαθέτει ιδιαίτερα αξιόλογο φυσικό περιβάλλον με κύρια γεωμορφολογικά γνωρίσματα τους υψηλούς ορεινούς της όγκους τις λιμνοθάλασσες και τα ποτάμια, καθώς και τις πεδιάδες της.

Συγκεκριμένα, οι ορεινές εκτάσεις καλύπτουν σχεδόν το 1/3 του συνόλου της Περιφέρειας, ενώ το ίδιο ποσοστό αντιστοιχεί και στις ημιορεινές εκτάσεις.

Ειδικότερα:

- Η Κέρκυρα καλύπτεται κατά το ήμισυ σχεδόν από ορεινά υψώματα, τα οποία χωρίζουν το νησί σε τρεις ζώνες (βόρεια, κεντρική, νότια).

- Η Λευκάδα είναι ιδιαίτερα ορεινό νησί και το ανάγλυφο της είναι εξαιρετικά πολύπλοκο, με πολλές κορυφές και με σχετικά μεγάλα και ψηλά οροπέδια. Ακόμα, υπάρχουν και παραθαλάσσιες πεδινές εκτάσεις.
- Ο Ν. Κεφαλονιάς και ιδιαίτερα η Ιθάκη είναι ορεινή και ημιορεινή με ελάχιστες πεδινές εκτάσεις
- Ο Ν. Ζακύνθου χωρίζεται σε δύο κύρια τμήματα, το ορεινό δυτικό τμήμα και το πεδινό ανατολικό (Ε.Ε.Ο Group, 2008).

Τα Ιόνια Νησιά φιλοξενούν αξιόλογα και ενδιαφέροντα φυσικά οικοσυστήματα, καθώς έχουν υψηλό δείκτη βροχοπτώσεων και το κλίμα τους είναι ήπιο. Ακόμα, έχουν μεγάλη βιοποικιλότητα καθώς περιέχουν πλούσια χλωρίδα και πανίδα, που αυξάνεται εποχιακά με τα αποδημητικά πουλιά.

Η περιφέρεια περιλαμβάνει αξιόλογα τοπία, σπήλαια και γεωλογικούς σχηματισμούς καταρράκτες και σημεία με αξιόλογη θέα. Στις θεσμοθετημένες περιοχές προστασίας περιλαμβάνεται και το νησιωτικό σύμπλεγμα των Εχινάδων Νήσων που ανήκουν διοικητικά στο Νομό Κεφαλονιάς (συνθήκη Ramsar). Ακόμα, έχει συσταθεί και λειτουργεί φορέας διαχείρισης στον Εθνικό Δρυμό Αίνου Κεφαλονιάς και στο Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Ζακύνθου (ΦΕΚ, 2004).¹

Στις πηγές ρύπανσης του φυσικού περιβάλλοντος της περιφέρειας περιλαμβάνονται και οι εξής:

- οι τουριστικές εγκαταστάσεις, τα ελαιουργεία (καθώς η ελαιοκαλλιέργεια αποτελεί την κύρια αγροτική δραστηριότητα),
- τα λιπάσματα και φυτοφάρμακα που χρησιμοποιούνται στις καλλιέργειες,
- η κτηνοτροφική δραστηριότητα (σφαγεία, μεταποίηση τροφίμων, κ.α.),
- η διάθεση μη επεξεργασμένων οικιστικών απόβλητων στις θαλάσσιες ζώνες,

¹ Έχει χαρακτηριστεί ως προστατευόμενη περιοχή βάσει του άρθρου 21 του νόμου 1650/86 με το Π. Δ. της 1.12.99, ΦΕΚ 906 Δ

- η αυξημένη κίνηση των λιμανιών ιδιαίτερα στο Νομό Κέρκυρας και των αεροδρομίων κατά την τουριστική περίοδο, ιδιαίτερα δε του αεροδρομίου Κέρκυρας που βρίσκεται μέσα στην πιο φημισμένη θέση του νησιού (λίμνη Χαλικιόπουλου, Ποντικονήσι, Ν. Βλαχέρενα, Κανόνι).

Τέλος, αισθητική ρύπανση προκαλούν οι ασύμβατες με τον παραδοσιακό χαρακτήρα των περιοχών κατασκευές (ΦΕΚ, 2004).

1.5.2 Μορφολογία

Βασικά γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά των Ιόνιων Νησιών είναι οι ορεινοί όγκοι με μεγάλο υψόμετρο, οι λιμνοθάλασσες, τα ποτάμια καθώς και οι καταπράσινες πεδιάδες.

Τα υψηλότερα όρη είναι ο Αίνος στην Κεφαλληνία, η Ελάτη στην Λευκάδα, ο Παντοκράτορας στην Κέρκυρα και ο Βραχίωνας στην Ζάκυνθο. Ανάμεσα στα όρη απλώνονται εύφορες κοιλάδες κατάφυτες στο μεγαλύτερο μέρος από ελιές. Το ποσοστό των ορεινών εκτάσεων καλύπτει το 28,3% της συνολικής έκτασης της Περιφέρειας, των ημιορεινών το 35,8%, ενώ το 35,9% των εκτάσεων είναι πεδινές.

Η Κεφαλληνία και η Ζάκυνθος έχουν εκτεταμένες ζώνες ημιορεινών εκτάσεων, 41,84% και 55,15% αντίστοιχα. Μεγάλο τμήμα ορεινών ζωνών έχει η Λευκάδα 62,25%, ενώ μεγάλα τμήματα πεδινών εκτάσεων διαθέτει η Κέρκυρα, το 68,32% περίπου της έκτασής της. Όλα τα νησιά έχουν πλούσια βλάστηση και το καθένα έχει μια ιδιαίτερη φυσικογεωγραφική ταυτότητα (Περιφέρεια Ιονίων Νήσων, 2011).

1. Ζάκυνθος

Το σχήμα της Ζακύνθου είναι ακανόνιστο τριγωνικό με το μεν βορειότερο άκρο του νησιού να καταλήγει στο ακρωτήρι Σκινάρι, ενώ στο νοτιοανατολικό σχηματίζεται ο κόλπος του Λαγανά μεταξύ των δύο ακρωτηρίων, Μαραθία στη Δύση και Γέρακα το ανατολικό.

Μέσα στον κόλπο του Λαγανά υπάρχουν δύο νησιά, το Μαραθωνήσι και το Πελούζο, ενώ 37 ναυτικά μίλια νότια του Λαγανά βρίσκονται οι νήσοι Στροφάδες. Ο κόλπος του Λαγανά είναι προστατευόμενος τόπος γέννησης αυγών και κατασκευής φωλιών της υπό εξαφάνιση χελώνας Καρέτα-Καρέτα. Οι δυτικές ακτές έχουν μήκος περίπου 34 χλμ, είναι βραχώδεις και απότομες σχηματίζοντας πολλές σπηλιές και κολπίσκους. Αντίθετα οι ανατολικές ακτές που κοιτάζουν προς την Πελοπόννησο και έχουν μήκος 37 χλμ είναι αμμώδεις με όμορφες παραλίες (Wikipedia, 2011).

2. Κέρκυρα

Η Κέρκυρα είναι ένα από τα βορειότερα νησιά του Ιονίου Πελάγους, βρίσκεται στην είσοδο της Αδριατικής Θάλασσας κοντά στις Ηπειρωτικές ακτές. Οι βορειοανατολικές ακτές της πλησιάζουν αρκετά (περ. 2 Km) στην Αλβανία. Έχει σχήμα μακρόστενο πλατύτερο στο βόρειο τμήμα της, ενώ στενεύει προς το νότο. Τα παράλια της έχουν συνολικό μήκος 217 χλμ. και σχηματίζουν αρκετούς όρμους και ακρωτήρια. Το έδαφός της είναι κυρίως ορεινό, ιδιαίτερα στο βόρειο τμήμα.

Οι ξένοι την αποκαλούν Κορφού (αγγλ. Corfu), από τις δύο κορυφές που φαίνονται καθώς πλησιάζει ο επισκέπτης στο νησί. Υψηλότερες κορυφές οι: Παντοκράτορας η αρχαία Ιστώνη (914 μ.), Στραβοσκιάδι (849 μ.). Είναι από τα πλέον πυκνοκατοικημένα νησιά της Μεσογείου με πυκνότητα πληθυσμού 193 κατοίκους ανά τετρ.χλμ (Wikipedia, 2011).

3. Κεφαλονιά

Οι ακτές της Κεφαλονιάς σχηματίζουν πολλούς κόλπους και πολλά ακρωτήρια. Σπουδαιότεροι κόλποι είναι της Σάμης, του Μύρτου, του Αργοστολίου, του Λουρδά και του Λιβαδιού. Κυριότερα ακρωτήρια είναι (αρχίζοντας από το νότο και προχωρώντας με ανατολική κατεύθυνση) η Μούντα, η Κάπρος, το Σαρακήνικο, ο Μύτικας, το Κεντρί, το βορεινό Δαφνούδι, στα βορειοδυτικά ο Αθέρας, στα δυτικά τα Ορθολίθια, η Σκίζα και ο Γερόγομπος και νοτιότερα το Ακρωτήρι και η Αγία Πελαγία, ο Λιάκας, ο Καστανάς κ.ά.

Οι ακτές είναι γενικά βραχώδεις και απότομες προς το Ιόνιο, ενώ έχουν ηπιότερους σχηματισμούς προς την ανατολική πλευρά. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα σπήλαια του νησιού, όπως τα βαραθρώδη Μελισσάνη, Αγκαλάκι, Αγίων Θεόδωρων, Ζερβάτη, η Σπηλιά Δρογκαράτη, το σπήλαιο Σάκκου κ.ά.

Η παραλία Μύρτος στην βορειοδυτική πλευρά του νησιού έχει ψηφιστεί 11 φορές ως η καλύτερη ελληνική θάλασσα σύμφωνα με την ετήσια ψηφοφορία του Υ.ΠΕ.Χο.ΔΕ., έναντι 2 του Πόρτο Κατσίκι (Λευκάδα) και 1 της Φαλάσαρνας (Κρήτη). Επανεξιλημμένα έχει χαρακτηριστεί ως η ωραιότερη παραλία της Μεσογείου και έχει μπει στη λίστα των ωραιότερων παραλιών του πλανήτη. Στην δυτική πλευρά του νησιού και συγκεκριμένα στην παλική μπορεί κανείς να επισκεφτεί την εξίσου όμορφη παραλία των Πετανών (Wikipedia, 2011).

4. Λευκάδα

Η Λευκάδα είναι ορεινή κατά το μεγαλύτερο μέρος της. Στο κέντρο της δεσπόζει το όρος Σταυρωτά, με ψηλότερη κορυφή του τον Επάνω Πύργο, με ύψος 1.126 μέτρα. Ανάμεσα στις κορυφές του όρους ανοίγονται μικρές αλλά εύφορες πεδιάδες. Ποταμοί και λίμνες αξιόλογες δεν υπάρχουν.

Στα παράλια του νησιού συναντάμε πολλούς όρμους, σημαντικότερος από τους οποίους είναι το Βλυχό. Εντύπωση προκαλεί το γεγονός ότι τα Δ. παράλια είναι απόκρημνα, ενώ τα ανατολικά της σχηματίζουν ωραιότατες ακρογιαλιές. Το νησί περιβάλλουν και τα νησιά Μεγανήσι, Καστός, Κάλαμος, Αρκούδι καθώς και τα μικρότερα Χελώνι και Σκορπιός (Wikipedia, 2011).

1.5.2 Κλιματολογικές συνθήκες

Οι κλιματολογικές συνθήκες στα Ιόνια νησιά είναι παρόμοιες με το κλίμα και στην υπόλοιπη Ελλάδα και διατηρούνται σε γενικές γραμμές τα χαρακτηριστικά του

Μεσογειακού κλίματος με τους ήπιους και υγρούς χειμώνες και τα θερμά και ξηρά καλοκαίρια.

Σύμφωνα με την Εθνική Μετεωρολογική Υπηρεσία η χειμερινή εποχή είναι πιο ήπια στα νησιά του Ιονίου από ότι στην υπόλοιπη βόρεια και δυτική Ελλάδα. Οι βροχοπτώσεις είναι πιο συχνές με αποτέλεσμα η βλάστηση να είναι πολύ πλούσια και το τοπίο να χαρακτηρίζεται από πυκνά δάση.

Τα πιο υγρά νησιά είναι η Κέρκυρα, οι Παξοί και οι Αντίπαξοι, οι χιονοπτώσεις κατά την διάρκεια των χειμερινών μηνών είναι περιορισμένες και οι κορυφές του Αίνου στον νομό Κεφαλληνίας είναι ο μόνος ορεινός όγκος που καλύπτεται από χιόνια για μέρος του χειμώνα.

Η περιοχή των Ιονίων επηρεάζεται από βαρομετρικά χαμηλά συστήματα με προέλευση την κεντρική και δυτική Μεσόγειο καθώς και από βαρομετρικά χαμηλά προερχόμενα από την βορειοδυτική Ευρώπη διαμέσου των Βαλκανίων καθώς και από την κεντρική Ασία. Το θαλάσσιο μέτωπο δυτικά των Ιονίων συμβάλλει στην δημιουργία ροής βορειοδυτικών και νοτιοδυτικών ανέμων που επηρεάζουν έντονα την περιοχή (ΕΛΚΕΘΕ, 2006).

1.5.2.1 Θερμοκρασία

Οι θερμοκρασίες στα Ιόνια νησιά παρουσιάζουν μικρές διακυμάνσεις από το ένα νησί στο άλλο, με τις υψηλότερες στην νότια πλευρά των Ιονίων και τις χαμηλότερες στην Βόρεια. Αναλυτικότερα στην περιοχή της Ζακύνθου η μέση ετήσια θερμοκρασία το 2009 ήταν 17.4 °C με την χαμηλότερη θερμοκρασία τον Ιανουαρίου στους 4.8 °C και υψηλότερη κατά τον Αυγούστο στους 31.8 °C.

Στην περιοχή Κεφαλονιάς η μέση ετήσια θερμοκρασία το 2009 ήταν 19.9 °C, η χαμηλότερη θερμοκρασία ήταν 8.5 °C τον Ιανουάριο και Φεβρουάριο και η υψηλότερη 29.3 °C τον Αύγουστο (Πίνακας 1.1).

Στην περιοχή της Λευκάδας η μέση ετήσια θερμοκρασία είναι 17.2 °C, η χαμηλότερη θερμοκρασία σημειώθηκε τον Ιανουάριο (4.7 °C) και η υψηλότερη τον Ιούλιο (32 °C) (Πίνακας 1.1).

Τέλος, στην περιοχή της Κέρκυρας η μέση ετήσια θερμοκρασία είναι 17.5 °C, η χαμηλότερη θερμοκρασία σημειώθηκε τον Ιανουάριο (5.1 °C) και η υψηλότερη τον Αύγουστο (31.3 °C) (ΕΛΚΕΘΕ, 2006).

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.1

Εποχιακή διακύμανση της ατμοσφαιρικής θερμοκρασίας (°C) στα Ιόνια Νησιά
[μέση τιμή (ελάχιστη-μέγιστη)]*

	ΖΑΚΥΝΘΟΣ	ΚΕΦΑΛΟΝΙΑ	ΛΕΥΚΑΔΑ	ΚΕΡΚΥΡΑ
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ	9.6	11.5	8.7	9.7
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ	10.1	11.5	9.4	10.3
ΜΑΡΤΙΟΣ	12.2	12.9	11.9	12
ΑΠΡΙΛΙΟΣ	12.2	15.2	15.2	14.9
ΜΑΙΟΣ	15	19.4	19.9	19.6
ΙΟΥΝΙΟΣ	19.6	23.3	24	23.9
ΙΟΥΛΙΟΣ	23.8	25.5	26.5	26.4
ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ	26.3	25.9	26.5	26.3
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ	23	23.4	23.1	22.7
ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ	18.5	19.7	18.3	18.4
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ	13.9	15.7	13.5	14.3
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ	11	12.8	9.9	11.1

*Δεδομένα από την Εθνική Μετεωρολογική Υπηρεσία Ελλάδος (EMY)

1.5.2.2 Ανεμολογικά στοιχεία

Οι άνεμοι στα Ιόνια νησιά είναι αρκετά ισχυροί καθ' όλη την διάρκεια του έτους, το αιολικό δυναμικό της περιοχής έχει εκτιμηθεί ως υψηλό. Στη περιοχή της Ζακύνθου η μέση ετήσια ένταση των ανέμων είναι 2.4 m/s με κατεύθυνση κυρίως Βορειοδυτική, οι άνεμοι πνέουν με μεγαλύτερη ένταση την περίοδο Φεβρουαρίου- Μαρτίου.

Η περιοχή Κεφαλονιάς έχει μέση ετήσια ένταση ανέμων 3.2 m/s κυρίως από Βορειοδυτική και Νοτιοανατολική διεύθυνση. Στην περιοχή της Λευκάδας η μέση ετήσια ένταση είναι 2.7 m/s και η κύρια διεύθυνση των ανέμων είναι Βορειοανατολική, τον Δεκέμβριο μέχρι και τον Μάρτιο φαίνεται δε να είναι πιο ισχυροί.

Η μέση ετήσια ένταση ανέμων στην περιοχή Κέρκυρας είναι 2.1 m/s με κύρια διεύθυνση από Βορειοδυτικά και Νοτιοανατολικά. Η ένταση είναι αυξημένη τους μήνες Δεκέμβριο- Μάρτιο (Πίνακας 1.2).

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.2**Ανεμολογικά στοιχεία στα Ιόνια Νησιά για το έτος 2005***

	ΖΑΚΥΝΘΟΣ	ΚΕΦΑΛΟΝΙΑ	ΛΕΥΚΑΔΑ	ΚΕΡΚΥΡΑ
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ	2.3 (ΒΔ)	3.5 (Β)	3.3 (ΒΑ)	2.5 (ΝΑ)
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ	2.7 (ΒΔ)	3.7 (ΝΑ)	3.3 (ΒΑ)	2.8 (ΝΑ)
ΜΑΡΤΙΟΣ	2.7 (ΒΔ)	3.6 (ΝΑ)	3.1 (ΒΑ)	2.6 (ΝΑ)
ΑΠΡΙΛΙΟΣ	2.7 (ΒΔ)	3.3 (ΒΔ)	2.9 (ΒΑ)	2.2 (ΝΑ)
ΜΑΙΟΣ	2.5 (ΒΔ)	3.2 (ΒΔ)	2.7 (ΒΑ)	1.8 (ΝΑ)
ΙΟΥΝΙΟΣ	2.6 (ΒΔ)	3.2 (ΒΔ)	2.4 (ΒΑ)	1.9 (ΒΔ)
ΙΟΥΛΙΟΣ	2.5 (ΒΔ)	3.2 (ΒΔ)	2.3 (ΒΑ)	1.8 (ΒΔ)
ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ	2.4 (ΒΔ)	3 (ΒΔ)	2.4 (ΒΑ)	1.8 (ΒΔ)
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ	2.2 (ΒΔ)	2.9 (ΒΔ)	2.3 (ΒΑ)	1.7 (ΝΑ)
ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ	2 (ΒΔ)	3.1 (ΝΑ)	2.6 (ΒΑ)	2 (ΝΑ)
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ	2.2 (ΒΔ)	3.2 (ΝΑ)	2.6 (ΒΑ)	2.6 (ΝΑ)
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ	2.2 (ΒΔ)	3.4 (ΝΑ)	3.1 (ΒΑ)	2.7 (ΝΑ)

Β: Βόρεια, ΒΔ: Βορειοδυτική, ΒΑ: Βορειοανατολική, ΝΑ: Νοτιοανατολική

*Δεδομένα από την Εθνική Μετεωρολογική Υπηρεσία Ελλάδος (EMY)

Τα ανεμολογικά στοιχεία επιβεβαιώνονται και από ιστορικά δεδομένα στις περιοχές αυτές από την περίοδο 1955-1984 για την Κεφαλονιά, την Κέρκυρα και την Λευκάδα και από την περίοδο 1971 - 1984 για την Ζάκυνθο (Katsoulis & Metaxas, 1992).

1.5.2.3 Επιφανειακή θερμοκρασία του νερού

Η μεταβολή της θερμοκρασίας του επιφανειακού νερού του Ιονίου Πελάγους μελετήθηκε για διάστημα ενός έτους (Φεβρουάριος 2005 - Ιανουάριος 2006) με τη χρήση δορυφορικών δεδομένων (remote sensing). Πρέπει να σημειωθεί ότι λόγω παρεμποδίσεων από το χερσαίο περιβάλλον, οι τιμές στη παράκτια ζώνη δεν μπορούν

να θεωρηθούν ακριβείς. Οι μικρότερες μέσες μηνιαίες τιμές θερμοκρασίας (13-16 °C) παρατηρήθηκαν το Φεβρουάριο και Μάρτιο ενώ οι μεγαλύτερες (21-28 °C) μετρήθηκαν τον Ιούλιο και Αύγουστο.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η χωρική μεταβολή. Κατά τη διάρκεια των χειμερινών μηνών (Δεκέμβριος – Μάρτιος) το επιφανειακό νερό κατά την διεύθυνση βορρά-νότου δεν παρουσίασε σημαντικές χωρικές διαφοροποιήσεις. Η μέση μηνιαία θερμοκρασία του νερού στη θαλάσσια περιοχή βόρεια της Κέρκυρας για το μήνα Φεβρουάριο ήταν 15-16 °C. Παρόμοιες θερμοκρασίες καταγράφηκαν σε όλο το μήκος του Ιονίου Πελάγους. Η ομοιογένεια αυτή οφείλεται κυρίως στην γρήγορη και καλή ανάμιξη του νερού.

Το ελάχιστο που παρουσιάζεται στον Κερκυραϊκό κόλπο οφείλεται σε σφάλματα της μεθόδου λόγω των παρεμποδίσεων από το χερσαίο περιβάλλον. Αντίθετα σημαντική χωρική διακύμανση παρατηρήθηκε κατά τη διάρκεια των θερινών μηνών. Η περιοχή βόρεια της Κέρκυρας παρουσίασε μικρότερες θερμοκρασίες (κατά 1-2 °C) σε σχέση με τις θερμοκρασίες που καταγράφηκαν για την υπόλοιπη περιοχή μελέτης (ΕΛΚΕΘΕ, 2006).

1.5.3 Σεισμολογικά χαρακτηριστικά

Όσον αφορά στη Ζάκυνθο, η ιστορία του νησιού και η ζωή των κατοίκων είναι συνδεδεμένες με τους σεισμούς καθώς η περιοχή της νοτιοδυτικής Ελλάδας είναι από τις πλέον σεισμογενείς της χώρας. Η Ζάκυνθος αποτελεί τμήμα μικρής πλάκας του φλοιού της γης που περιλαμβάνει την Κεφαλονιά την Πελοπόννησο την Αττικοβοιωτία την Εύβοια και το Αιγαίο πέλαγος μαζί με την Κρήτη τα Δωδεκάνησα έως και τα παράλια της Μικράς Ασίας. Η πλάκα αυτή βρίσκεται ανάμεσα στην Αφρικανική και την Ευρασιατική πλάκα και δέχεται την πίεση της Αφρικανικής από το Ιόνιο μέχρι το Καρπάθιο πέλαγος.

Η μετακίνηση των πλακών αυτών δημιουργεί τους σεισμούς άλλοτε μικρούς και άλλοτε ισχυρότατους, ανάλογα με την ενέργεια που έχει συσσωρευτεί. Στην ιστορία

της Ζακύνθου αναφέρονται πολλοί καταστροφικοί σεισμοί όπως αυτός του 1469 μ.Χ. Ο σεισμός του 1514 ο οποίος κατακρήμνισε το νότιο τμήμα της αρχαίας πρωτεύουσας και του Κάστρου δημιουργώντας το χάσμα ανάμεσα στον λόφο της Μπόχαλης και του λόφου του Αγ. Ηλία. καθώς και ο σεισμός του 1622 όταν χωρίστηκε το ακρωτήριο Αγ. Σώστης από το νησί της Ζακύνθου σχηματίζοντας το ομώνυμο νησάκι στον κόλπο του Λαγανά.

Το 1742 συνέβη τρομερός σεισμός και η γη σείονταν για ένα ολόκληρο έτος. Τρομεροί χαρακτηρίζονται οι σεισμοί των ετών 1768, 1809, 1820, 1840, 1893, 1912. Τρομερότερος όλων και πιο πρόσφατος ήταν ο σεισμός της 12 Αυγούστου του 1953 που εκτιμάται ότι ήταν 7,1 βαθμοί της κλίμακας Ρίχτερ. Ισοπεδώθηκαν σχεδόν όλα τα κτήρια του νησιού εκτός από την εκκλησία του Αγ. Διονυσίου το κτήριο της Εθνικής Τράπεζας και το σχολείο της συνοικίας του Άμμου στην πρωτεύουσα, που ήταν κτισμένα αντισεισμικά.

Αυτό έδωσε αφορμή να θεσπισθούν αυστηρότατοι κανονισμοί δόμησης των νέων κτηρίων και να κτίζονται όλα αντισεισμικά με την χρήση άφθονου σιδήρου για το οπλισμένο σκυρόδεμα που αποτελεί τον φέροντα σκελετό τους. Έτσι στους σεισμούς των δεκαετιών του 1980 και 1990 που έφθασαν μέχρι και 6,2 Ρίχτερ, καθώς και στους τελευταίους σεισμούς του Απριλίου 2006 που γίνονταν καθημερινά για ένα μήνα περίπου φθάνοντας σε ένταση μέχρι και 5,6 Ρίχτερ οι ζημιές στα καινούργια κτήρια ήταν ελάχιστες (Wikipedia, 2011).

Ακόμα, αρκετές σεισμικές δονήσεις πλήττουν την περιοχή της Κεφαλονιάς κάθε χρόνο. Το 1953, ένας μεγάλος σεισμός σχεδόν κατέστρεψε το νησί, αφήνοντας ανέπαφο μόνο το Φισκάρδο το οποίο βρίσκεται στα βόρεια του νησιού (Wikipedia, 2011).

1.5.4 Χρήσεις γης

Όσον αφορά στη χρήση της γης, το 34,4% της συνολικής έκτασης της περιφέρειας αποτελείται από καλλιεργούμενες εκτάσεις ενώ οι εκτάσεις που προσφέρονται για

κτηνοτροφία αποτελούν το 46,9% της συνολικής έκτασης της περιφέρειας και βρίσκονται ως επί το πλείστον στους Νομούς Κεφαλονιάς και Λευκάδας. Οι δασικές εκτάσεις κατέχουν ένα σχετικά μικρό ποσοστό αλλά όπως είναι επόμενο η Ζάκυνθος και η Λευκάδα που αποτελούνται σε μεγάλο ποσοστό από ορεινές εκτάσεις έχουν και υψηλότερο ποσοστό δασικής κάλυψης σε αντίθεση με τα άλλα δύο νησιά.

Οι εκτάσεις που προορίζονται για κατοίκηση αποτελούν το 6,5% της συνολικής έκτασης της Περιφέρειας, με το μεγαλύτερο ποσοστό να κατέχει ο Νομός Κέρκυρας. Η γη που αφορά γεωργική χρήση κατέχει μικρό ποσοστό της έκτασης των νησιών, κυρίως λόγω της γεωμορφολογίας του εδάφους και της βαθμιαίας εγκατάλειψης και αλλαγής της χρήσης γης, περισσότερο προς όφελος της τουριστικής ανάπτυξης.

Σε όλη την Περιφέρεια το ποσοστό της αρδευόμενης γης είναι ιδιαίτερα μικρό και επομένως απαιτούνται σημαντικά έργα για την ενδυνάμωση της γεωργικής παραγωγής. Και στους 4 νομούς κυριαρχεί η καλλιέργεια της ελιάς, ενώ σε μικρότερα ποσοστά καλλιεργούνται αμπέλια, εσπεριδοειδή, αροτραίες καλλιέργειες, κηπευτικά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ

2.1 Πληθυσμιακή Πυκνότητα

Η Περιφέρεια των Ιονίων Νήσων, εμφανίζει παραδοσιακά μεγάλη τιμή πληθυσμιακής πυκνότητας (μεγαλύτερη και από αυτή της Χώρας), η οποία οφείλεται στην υψηλή πληθυσμιακή πυκνότητα που εμφανίζει ο Ν. Κέρκυρας, αλλά και ο Ν. Ζακύνθου. Συγκεκριμένα, για το 2001, η πληθυσμιακή πυκνότητα της περιφέρειας υπολογίστηκε στα 92 περίπου άτομα ανά τ.χλμ.

Η πληθυσμιακή πυκνότητα των Νομών της Περιφέρειας των Ιονίων Νήσων, συγκρινόμενη για τις τρεις περιόδους αναφοράς (1981-1991-2001), παρουσιάζει διαχρονικά αυξητικές τάσεις, με εξαίρεση τον Ν. Λευκάδος που το 1991 σημείωσε μια μικρή μείωση του πληθυσμού της ανά τ.χλμ σε σχέση με το 1981. Με βάση την τελευταία απογραφή του 2001, την μεγαλύτερη πληθυσμιακή πυκνότητα, όπως και αναμενόταν, παρουσιάζει ο Ν. Κέρκυρας με 175 περίπου άτομα ανά τ.χλμ., ενώ την μικρότερη ο Ν. Κεφαλονιάς με περίπου 44 άτομα ανά τ.χλμ.

Η πληθυσμιακή πυκνότητα του Ν. Κερκύρας και του Ζακύνθου είναι μεγαλύτερη, συγκρινόμενη τόσο με το εθνικό επίπεδο, όσο και με το περιφερειακό επίπεδο πληθυσμιακής πυκνότητας. Αντίθετα, η πληθυσμιακή πυκνότητα του Ν. Κεφαλονιάς και του Ν. Λευκάδος είναι μικρότερη, συγκρινόμενη τόσο με το εθνικό επίπεδο, όσο και με το περιφερειακό επίπεδο πληθυσμιακής πυκνότητας.

Από την ανάλυση των απόλυτων μεταβολών, προκύπτει η αύξηση ατόμων ανά τ.χλμ σε κάθε Νομό της Περιφέρειας. Έτσι, ενώ την περίοδο 1981-1991 ο Ν. Κέρκυρας εμφάνισε την μεγαλύτερη αύξηση ανά τ.μ, την περίοδο 1991-2001 την μεγαλύτερη απόλυτη μεταβολή εμφάνισε ο Ν. Ζακύνθου. Η σύγκριση της απόλυτης μεταβολής σε σχέση με την τελευταία εικοσαετία, αναδεικνύει τον Ν. Ζακύνθου στο Νομό με την

μεγαλύτερη αύξηση ατόμων (περίπου 22) ανά τ.χλμ, αύξηση μεγαλύτερη και από αυτή του Ν. Κέρκυρας, της Περιφέρειας αλλά και της Χώρας.

Γενικότερα, συγκρίνοντας τις απόλυτες μεταβολές της πληθυσμιακής πυκνότητας των Νομών της Περιφέρειας, φαίνεται να υπάρχει μια μικρή αλλά διαρκής αύξηση των ατόμων ανά τ.χλμ.

Ο Πληθυσμός ανά νησί κατανέμεται ως εξής (απογραφή 2001):

- Κέρκυρα: 111.975 κάτοικοι.
- Παξοί: 2.253 κάτοικοι.
- Κεφαλονιά: 27.651 κάτοικοι.
- Ιθάκη: 3.646 κάτοικοι.
- Ζάκυνθος: 38.680 κάτοικοι.
- Λευκάδα: 22.506 κάτοικοι.
- Κύθηρα: 3.500 κάτοικοι.

2.2 Δημογραφικά στοιχεία

2.2.1 Πληθυσμός

Ο Πληθυσμός της Περιφέρειας ανέρχεται σε 213.000 κατοίκους σύμφωνα με την απογραφή του 2001 (Πίνακας 2.1) και αντιστοιχεί στο 1,9% του συνολικού πληθυσμού της χώρας.

Ο αστικός πληθυσμός ανέρχεται στο 26% του συνολικού πληθυσμού (1991) και παρουσιάζει αυξητικές τάσεις σε σχέση με το 1981, ο αγροτικός πληθυσμός στο 63% του συνολικού πληθυσμού και παρουσιάζει μικρή άνοδο, ενώ ο ημιαστικός πληθυσμός σταδιακά μειώνεται και φτάνει στο 11% του συνόλου.

Ο Νομός Κέρκυρας συγκεντρώνει το 1,1% του πληθυσμού της χώρας, ο Νομός Λευκάδας το 0,2% (είναι ο μικρότερος νομός από άποψη πληθυσμού), ο Νομός Κεφαλληνίας & Ιθάκης το 0,3% και ο Νομός Ζακύνθου το 0,3% της χώρας. Γενικά η εξέλιξη του πληθυσμού στα Ιόνια Νησιά εμφανίζει υψηλότερη αύξηση από την αντίστοιχη της χώρας, γεγονός το οποίο δεν οφείλεται σε φυσική αύξηση του πληθυσμού (υπεροχή γεννήσεων έναντι θανάτων) αλλά σε εισροή μεταναστών από άλλες περιφέρειες και το εξωτερικό, κυρίως στο Νομό Κέρκυρας.

Αξιοσημείωτο είναι ότι στα μικρά νησιά της Περιφέρειας παρατηρείται σε γενικές γραμμές συγκράτηση του πληθυσμού, γεγονός το οποίο αποτέλεσε έναν από τους βασικούς στόχους του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος Ιονίων Νήσων 94-99. Η πυκνότητα του πληθυσμού των Ιονίων Νήσων είναι 92 κάτοικοι ανά τετ. Χλμ., μεγαλύτερη δηλαδή από την αντίστοιχη της χώρας (83 κάτοικοι), ενδοπεριφερειακά δε ήταν υπερδιπλάσια στην Κέρκυρα (174 κάτ./τετρ.χλμ.) και μικρότερη του ημίσεως στην Κεφαλονιά & Ιθάκη (44 κάτ./τετρ.χλμ.) (Πίνακας 2.1).

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.1

Επιφάνεια, πληθυσμός και πυκνότητα πληθυσμού Περιφέρειας Ιονίων Νήσων και των νομών αυτής

2001	ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	Ν. ΖΑΚΥΝΘΟΥ	Ν. ΚΕΡΚΥΡΑΣ	Ν. ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ	Ν. ΛΕΥΚΑΔΟΣ
ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	212.984	39.015	111.975	39.488	22.506
Πυκνότητα πληθυσμού ανά τετ.χμ.	92	96	174	44	63
Επιφάνεια (τετ. χμ) με εσωτερικά ύδατα	2.307	406	641	904	356
Επιφάνεια (τετ. χμ) χωρίς εσωτερικά ύδατα	2.297	405	634	903	355

* Πηγή: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος

Τα δημογραφικά στοιχεία δείχνουν ότι ο πληθυσμός της Περιφέρειας σημείωσε μικρή μείωση μεταξύ 1971 και 1981, με μέσο ετήσιο ρυθμό μεταβολής -0,10% έναντι 1,11% για το σύνολο της χώρας. Την επόμενη δεκαετία παρουσιάζεται ανάκαμψη και ο πληθυσμός αυξάνεται με υψηλότερο ρυθμό σε σχέση με αυτόν της χώρας (ΕΛΚΕΘΕ, 2006).

2.2.2 Δημογραφική εξέλιξη

Ο πληθυσμός των Ιόνιων Νησιών παρουσίασε συνεχή μείωση τη μεταπολεμική περίοδο. Τη δεκαετία του 1970 ουσιαστικά σταθεροποιήθηκε γύρω στους 185.000 κατοίκους. Αντίθετα τη δεκαετία του 1980 παρουσίασε αντιστροφή της πτωτικής του πορείας και το 1991 ανήρχετο σε 193.734 κατοίκους.

Όμως η φυσική αύξηση του πληθυσμού (γεννήσεις – θάνατοι), αν και με επιβραδυνόμενο ρυθμό, παραμένει αρνητική. Οι θάνατοι το 1991 υπερέβησαν τις γεννήσεις κατά 600 άτομα, ενώ το 1996 κατά 400. Περίπου στα ίδια επίπεδα κυμάνθηκε η διαφορά και κατά τα έτη 2000 και 2001 όπου οι θάνατοι υπερέβησαν τις γεννήσεις κατά 609 και 379 αντίστοιχα.

Παράλληλα, είναι φανερό ότι συνεχίζεται η ροή μεταναστών προς την Περιφέρεια από άλλες περιοχές της χώρας και το εξωτερικό. Η μεγαλύτερη αύξηση του πληθυσμού σημειώθηκε στον νομό Κερκύρας, ο οποίος κατά την απογραφή του 1991 είχε ξεπεράσει κατά πολύ τον πληθυσμό του 1961 και το 1997 ανήρχετο στους 111.700 κατοίκους, συγκεντρώνοντας το 55% του πληθυσμού της Περιφέρειας.

Αντίθετα, ο πληθυσμός του νομού Λευκάδας, ο οποίος βρίσκεται δίπλα στην ηπειρωτική Ελλάδα και κατά το 1994 είχε παρουσιάσει τάσεις συγκράτησης και αύξησης του πληθυσμού του, υπολείπεται κατά πολύ του αντίστοιχου πληθυσμού του 1961. Την τελευταία δεκαετία υπολογίσιμη αύξηση του πληθυσμού εμφάνισε ο νομός Ζακύνθου (4,2% την περίοδο 1991-97), μικρότερη ο νομός Κεφαλονιάς & Ιθάκης (2,7% αντίστοιχα), ενώ ο πληθυσμός του νομού Λευκάδας κατά το διάστημα αυτό ουσιαστικά παρέμεινε ο ίδιος.

Αξιοσημείωτο στοιχείο είναι ότι το 1997 η Ζάκυνθος είχε φυσική αύξηση του πληθυσμού 1,1% ανά 1.000 κατοίκους, έναντι 0% της χώρας. Το αντίστοιχο ποσοστό στο νομό Κεφαλληνίας ήταν -4,2% (ΕΛΚΕΘΕ, 2006).

2.2.3 Ανθρώπινο δυναμικό

Το σύνολο του εργατικού δυναμικού των Ιόνιων Νησιών κυμάνθηκε, με μικρές διακυμάνσεις, στα 79.500 περίπου άτομα το 1991, από τα οποία τα 300 περίπου αντιπροσωπεύουν ανέργους. Το 2001 ο αντίστοιχος πληθυσμός ήταν περίπου 84.000 άτομα.

Το ποσοστό απασχόλησης του εργατικού δυναμικού για το 1998 προσέγγισε το 96,2% και ήταν από τα υψηλότερα της χώρας, της οποίας το ποσοστό ανήρχετο στο 89,23%. Η απασχόληση του εργατικού δυναμικού στα Ιόνια Νησιά την περίοδο 1994-98 εμφάνισε μέση ετήσια αύξηση +0,53%, ενώ την περίοδο 1988-93 σημείωσε μείωση κατά -0,5%. Τα αντίστοιχα ποσοστά για το σύνολο της χώρας ήταν +4,7% και +1,1% (ΕΛΚΕΘΕ, 2006).

2.3 Απασχόληση και ανεργία

2.3.1 Στοιχεία απασχόλησης και ανεργίας

Η Περιφέρεια Ιονίων Νήσων εμφάνισε μια καμπή προς τον τριτογενή τομέα την εικοσαετία 1971 – 1991, υπερβαίνοντας κατά 4% το αντίστοιχο ποσοστό της χώρας το 1991 ενώ την ίδια περίοδο παρατηρείται μείωση στον πρωτογενή τομέα, ο οποίος υποδιπλασιάστηκε. Ωστόσο, ο δευτερογενής τομέας παραμένει σε χαμηλά επίπεδα, κυρίως όσον αφορά στη μεταποιητική δραστηριότητα.

Αναλυτικότερα, ο Ν. Κέρκυρας εμφανίζει το μεγαλύτερο ποσοστό πληθυσμού που ασχολείται με τον τριτογενή τομέα και το μικρότερο στον πρωτογενή, ενώ στους

υπόλοιπους νομούς φαίνεται να υπάρχει ένας πιο ομοιόμορφος καταμερισμός της απασχόλησης ανά τομέα χωρίς μεγάλες αποκλίσεις μεταξύ των νομών.

Το ποσοστό ανεργίας του εργατικού δυναμικού, αν και τα τελευταία έτη εμφανίζει αυξητική τάση, παραμένει σχετικά σταθερό. Επί του συνόλου των ανέργων, η ανεργία συγκεντρώνεται στους νέους, αν και σε χαμηλότερο βαθμό (23%) από το σύνολο της χώρας (31,0%), στις γυναίκες (7,6%) και στους νεοεισερχόμενους στην αγορά εργασίας, ενώ περίπου ο ένας στους δύο ανέργους είναι μακροχρόνια άνεργος (τουλάχιστον ένα έτος στην ανεργία).

Τα χαρακτηριστικά της ανεργίας υποδηλώνουν μικρό αριθμό προσλήψεων παρά την αύξηση των απολύσεων. Επιπλέον η συγκράτηση σχετικά χαμηλού ποσοστού ανεργίας στα Ιόνια, όπως και σε άλλες νησιώτικες περιφέρειες, προφανώς οφείλεται επίσης στην διάρθρωση της παραγωγής στις περιοχές αυτές. Οι μικρές οικογενειακές εκμεταλλεύσεις που κυριαρχούν σε όλους τους κλάδους της οικονομίας χαρακτηρίζονται από σχετική σταθερότητα στην απασχόληση, ενώ η συμμετοχή της αναδιαρθρωμένης μεταποίησης είναι σχετικά μικρή. Αυτά τα χαρακτηριστικά είναι συνεπή με τις παρατηρούμενες στην ανεργία εξελίξεις.

Η εποχικότητα της εγγεγραμμένης ανεργίας είναι ανάλογη με τον βαθμό της τουριστικής ανάπτυξης των νομών. Τους θερινούς μήνες, λόγω της τουριστικής δραστηριότητας και ανάλογα με το μέγεθός της, παρατηρούνται ελλείψεις προσωπικού και για το λόγο αυτό προσέρχονται στα νησιά της Περιφέρειας άτομα από άλλες περιοχές, ώστε να καλυφθεί η εποχιακή ζήτηση. Είναι πιθανόν τα άτομα αυτά όταν επιστρέφουν στην έδρα τους να εγγράφονται εκεί ως άνεργοι για την χειμερινή περίοδο.

Στο βαθμό που τα άτομα αυτά τους χειμερινούς μήνες απασχολούνται στη γεωργία το πρόβλημα της εποχικότητας δεν είναι τόσο έντονο όσο αρχικά εμφανίζεται. Στην Περιφέρεια η γεωργία απορροφά περίπου 26,7% του εργατικού της δυναμικού,

ποσοστό πάνω από το 25% και σαφώς μεγαλύτερο από το αντίστοιχο της χώρας, παρουσιάζει όμως καθοδική τάση.

Η υπόλοιπη απασχόληση, 43.000 άτομα ή ποσοστό 57,6% συγκεντρώνεται στον τριτογενή τομέα των υπηρεσιών. Εντυπωσιακή άνοδο εμφανίζει το χονδρικό και λιανικό εμπόριο, ενώ απρόβλεπτη υπήρξε η μείωση της απασχόλησης στα εστιατόρια και ξενοδοχεία, η οποία όμως εξηγείται από την κάμψη του τουρισμού τα τελευταία χρόνια.

Αυτός ο κλαδικός καταμερισμός της απασχόλησης στα Ιόνια Νησιά μπορεί στην ουσία να μην είναι ιδιαίτερα διαφωτιστικός, γιατί ως περιοχή με υψηλό τουρισμό, γεωργία και εμπόριο καθώς και διάφορες συμπληρωματικές δραστηριότητες, δημιουργεί ευκαιρίες απασχόλησης και μάλιστα υπάρχει ενίοτε εκτεταμένη υπεραπασχόληση μεταξύ των κύριων τομέων δραστηριότητας.

Από την άλλη πλευρά το εργατικό δυναμικό του γεωργικού τομέα είναι αρκετά γερασμένο (οι τρεις στους τέσσερις απασχολούμενους είναι άνω των 45 ετών) με αποτέλεσμα να μην υπάρχει σοβαρός κίνδυνος εκροής εργαζομένων του γεωργικού τομέα προς άλλους τομείς, αλλά παράλληλα να υπάρχει δυσκολία προσέλκυσης νέων στον τομέα αυτό (ΕΛΚΕΘΕ, 2006).

2.3.2 Επίπεδο εκπαίδευσης

Αναφορικά με την εξέταση των υφιστάμενων υποδομών εκπαίδευσης, τόσο σε τεχνικό, όσο και σε ανθρώπινο δυναμικό, η Περιφέρεια συνολικά, συγκριτικά με την μέση αναλογία μαθητών ανά σχολική μονάδα και την αναλογία διδακτικού προσωπικού ανά σχολική μονάδα, εμφανίζει σχετική κάλυψη των αναγκών της σε σχέση με την εκπαίδευση του πληθυσμού της. Αυτό οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στις συγκριτικά με τους άλλους νομούς της Περιφέρειας ικανοποιητικές υποδομές εκπαίδευσης του Ν. Κέρκυρας.

Σύμφωνα με τα απογραφικά διαθέσιμα στοιχεία για την τον τομέα της εκπαίδευσης στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων, το ακαδημαϊκό έτος 2000-2001, το 50% του πληθυσμού άνω των 6 ετών, έχει βασικό επίπεδο εκπαίδευσης (Α' Βάθμια), το 33% έχει μέτριο εκπαιδευτικό επίπεδο (Β' Βάθμια), το 11% του πληθυσμού έχει υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης (Γ' Βάθμια), ενώ υπάρχει και ένα 6% του πληθυσμού που είναι αναλφάβητοι.

Η Περιφέρεια υπερτερεί στο ποσοστό του πληθυσμού με Α' βάθμια εκπαίδευση, αλλά και στο ποσοστό των αναλφάβητων. Γενικότερα είναι εμφανές το συγκριτικά χαμηλότερο επίπεδο εκπαίδευσης του πληθυσμού της Περιφέρειας σε σχέση με τον μέσο όρο της χώρας, κάτι όμως που αποτελεί σύνηθες φαινόμενο για νησιωτικές περιοχές, λόγω των ελλείψεων σε υποδομές εκπαίδευσης, αλλά και της εξάρτησης από τον τουρισμό.

Σε νομαρχιακό επίπεδο, το υψηλότερο επίπεδο εκπαίδευσης καταγράφεται στον Ν. Κεφαλονιάς, ο οποίος παρουσιάζει τα μεγαλύτερα ποσοστά εκπαίδευσης στην β' βάθμια και γ' βάθμια εκπαίδευση και το μικρότερο ποσοστό αναλφάβητων (μικρότερο ακόμη και από της χώρας), επί του συνόλου του πληθυσμού του Νομού (ηλικίας άνω των 6 ετών).

Συγκεκριμένα, το 36% έχει ολοκληρώσει την β' βάθμια εκπαίδευση, ενώ το 12% γ' βάθμια με το ποσοστό των αναλφάβητων να ανέρχεται στο 2,9%. Είναι σημαντικό να τονιστούν τα μεγάλα ποσοστά (περίπου 7%) αναλφάβητων που παρουσιάζει ο Ν. Κέρκυρας και ο Ν. Λευκάδας, με τον Ν. Λευκάδος να παρουσιάζει ένα πολύ ικανοποιητικό ποσοστό ατόμων με τριτοβάθμια εκπαίδευση (11,8%) (Ε.Ε.Ο Group, 2008).

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.2**Πληθυσμός ηλικίας 6 και άνω κατά βαθμίδα εκπαίδευσης**

ΝΟΜΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ	Α' ΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ		Β' ΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ		Γ' ΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ		ΑΝΑΛΦΑΒΗΤΟΙ	
	ΑΡΙΘΜΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ	%	ΑΡΙΘΜΟΣ	%	ΑΡΙΘΜΟΣ	%	ΑΡΙΘΜΟΣ	%
ΝΟΜΟΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ	36.313	20.472	56	10.863	30	3.549	10	1.429	4
ΝΟΜΟΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ	105.016	51.766	49	34.604	33	11.172	11	7.474	7
ΝΟΜΟΣ ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ	35.529	17.404	49	12.817	36	4.273	12	1.035	3
ΝΟΜΟΣ ΛΕΥΚΑΔΟΣ	20.715	10.755	52	6.065	29	2.444	12	1.451	7
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΙΟΝ. ΝΗΣΩΝ	197.573	100.397	51	64.349	33	21.438	11	11.389	6
ΧΩΡΑ	10.296.798	4.438.928	43	3.858.908	38	1.627.509	16	371.453	4

Πηγή: ΕΣΥΕ, Απογραφή Πληθυσμού 2001.

Συμπερασματικά, το επίπεδο εκπαίδευσης τόσο του πληθυσμού των Ιόνιων Νησιών όσο και του εργατικού δυναμικού φαίνεται ότι υστερεί υπολογίσιμα από το μέσο όρο της χώρας. Ειδικότερα οι πτυχιούχοι αντιπροσωπεύουν ποσοστό μόνο 10% του πληθυσμού ηλικίας 25-59 ετών στα Ιόνια Νησιά, ενώ στο σύνολο της χώρας ανέρχονται σε 17%. Αντίθετα οι απόφοιτοι ή μη του Δημοτικού ήταν 67% στην Περιφέρεια ενώ στο σύνολο της χώρας 51% (www.espa.gr, 2001).

2.4 Οικονομικά Χαρακτηριστικά του Πληθυσμού

2.4.1 Α.Ε.Π.

Η περιοχή των Ιονίων Νήσων βρίσκεται κάτω του μέσου όρου με κατά κεφαλήν ΑΕΠ 13.931 ευρώ σύμφωνα με έρευνα της ΕΣΥΕ (Καθημερινή, 2006).

Αναλυτικότερα, το κατά κεφαλήν Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν (ΑΕΠ) της Περιφέρειας ανήλθε σε 11.650€ (2001), πλησιάζοντας το 98,3% του μέσου όρου της χώρας και καθιστώντας την περιφέρεια την 5η σε σειρά μεταξύ των 13 περιφερειών της χώρας.

Συγκεκριμένα, ο Ν. Κέρκυρας έχοντας ΚΚ ΑΕΠ 12.385€ ξεπερνά κατά 5% περίπου το μέσο όρο της χώρας καθιστώντας το νομό τον 7^ο από τους 52 νομούς της χώρας. Τα αντίστοιχα στοιχεία είναι 11.563€ για τον νομό Ζακύνθου (97% - 13η θέση), 10.506€ για τον νομό Λευκάδας (89% - 30η θέση) και 10.271€ για τον νομό Κεφαλονιάς (87% - 34η θέση).

Υπάρχουν σημαντικές αποκλίσεις μεταξύ των επιμέρους νομών της Περιφέρειας. Στον νομό Κερκύρας το κατά κεφαλήν εισόδημα είναι κατά πολύ ανώτερο του μέσου κατά κεφαλήν εισοδήματος της Περιφέρειας, όπως και μεγαλύτερο του μέσου κατά κεφαλήν εισοδήματος της χώρας. Ο νομός Λευκάδας, αντίθετα, χαρακτηρίζεται από το μικρότερο κατά κεφαλήν εισόδημα και αντιστοιχεί στο 67% του κατά κεφαλήν εισοδήματος του Νομού Κερκύρας.

Η οικονομική ανάπτυξη του νομού Κερκύρας οφείλεται κυρίως στην έντονη ανάπτυξη του τριτογενούς τομέα και βασικά του τουρισμού. Εξ άλλου, η ανάλυση κατά τομείς παραγωγής καταδεικνύει ότι η Κέρκυρα υπερτερεί σε αριθμό απασχολουμένων και στους τρεις τομείς παραγωγής, έναντι των άλλων νομών.

Από την προσέγγιση ορισμένων γενικών δεικτών (όπως η εξέλιξη του πληθυσμού) και οικονομικών δεικτών της Περιφέρειας (όπως το Ακαθάριστο Περιφερειακό Προϊόν), φαίνεται η σημαντική ανάπτυξη που έχει συντελεσθεί κατά τα τελευταία χρόνια στα Ιόνια Νησιά, αλλά και η εξάρτησή της από τον τριτογενή τομέα (κυρίως από τον τουρισμό), όπως επίσης και η διαφοροποίηση πλούτου που υπάρχει μεταξύ των νησιών. Ο νομός Κέρκυρας αποτελεί τον πλουσιότερο, ακολουθεί ο νομός Ζακύνθου, μετά ο νομός Κεφαλληνίας & Ιθάκης και τελευταίος έρχεται ο νομός Λευκάδας.

Η Περιφέρεια Ιονίων Νήσων παράγει το 2% του συνολικού Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος της χώρας. Στον πρωτογενή τομέα παράγεται το 1,5% του Περιφερειακού Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος, στον δευτερογενή το 1,2% και στον τριτογενή τομέα το 2,1%. Τα αντίστοιχα ποσοστά για τη χώρα (2009) είναι 31% για τον πρωτογενή τομέα, 17,8% για τον δευτερογενή και 79,1% για τον τριτογενή.

Διαχρονικά, παρατηρείται μια στροφή της περιφερειακής οικονομίας των Ιονίων προς τον τριτογενή τομέα καθώς έχει αυξηθεί σημαντικά η συμμετοχή του τομέα αυτού στο συνολικό Περιφερειακό ΑΕΠ, ενώ έχει μειωθεί η συμμετοχή των άλλων δύο τομέων της οικονομίας, δηλαδή του πρωτογενή και του δευτερογενή τομέα.

Η Περιφέρεια κατατάσσεται στην εικοστή δεύτερη θέση μεταξύ των είκοσι πέντε πιο φτωχών Περιφερειών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, από την δέκατη πέμπτη θέση που κατείχε το 1986.

Όσον αφορά στην παραγωγικότητα η Περιφέρεια υστερεί σε σχέση με τα αντίστοιχα στοιχεία τόσο της χώρας, όσο και της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Συγκεκριμένα, το 1996 η παραγωγικότητα των Ιονίων Νησιών ανήρχετο στο 63% του μέσου όρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το αντίστοιχο ποσοστό της χώρας ήταν 72%, παρουσιάζοντας μικρή βελτίωση σε σχέση με το 1993 που το αντίστοιχο ποσοστό ανήρχετο στο 62% (Υπουργείο Εσωτερικών, 2004).

2.4.2 Οι τομείς παραγωγής

Το σύνολο της έκτασης της Περιφέρειας που ανέρχεται σε 2.318 τετρ.χλμ. κατανέμεται στις παρακάτω χρήσεις γης: το 28,4% είναι γεωργική γη (έναντι 26,9% της χώρας) η οποία παρουσιάζει μεγάλη συμμετοχή των δενδρωδών καλλιεργειών (κυρίως ελιάς με 56% έναντι 24% της χώρας), μικρή συμμετοχή των ετήσιων καλλιεργειών (17,6% έναντι 59,9% της χώρας) και μικρό ποσοστό των αρδευόμενων εκτάσεων. Το 54% της συνολικής έκτασης είναι βοσκότοποι και το υπόλοιπο 17,6% λοιπές χρήσεις (www.espa.gr, 2001).

Αναλυτικότερα:

A) Πρωτογενής Τομέας

Η συνολική έκταση της Περιφέρειας κατανέμεται στις παρακάτω χρήσεις γης: το 28,4% είναι γεωργική γη (έναντι 26,9% της χώρας) η οποία παρουσιάζει μεγάλη συμμετοχή των δενδρωδών καλλιεργειών (κυρίως ελιάς με 56% έναντι 24% της χώρας), μικρή συμμετοχή των ετήσιων καλλιεργειών (17,6% έναντι 59,9% της χώρας) και μικρό ποσοστό των αρδευόμενων εκτάσεων. Το 54% της συνολικής έκτασης είναι βοσκότοποι και το υπόλοιπο 17,6% λοιπές χρήσεις.

Αναλυτικότερα, ο αγροτικός χώρος με το πρότυπο της αειφόρου ανάπτυξης, όπως εξάλλου τίθεται και από την Agenda 2000, αρχίζει να αποτελεί χώρο άσκησης πολλαπλών παραγωγικών και πολιτισμικών δραστηριοτήτων που είναι ζωτικές για το κοινωνικό σύνολο. Η βιωσιμότητα των αγροτικών περιοχών απαιτεί μια παραγωγική βάση στηριγμένη στην τοπική ανάπτυξη, στην αξιοποίηση των τοπικών πόρων, του τοπικού δυναμικού και στην βελτίωση των υποδομών ώστε να ενθαρρυνθούν οι συμπληρωματικές και εναλλακτικές ως προς τον πρωτογενή τομέα δραστηριότητες με στόχο την συγκράτηση του πληθυσμού στις αγροτικές περιοχές.

Ο πρωτογενής τομέας αντιπροσωπεύει σημαντικό μέρος του Ακαθάριστου Περιφερειακού Προϊόντος, υψηλότερο του μέσου ποσοστού της χώρας (17% έναντι 15% αντίστοιχα), αλλά και εδώ παρουσιάζονται σημαντικές διαφοροποιήσεις μεταξύ των νομών. Η διάρθρωση του πρωτογενούς τομέα της Περιφέρειας χαρακτηρίζεται

από την επικράτηση της φυτικής παραγωγής έναντι της ζωικής και την κυριαρχία της ελαιοκαλλιέργειας στο σύνολο της φυτικής παραγωγής.

Η γεωργική γη καταλαμβάνει σχετικά μικρή έκταση. Η έντονη τουριστική ανάπτυξη των νησιών τα τελευταία χρόνια οδήγησε σε μεταβολή των χρήσεων γης με αποτέλεσμα η γεωργική γη να εγκαταλείπεται εν μέρει σταδιακά. Η καλλιεργήσιμη έκταση της Περιφέρειας ανέρχεται σε 791.968 στρέμματα, κατά τα τελευταία χρόνια όμως συνεχώς μειώνεται λόγω της πίεσης που δέχεται η γη για άλλες χρήσεις, κυρίως λόγω της επέκτασης του τουριστικού τομέα. Το 43,4% της γεωργικής γης των Ιονίων Νήσων βρίσκεται στο Νομό Κέρκυρας.

Όσον αφορά τις αρδεύσεις, παρά το γεγονός ότι τα τελευταία χρόνια υπάρχει επέκταση των αρδεύσεων, μόνο το 6,0% περίπου των εκτάσεων αρδεύεται έναντι του 33,4% της χώρας. Το 60% των αρδευόμενων εκτάσεων βρίσκεται στο νομό Κέρκυρας και το υπόλοιπο ποσοστό κατανέμεται κυρίως μεταξύ του νομού Λευκάδας και του νομού Κεφαλονιάς & Ιθάκης, ενώ ο νομός Ζακύνθου στερείται σχεδόν πλήρως τέτοιων εκτάσεων.

Περισσότερο από το ήμισυ (55,5%) του συνόλου της γεωργικής γης της Περιφέρειας καλύπτεται από δενδρώδεις καλλιέργειες, το 95% των οποίων αφορούν ελαιώνες. Το 23% της αγροτικής γης αφορά αροτριάεις καλλιέργειες, το 8% καλύπτεται από αμπέλους, το 2,5% είναι κηπευτική γη και το υπόλοιπο αφορά αγρανάπαυση. Οι αρδευόμενες εκτάσεις χρησιμοποιούνται κατά 45% σε αροτριάεις καλλιέργειες, κατά 40% στην παραγωγή κηπευτικών και κατά 15% σε δενδρώδεις καλλιέργειες.

Στο νομό Κέρκυρας η ελαιοκαλλιέργεια είναι η κυρίαρχη μορφή γεωργικής εκμετάλλευσης. Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται εγκατάλειψη των αροτριάιων καλλιεργειών και αύξηση στις δενδρώδεις, ενώ η έλλειψη υδάτων για άρδευση έχει προκαλέσει μείωση στην παραγωγή κηπευτικών. Στο νομό Κεφαλονιάς & Ιθάκης η γεωργική γη είναι πολύ περιορισμένη, εξαιτίας της μικρής γονιμότητας. Τα δάση στα

Ιόνια Νησιά εντάσσονται κυρίως στην κατηγορία των αισθητικών δασών με ελάχιστες ποσότητες παραγωγής κυρίως στρογγυλής ξυλείας.

Οι σημαντικότερες αλλαγές που παρατηρήθηκαν στο καλλιεργητικό σύστημα της Περιφέρειας κατά τα τελευταία χρόνια είναι η εγκατάλειψη ορισμένων μειονεκτικών ορεινών εκτάσεων αλλά και η ανάπτυξη της ιχθυοκαλλιέργειας, κυρίως στην Κεφαλονιά.

Η αλιεία ασκείται σχεδόν ερασιτεχνικά σε όλα τα Ιόνια Νησιά με εξαίρεση τις μονάδες ιχθυοκαλλιέργειας που όμως είναι λίγες και σχετικά μικρές. Στο νομό Κεφαλονιάς & Ιθάκης λειτουργούν οι περισσότερες σε αριθμό και δυναμικότητα ιχθυοτροφικές μονάδες και ιχθυογεννητικοί σταθμοί (10), εκ των οποίων 3 μόνον έχουν παραγωγικότητα άνω των 200 τόνων ετησίως ενώ στο νομό Ζακύνθου δεν υπάρχει καμία.

Η στασιμότητα της ανάπτυξης του πρωτογενούς τομέα στα Ιόνια Νησιά, παρά το ότι πρόκειται για τον δεύτερο σε σημασία τομέα της Περιφέρειας μετά τον τουρισμό, συνδυάζεται με έλλειψη εύφορων πεδινών εδαφών καθώς και υδάτινων πόρων για αρδεύσεις. Έτσι, η εξέλιξή του βασίστηκε στη βελτίωση και στην σχετική ανάπτυξη ορισμένων κυρίαρχων παραδοσιακών ξηρικών καλλιεργειών.

Σε πρόσφατη έκθεση του Υπουργείου Γεωργίας για τα προβλήματα της ελληνικής γεωργίας, παρατηρείται ότι στην Περιφέρεια των Ιονίων Νήσων υφίσταται σημαντικό πρόβλημα πολυτεμαχισμού του κλήρου καθώς και καθυστέρηση στην αναδιάρθρωση της παραγωγής της ελιάς (ΕΛΚΕΘΕ, 2006).

Λοιπά στοιχεία που περιορίζουν την ανάπτυξη του πρωτογενούς τομέα είναι:

- Ο ανταγωνισμός που δέχεται λόγω της τουριστικής ανάπτυξης με την μορφή της απορρόφησης του πλέον δυναμικού τμήματος του εργατικού του

δυναμικού, είτε με την επέκταση των τουριστικών δραστηριοτήτων σε εύφορα εδάφη.

- Ο κατακερματισμός της Περιφέρειας σε πολλά νησιά, γεγονός που εκτός των άλλων εμποδίζει την συγκέντρωση ικανοποιητικών ποσοτήτων προϊόντων που θα είχε ως αποτέλεσμα την αποτελεσματικότερη μεταποίηση και εμπορία τους.
- Η αδυναμία της παραγωγής να προσαρμοσθεί στις δυνατότητες και απαιτήσεις που δημιουργεί η τουριστική ανάπτυξη, ενώ θα μπορούσε να εξασφαλίζει την τροφοδοσία των τουριστικών περιοχών και επιχειρήσεων με κηπευτικά (λαχανικά και φρούτα), άνθη, αλιευτικά προϊόντα, κ.α.
- Οι αρνητικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις ορισμένων κτηνοτροφικών μονάδων.
- Η έλλειψη ζωοτροφών.
- Ο παραδοσιακός τρόπος λειτουργίας των γεωργικών εκμεταλλεύσεων που συνεπάγεται χαμηλή παραγωγικότητα, κ.λπ..

Κατά συνέπεια, οι μάλλον περιορισμένες δυνατότητες ανάπτυξης του πρωτογενούς τομέα στο μέλλον φαίνεται να εξαρτώνται αφ' ενός μεν από τον τρόπο προσέγγισης των ανταγωνιστικών αλλά και των συμπληρωματικών παραμέτρων γεωργικής και τουριστικής ανάπτυξης, αφ' ετέρου δε από τον βαθμό επίλυσης των διαφόρων διαρθρωτικών προβλημάτων του τομέα (αρδεύσεις, εκμηχάνιση, εκσυγχρονισμό, προσπελασιμότητα αγροτικών περιοχών, κ.α.).

Η Περιφέρεια είναι ελλειμματική σε αρκετά προϊόντα του πρωτογενούς τομέα, εκτός του ελαιολάδου στο οποίο παρατηρούνται δυσχέρειες ως προς την τυποποίηση και διάθεση. Η πρωτογενής παραγωγή δεν είναι συνδεδεμένη με την μεταποίηση και τον τουρισμό, ώστε να ανταποκριθεί στην αυξανόμενη ζήτηση. Επίσης θα πρέπει να επισημανθεί ότι σημαντικός ανασχετικός παράγοντας στον εκσυγχρονισμό και αναβάθμιση του πρωτογενούς τομέα είναι η δυσκολία του να προσελκύσει νέα και δυναμικά άτομα τα οποία στρέφονται σε μεγάλο βαθμό στον τουριστικό τομέα (ΕΛΚΕΘΕ, 2006).

B) Δευτερογενής Τομέας.

Τα Ιόνια Νησιά μπορούν να αποτελέσουν ένα επιτυχημένο παράδειγμα συνεργασίας των παραγωγικών τομέων και είναι εφικτή η εφαρμογή μιας στρατηγικής ανάπτυξης του δευτερογενούς τομέα μέσα από την διασύνδεση της μεταποίησης με την αγροτική παραγωγή αλλά και με την τουριστική αγορά, καθώς και την δημιουργία της κατάλληλης υποδομής για την προώθηση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων της Ιόνιας οικονομίας.

Επειδή η πορεία της μεταποίησης στα Ιόνια Νησιά γενικά επηρεάζεται από τις ανάγκες της τουριστικής βιομηχανίας και από τους διαθέσιμους πόρους της Περιφέρειας γι' αυτό και επικεντρώνεται κυρίως στους κλάδους τροφίμων και ποτών, επίπλων, χημικών ουσιών και προϊόντων από μη μεταλλικά ορυκτά.

Ο δευτερογενής τομέας είναι αρκετά μειωμένης σημασίας για την οικονομική ζωή της Περιφέρειας, σαφώς μικρότερης σε σχέση με την υπόλοιπη Ελλάδα, αντιπροσωπεύοντας μόνο το 14% του ΑΕΠ έναντι 25% που είναι για το σύνολο της χώρας. Σύμφωνα με την απογραφή του 1988 στην Περιφέρεια λειτουργούσαν 2.100 επιχειρήσεις του δευτερογενή τομέα.

Η ανάπτυξη του δευτερογενή τομέα στα Ιόνια Νησιά είναι αρκετά περιορισμένη και ενώ στο σύνολο της χώρας η συμμετοχή του στην διαμόρφωση του ΑΕΠ ανέρχεται σε 26,3%, στην Περιφέρεια ανέρχεται μόλις σε 14%. Στον τομέα αυτόν απασχολείται το 17,4% του εργατικού δυναμικού της Περιφέρειας.

Η εξέλιξη στη μεταποίηση τα τελευταία χρόνια παρουσιάζει φθίνουσα πορεία. Ο αριθμός των μονάδων που λειτουργούν στην Περιφέρεια μειώθηκε σημαντικά τα τελευταία χρόνια. Η ποσοστιαία μεταβολή των εν ενεργεία μεταποιητικών μονάδων στην Περιφέρεια παρουσιάζεται διαχρονικά αρνητική και φτάνει το -40%.

Πρόκειται για ένα ποσοστό αρκετά σοβαρό αν λάβει κανείς υπόψη ότι ο δευτερογενής τομέας στα Ιόνια Νησιά έχει περαιτέρω δυνατότητες ανάπτυξης.

Γ) Τριτογενής Τομέας

Η Περιφέρεια κατέχει εξέχουσα θέση στην τουριστική ανάπτυξη τόσο σε επίπεδο χώρας, όσο και σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης. Γενικά, ο τουρισμός αποτελεί για την Περιφέρεια τη σημαντικότερη και δυναμικότερη δραστηριότητα της οικονομίας της.

Ωστόσο και το χονδρεμπόριο είναι αρκετά ανεπτυγμένο, η δε περαιτέρω ανάπτυξη του είναι συνάρτηση της δημιουργίας κατάλληλων χωρικών υποδομών. Η Περιφέρεια χαρακτηρίζεται από μεγάλες ενδοπεριφερειακές αντιθέσεις ανάμεσα, αφενός στις τουριστικά αναπτυγμένες περιοχές, αφετέρου στις προβληματικές περιοχές της ενδοχώρας καθώς και στα μικρά νησιά.

Η τουριστική ανάπτυξη που δέχεται η Περιφέρεια και κυρίως η Κέρκυρα και η Ζάκυνθος αφενός μεν τονίζει την τοπική οικονομία, αφετέρου συμβάλλει ώστε το τουριστικό προϊόν να ακολουθεί τον κλασικό κύκλο ζωής του (ανάκαμψη, κάμψη, κ.λπ.), υπάρχει δε η πιθανότητα αν δεν ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα να οδηγηθεί το παραγωγικό σύστημα σε αδιέξοδο.

Οι όποιες αλλοιώσεις προκληθούν από την απόλυτη εξάρτηση της νησιωτικής οικονομίας από τον τουρισμό θα έχουν ως πιθανό αποτέλεσμα να εκτεθεί αυτή σε διακυμάνσεις ζήτησης, σε έντονη εποχικότητα, σε αδυναμία αξιοποίησης των συγκριτικών πλεονεκτημάτων και θα δημιουργηθούν προβλήματα κοινωνικής και πολιτισμικής συνοχής τα οποία θα μπορούν να αναστραφούν μόνο με έγκαιρη λήψη των κατάλληλων μέτρων.

Η συμμετοχή του τριτογενούς τομέα στην διαμόρφωση του Ακαθάριστου Περιφερειακού Προϊόντος είναι κατά πολύ υψηλότερη αυτής του συνόλου της χώρας,

69% για τα Ιόνια Νησιά έναντι 60% της χώρας, και μόνο ο Νομός Ζακύνθου διαφοροποιείται κάπως με 57,1%.

Η σύγκριση των ποσοστών μεταξύ του αριθμού των απασχολουμένων στον τριτογενή τομέα με αυτά της συμμετοχής του στον σχηματισμό του ΑΕΠ σε επίπεδο Περιφέρειας και συνόλου χώρας μας δείχνει μια σαφώς καλύτερη “απόδοση – παραγωγικότητα” του συγκεκριμένου πληθυσμού σ’ αυτόν τον τομέα, κυρίως λόγω της ενασχόλησής τους με τον τουρισμό.

Τα βασικά χαρακτηριστικά - προβλήματα της Περιφέρειας όσον αφορά στον τουριστικό τομέα, που αναπόφευκτα προσδιορίζουν την κατεύθυνση και το περιεχόμενο της αναπτυξιακής στρατηγικής, είναι τα παρακάτω:

- Μεγάλη ανισοκατανομή του τουρισμού ενδοπεριφερειακά, όπου παρά τις μικρές απώλειες, το μεγαλύτερο αριθμό τουριστών προσελκύει ο νομός Κέρκυρας.
- Μεγάλος αριθμός ενοικιαζόμενων διαμερισμάτων και δωματίων που αποτελούν ανασχετικό παράγοντα στην προσπάθεια αναβάθμισης του τουριστικού προϊόντος. Παρατηρείται επίσης μεγάλος αριθμός ξενοδοχειακών μονάδων με μικρό αριθμό δωματίων.
- Μικρός αριθμός διανυκτερεύσεων συγκρινόμενος με τον αριθμό των αφίξεων.
- Μέση πληρότητα των ξενοδοχείων χαμηλή - κυμαίνεται γύρω στο 60%.
- Χαμηλές δαπάνες ανά τουρίστα και σχετικά μειούμενες. Η μείωση αυτής της δαπάνης είναι αναμφισβήτητη παρά τις υφιστάμενες διαφωνίες για το πραγματικό ύψος του τουριστικού συναλλάγματος.
- Μεγάλη εποχικότητα αφίξεων – διανυκτερεύσεων. Αν και η Ελλάδα έχει σχεδόν διπλάσια εποχικότητα στον τουρισμό από το μέσο όρο των κύριων ανταγωνιστριών Μεσογειακών χωρών, όπως είναι η Ισπανία και η Ιταλία, η εποχικότητα στα Ιόνια Νησιά υπερβαίνει σαφώς την αντίστοιχη της χώρας.

- Υψηλή συγκέντρωση του τουρισμού στους θερινούς μήνες, γεγονός το οποίο δημιουργεί πρόβλημα υπερφόρτωσης των υποδομών και αυξάνει τις πιθανότητες υποβάθμισης του περιβάλλοντος, ενώ μειώνει περαιτέρω τη μέση δαπάνη ανά τουρίστα.
- Συστηματικά μεγάλη εξάρτηση του τουρισμού της Περιφέρειας από δυο ευρωπαϊκές χώρες και τους εκεί δραστηριοποιούμενους tour operators. Οι τουρίστες που προέρχονται από Αγγλία και Γερμανία αντιπροσωπεύουν το 72% στο σύνολο των αφίξεων της Περιφέρειας. Διαχρονικά, το ποσοστό αυτό δε μεταβάλλεται ουσιαστικά. Είναι αξιοσημείωτο ότι η ελαστικότητα της ζήτησης του ελληνικού τουριστικού προϊόντος ως προς την τιμή του από τις χώρες αυτές είναι ιδιαίτερα υψηλή. Έχει υπολογισθεί ότι η ελαστικότητα αυτή ανέρχεται σε 2,61 για τους Βρετανούς και 2,03 για τους Γερμανούς τουρίστες, ενώ για τουρίστες από άλλες χώρες είναι σαφώς μικρότερη. Είναι φανερό ότι η αναβάθμιση του τουρισμού της Περιφέρειας προϋποθέτει εξασθένιση της εξάρτησης από τις ανωτέρω χώρες – προορισμού.
- Βασικό εμπόδιο για την αναβάθμιση και διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος αποτελεί επίσης η ανεπάρκεια υποδομών για εναλλακτικές μορφές τουρισμού και ειδικότερα του πολιτιστικού, θαλάσσιου, συνεδριακού και χειμερινού τουρισμού, ενώ και η αναδόμηση του παραδοσιακού τουρισμού απαιτεί ευρεία συντήρηση και αναβάθμιση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΟΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ

Οι εξελίξεις στη Μεσόγειο και την Ευρώπη σε συνδυασμό με την καίρια γεωγραφική θέση των Επτανήσων, φαίνεται να έχουν αξιόλογη επίδραση στην προοπτική τουριστικής ανάπτυξής της περιφέρειας.

Τα τελευταία χρόνια η πρόοδος και η εξέλιξη των αερομεταφορών οδήγησε σε σημαντική μείωση του χρόνου ταξιδιού και της τιμής των ναύλων αυξάνοντας έτσι ιδιαίτερα το πλήθος των ταξιδιωτών αλλά και τις επιλογές που έχουν προκειμένου να προσεγγίσουν νέους αναδυόμενους τουριστικούς προορισμούς με ιδιαίτερα ανταγωνιστικά χαρακτηριστικά.

Ταυτόχρονα, οι εξελίξεις στα κοινωνικοοικονομικά στοιχεία διαφοροποιούν σημαντικά την καταναλωτική συμπεριφορά και τις συνήθειες, με συνέπεια να διαμορφώνονται νέες καταναλωτικές τάσεις σε όλο το εύρος της αγοράς και όπως είναι επόμενο, και στον τουρισμό.

Στις μέρες μας, οι τουρίστες είναι πιο ενημερωμένοι, πραγματοποιούν περισσότερα ταξίδια αναψυχής μικρής διάρκειας το χρόνο, μπορούν να συγκρίνουν ευκολότερα τις τιμές και παρεχόμενες υπηρεσίες και δίνουν προσοχή στη σχέση κόστους-απόδοσης. Από την άλλη, είναι πρόθυμοι να πληρώσουν για ποιοτικές υπηρεσίες, ψάχνουν νέους προορισμούς και εμπειρίες, επιθυμούν να συμμετέχουν ενεργά σε δραστηριότητες κατά τη διάρκεια των διακοπών και ενδιαφέρονται περισσότερο για εξειδικευμένα προϊόντα κ.α.

Καθώς ο τουρισμός αποτελεί μια πολύ σημαντική οικονομική δραστηριότητα ο τουρίστας τοποθετείται στο επίκεντρο των σχεδιασμών που κάνει η περιφέρεια για την πιο σωστή και επιτυχημένη τουριστική της ανάπτυξη. Αν μελετήσουμε την τουριστική προσφορά θα δούμε ότι ο Μεσογειακός χώρος είναι ένα από τα

σημαντικότερα παγκόσμια τουριστικά θέρετρα. Το μεγαλύτερο τμήμα των τουριστών είναι Ευρωπαϊκής προέλευσης και συγκεντρώνεται στις Μεσογειακές χώρες.

Η τουριστική ζήτηση αλλάζει και πλέον, εκτός από τον ήλιο και τη θάλασσα, ο τουρίστας στρέφεται και σε άλλου είδους ενδιαφέροντα και δραστηριότητες που συνδέονται περισσότερο με το φυσικό περιβάλλον, τον πολιτισμό, την ιστορία, και τον τοπικό τρόπο ζωής γενικότερα. Τα Ιόνια Νησιά διαθέτουν αφθονία φυσικών και πολιτιστικών πόρων τους οποίους μπορούν να χρησιμοποιήσουν προκειμένου να ανανεώσουν το τουριστικό προϊόν της περιφέρειας σύμφωνα με τις σύγχρονες τάσεις.

Εκτός των άλλων ο τουρισμός ενισχύει σημαντικά την τοπική οικονομία η οποία με την σειρά της προωθεί την ενδογενή ανάπτυξη. Συνεπώς, ο τουρισμός επιδρά ως μοχλός ανάπτυξης για όλους τους παραγωγικούς τομείς.

3.1 Φυσικοί Πόροι

3.1.1 Ορυκτοί πόροι

Στο Ν. Κέρκυρας υπάρχουν οι Αλυκές της Λευκίμμης, που έχουν περιέλθει στο Δ. Λευκίμμης έκτασης 750 στρ. και παραγωγής 4.500 τόνους ανά έτος. Στο Ν. Λευκάδας φαίνεται ότι υπάρχουν υδρογονάνθρακες και πετρέλαιο ως πιθανοί σχηματισμοί, αλλά δεν έχουν γίνει σχετικές έρευνες Ν.Α. της τοποθεσίας Φτερνό στα ανώτερα στρώματα του ασβεστόλιθου «Παντοκράτορα» εντοπίστηκε σταχτύς βιτουμειούχος ασβεστόλιθος, φώσφορο-ουρανιούχος τύπου «Μιτσικέλι» (Ε.Ε.Ο Group Α.Ε, 2008).

Πρέπει όμως να γίνει επέκταση της έρευνας κατά μήκος του εδάφους ή προέκταση της Β.Α. του Βλυχού, μέσα στο αργιλομαργαϊκό υλικό του φλύσχη εντοπίστηκε γεωχημική ανωμαλία, που οφείλεται πιθανόν στην ύπαρξη βαρέων ή ραδιενεργών ορυκτών. Αδρανή υλικά παράγονται από τα λατομεία, η παραγωγή των οποίων

καλύπτει τις ανάγκες του νησιού και παρά το ότι η ποιότητα των ασβεστόλιθων δεν είναι ικανοποιητική για παραγωγή αδρανών.

Τα λατομεία είναι διάσπαρτα σε διάφορα σημεία του νησιού. Η αλυκή του Αλεξάνδρου περιήλθε στο Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων για ανάπτυξη υδατοκαλλιέργειας. Η έκταση της είναι 590 στρ. και η παραγωγή της 3.000 τόνοι ανά έτος.

Στο Ν. Κεφαλληνίας, εκτός από τα λατομικά προϊόντα κυρίως ασβεστολιθικά, τα οποία αφθονούν και τα οποία υφίστανται οριακή εκμετάλλευση υπάρχουν σε ορισμένες θέσεις, σειρά ορυκτών, στα οποία γίνεται περιορισμένη έως μέτρια εκμετάλλευση. Αυτά είναι τα παρακάτω:

- ◇ Κονιώδες ανθρακικό ασβέστιο (κέρινα ή κημιλιά). Χρησιμοποιείται στη βιομηχανία στόκων και τσιμέντου. Εξορύσσεται κοντά στη θέση Σκαλί Μηνιών. Εγκαταλειμμένα λατομεία του υλικού υπάρχουν και στη χερσόνησο της Ερύσου.
- ◇ Μαλτεζόπετρα. Είναι μαργαϊκή ασβεστόλιθος μετοκαινικής ηλικίας και εξορύσσεται στο λόφο Βουνί, 6 χλμ ΒΔ του Ληξουρίου κοντά στα χωριά Κοντογενάδα και Σκινέα.
- ◇ Γύψος. Κοιτάσματα γύψου συναντώνται μέσα σε αργίλλους και μάργες κοντά στα χωριά Αγ.Θέκλα, Βλαχάτα, Μαυράτα, Ασπρογέρακας και Τζανάτα.

Τα αποτελέσματα τους υπολογίζονται να είναι της τάξεως εκατοντάδων χιλιάδων τόνων. Έχει γίνει μικρή εκμετάλλευση τους στις περιοχές Ασπρογέρακα και Τζανάτων. Η παρουσία γεωθερμικών πεδίων στην Κεφαλονιά και Ιθάκη εκδηλώνεται με την παρουσία θερμομεταλλικών πηγών. Στην Ιθάκη υπάρχει ανεκμετάλλευτο φρέαρ στην Εξωγή. Το νερό είναι θεϊκό ασβεστόυχο (γυψούχο), καθώς και υδροανθρακική πηγή αλκαλικών γαιών στο Περαχώρι. Είναι γνωστή από τους Ομηρικούς χρόνους και υποδεικνύεται από τους ντόπιους ως χώρος τουριστικού ενδιαφέροντος (E.E.O Group A.E, 2008).

Στην Κεφαλονιά υπάρχουν επίσης οι παρακάτω θερμομεταλλικές πηγές:

- ◇ Παράκτια καρστική πηγή στα Τουλιάτα.
- ◇ Καρστική παράκτια υφάλμυρη πηγή στη Σάμη πολύ μεγάλης παροχής.
- ◇ Υδροανθρακική πηγή αλκαλικών γαιών. Χρησιμοποιείται για την ύδρευση της Σάμης.
- ◇ Γυψοπηγή κοντά στον Σκινέα.
- ◇ Θεικονατριούχος γυψοπηγή υδροθειούχος κοντά στα Δελλαπορτάτα. Παλαιότερα είχε αξιοποιηθεί για λουτροθεραπεία.
- ◇ Πηγή ελαφρά υδροθειούχος κοντά στα Φαβατάτα. Παρουσιάζει ενδιαφέρον λόγω της χημικής της σύστασης.
- ◇ Χλωριονατριούχος πηγή αλκαλική κοντά στα Χαβδάτα. Παλαιότερα χρησιμοποιείτο για στομαχικές παθήσεις.
- ◇ Χλωριονατριούχος πηγή αλκαλικών γαιών που υπάγεται στη Σκάλα, μικρού ενδιαφέροντος

Επί του ορίου των ζωνών Ιονίου και Παξών (Προαπουλία), μέσα στο διάυλο Κεφαλονιάς - Ιθάκης έχουν γίνει υποθαλάσσιες αναβλύσεις υδρογονάνθρακα. Η Κεφαλονιά που έχει το μεγαλύτερο εύρος εμφάνισης της Προαπούλιας ζώνης, προσφέρεται για έρευνες προς ανεύρεση πετρελαίου στις περιοχές των μεγάλων αντικλινικών αξόνων της ζώνης αυτής.

Στο Ν. Ζακύνθου, η περιοχή Κερίου είναι γνωστή από την αρχαιότητα για τις πετρελαιοπηγές της. Ο Ηρόδοτος αναφέρει την έξοδο πησώδους υλικού μέσα από λίμνες που υπήρχαν στην περιοχή. Μικρή εκμετάλλευση υδρογονανθράκων είχε γίνει προπολεμικά στην περιοχή λίμνης Κερίου. Κατά καιρούς έχουν γίνει τα νεώτερα χρόνια (1957 - 1974) διάφορες γεωτρήσεις ερευνών υδρογονανθράκων.

Στην Ζάκυνθο εμφανίζονται γυψοφόρες αποθέσεις στη ζώνη Παξών, στα ανώτερα μέλη ψαμμιτικών αποθέσεων του μειόκαινου. Οι αποθέσεις αυτές είναι μικρές. Επίσης στην Ιόνιο ζώνη, στην περιοχή του όρους Σκοπού εμφανίζονται κοιτάσματα τριαδικής γύψου και ανυδρίτη. Η ποιότητα των ασβεστολιθικών πετρωμάτων δεν είναι ιδιαίτερα ικανοποιητική για παραγωγή αδρανών υλικών λόγω της αποσάρθρωσης και αποκαρστικοποίησης που παρουσιάζουν.

Εν τούτοις, τα λατομεία Ζακύνθου καλύπτουν πλήθος της ζήτησης του νησιού. Όλα σχεδόν τα ενεργά και κλειστά λατομεία βρίσκονται στις ανατολικές πλαγιές και κοιλάδες του Βραχίωνα. Ιδιαίτερη συγκέντρωση λατομείων υπάρχει Δ. της Λιθακιάς, ενώ στην περιοχή Αγ. Μαρίνας θα οριοθετηθεί λατομική ζώνη.

Τέλος, στην περιοχή Γυρτίου παράγονται πλακοειδείς λίθοι, που χρησιμοποιούνται για διακοσμητικές επενδύσεις. Στην περιοχή Κατασταρίου λειτουργούσαν αλυκές που προϋφίστανται της ενετοκρατίας. Η λειτουργία τους διακόπηκε και ο χώρος παραχωρήθηκε στο Υπ. Γεωργίας για υδατοκαλλιέργειες. Το χειμώνα κατακλύζεται από νερά και είναι ένας από τους ελάχιστους υγροβιότοπους του νησιού. Πάντως η παραγωγή της ήταν 1000 τόνοι ανά έτος και η έκταση της 190 στρ (E.E.O Group A.E, 2008).

3.1.2 Ακτές

Οι ακτές της Κέρκυρας παρουσιάζουν μεγάλη ποικιλία στη διαμόρφωση τους. Η δυτική είναι περισσότερο βραχώδης με μικρές αμμουδιές σε ορισμένα μέρη, ενώ η ανατολική και η βόρεια είναι πιο ομαλές και μαλακές σχηματίζοντας και μεγαλύτερες αμμώδεις παραλίες (π.χ. Αλμυρός, Κασσιόπη, όρμος Δανίλα, όρμος Γουβιών, κ.λπ.).

Φυσικά λιμάνια σχηματίζονται στην ανατολική ακτή. Τα δύο από αυτά στην περιοχή της πόλης της Κέρκυρας. Μερικά από τα σημαντικότερα ακρωτήρια είναι της Αγ. Αικατερίνης στο βορειότερο άκρο του νησιού, ο Ασπρόκαβος στο νότιο τέλος του και το ακρωτήριο Κεφάλι στο δυτικό μέρος. Στην ανατολική πλευρά βρίσκονται το ακρωτήριο Λευκίμμης, το Κανόνι νότια από την πόλη Κέρκυρας και ο Αγ. Στέφανος

που η άκρη του ορίζει το στενότερο σημείο του πορθμού ανάμεσα στο νησί και την απέναντι ακτή της Αλβανίας.

Μικρά νησιά κοντά στην Κέρκυρα κάνουν ακόμη πιο εντυπωσιακή την ομορφιά των πολύμορφων ακτών της. Μερικά από αυτά είναι απλά μικροί βράχοι, όπως εκείνο κοντά στην ακτή της Παλαιοκαστρίτσας, άλλες στο γραφικό κολπίσκο των Ερμώνων, ενώ ένας τρίτος βρίσκεται έξω από το ακρωτήριο Κεφάλι και έχει το όνομα Καράβι. Το Ποντικονήσι, το νησάκι νότια από το Κανόνι και τη λιμνοθάλασσα Χαλκιοπούλου αποτελεί αντικείμενο ζωγραφικής πινάκων και φωτογραφιών. Δύο σχετικά μεγαλύτερα νησιά βρίσκονται κοντά στην πόλη, το Βίδο και το Λαζαρέττο.

Στη Λευκάδα, οι νότιες και νοτιοανατολικές ακτές είναι έντονα πτυχωμένες και δημιουργούν χερσονήσους με χαρακτηριστικότερη τη Λευκάτα και μικρούς ή μεγαλύτερους όρμους (Βλυχού, Δεσίμης, Ρούδας, Συβότων, Αφτελίου, Βασιλικής, κ.λπ.) των οποίων οι ακτές, εκτός από τμήματα στο μυχό τους, είναι βραχώδεις και απότομες. Οι δυτικές ακτές είναι και αυτές απότομες και βραχώδεις σε όλο το μήκος τους, αλλά ανάμεσα στους απότομους ορεινούς όγκους και τη θάλασσα υπάρχουν σε μεγάλο ποσοστό επιμήκεις αμμώδεις παραλίες.

Ελάχιστες και μικρές βραχονησίδες υπάρχουν κοντά στις ακτές της Λευκάδας. Η σημαντικότερη είναι η Σέσουλα που βρίσκεται σε απόσταση 1,5 μίλια περίπου στα ανοιχτά των δυτικών ακτών της Λευκάδας. Αρκετά ιδιόμορφες είναι οι ακτές στο βορειοανατολικό άκρο του νησιού, όπου δημιουργείται ένα σύμπλεγμα λιμνοθαλασσών (Αυλαίμου, Γύρας, κ.λπ.), καθώς και αμμώδεις ή βαλτώδεις παραθαλάσσιες ζώνες.

Οι ακτές της Κεφαλονιάς και Ιθάκης, διακρίνονται:

- ❖ σε γαιώδεις που αποτελούν απόληξη των πεδινών περιοχών και καλύπτονται από αλλουβιακές προσχώσεις. Εκτός από την περιοχή Λιβάδι και την περίμετρο της λιμνοθάλασσας του Κούταβου, δεν αναπτύσσονται σε μεγάλη έκταση. Εδώ υπάγονται και απολήξεις στη θάλασσα θέσεων με αλλουβιακά

ριπίδια, πλευρικά κορήματα και κώνους ικριωμάτων. Και αυτοί οι σχηματισμοί αποτελούν μικρό σχετικά μέρος των ακτών. Σε μεγαλύτερη έκταση αναπτύσσονται στο κεντρικό τμήμα του όρμου των Λουρδάτων και στη θέση Χωραφάκια στην Κεφαλονιά, καθώς και στις δυτικές ακτές του βόρειου τμήματος της Ιθάκης από τον όρμο Πόλις μέχρι του Αγ. Ιωάννη

- ❖ σε ημιβραχώδεις. Εδώ υπάγονται ακτές που αποτελούνται από μάργες, χαλαρά λατυποκροκαλοπαγή και ψαμμίτες, που βρίσκονται σε στάδιο προχωρημένης αποσάθρωσης και τέλος από φλύσχη. Συνιστούν πολλές φορές υπερυψωμένες του επιπέδου ακτές. Η κύρια ανάπτυξη τους γίνεται στο νότιο τμήμα της Κεφαλονιάς (Ξι, Κουνόπετρα, Άβυθος κόλπος Λουρδάτων)
- ❖ σε βραχώδεις. Εδώ υπάγονται οι ακτές που συνίστανται από ανθρακικά πετρώματα (ασβεστόλιθους, δολομίτες) ή από σκληρούς ψαμμίτες και συνεκτικά λατυποκροκαλοπαγή. Επικρατούν στο μεγαλύτερο ποσοστό της ακτογραμμής και στην Κεφαλονιά και στην Ιθάκη δημιουργώντας ανάγλυφο με μεγάλες έως κατακόρυφες κλίσεις.

Η Ζάκυνθος δεν έχει σημαντικούς κόλπους ή όρμους, με εξαίρεση τον Κόλπο του Λαγανά στο νότιο μέρος. Εντούτοις οι ακτές είναι σχεδόν σε όλο το μήκος τους πτυχωμένες και ιδιαίτερα οι δυτικές, απότομες (κρεμαστά νερά).

Εξαίρεση αποτελούν οι αμμουδιές του Κόλπου του Λαγανά, των Αλυκών, του Πλάνου, που είναι οι απολήξεις της πεδιάδας της Ζακύνθου και ορισμένες άλλες μικρότερες, που δεν συνδυάζονται όμως με ομαλά πεδινά τμήματα προς το εσωτερικό τους.

Κοντά στην ακτή βρίσκονται αρκετές βραχονησίδες, όπως το Μαραθονήσι και Πελούζο στον Κόλπο του Λαγανά, ο Αγ. Ιωάννης και Αγ. Ανδρέας στις ΒΔ ακτές, ο Αγ. Νικόλαος και το Μικρό Νησί στις ΒΑ ακτές.

Υφαλοι και βράχοι υπάρχουν επίσης σε διάφορα σημεία κοντά στην ακτή, όπως Β-ΒΑ, μεταξύ ακτής και βραχονησίδας, Πελούζο, κ.λπ. Τα νερά που περιβάλλουν τη

Ζάκυνθο είναι ιδιαίτερα βαθιά. Νερά με βάθος 50μ. συναντώνται σε πολύ μικρή απόσταση από την ακτή. Εξαιρεση αποτελούν ο κόλπος του Λαγανά και η θαλάσσια περιοχή που βρίσκεται στο κεντρικό τμήμα των ανατολικών ακτών του νησιού από την άκρα Δαβία μέχρι την άκρα Καταστάρι, όπου τα νερά βαθαινουν λιγότερο απότομα.

Ειδικότερα, οι προς ΒΑ στραμμένες ακτές της Ζακύνθου είναι γενικά βραχώδεις. Στο μέσον περίπου των ακτών απλώνεται ο όρμος Αλυκές, όπου εσωτερικά του υπάρχουν εκτεταμένες αλυκές, όπου καταλήγει και η προς ΝΑ εκτεινόμενη πεδινή περιοχή του νησιού. Ο όρμος της Ζακύνθου βρίσκεται νοτιότερα και στο μυχό του απλώνεται η ομώνυμη πόλη με το λιμάνι της. Η σύσταση του πυθμένα είναι γενικά αμμώδης με τοπικές ιλλοαμμώδεις αποθέσεις. Δυτικά της ΝΑ άκρας Γεράκι σχηματίζεται μικρός ορμίσκος με βάθη 5μ.

Τα νότια παράλια σχηματίζουν τη μεγάλη κόλπωση του Λαγανά προς ΝΑ με εύρος στην είσοδο της περί τα 8 ν. μίλια και βάθη που μειώνονται προς τα ΒΔ. Ο βυθός αποτελείται από βράχους και άμμο. Προς το μυχό εκτείνεται αμμώδης παραλία, όπου καταλήγει από ΒΔ η εύφορη πεδινή έκταση του νησιού. Στον κόλπο αυτό βρίσκονται οι βραχονησίδες Μαραθωνήσι και Πελούζο.

Προς τα ανατολικά του κόλπου υπάρχουν αβαθή και ύφαλοι. Τα βόρεια και βορειοδυτικά παράλια είναι αμμώδη και αβαθή. Οι δυτικές ακτές του νησιού είναι μάλλον βραχώδεις, απότομες και τα νερά έχουν μεγάλο βάθος κοντά στην ακτογραμμή. Στη βορειότερη άκρη Σκινάρι υπάρχουν θειοπηγές σε σπηλαιώδες κοίλωμα όπου αποτίθεται γλοιώδης θειούχος χαλκός (E.E.O Group A.E, 2008).

3.2 Πολιτιστικοί – Ιστορικοί – Πολιτισμικοί Πόροι

Στην Περιφέρεια Ιονίων νήσων υπάρχουν πολλοί ξεχωριστοί και αξιόλογοι πολιτιστικοί πόροι και αρχαιολογικοί χώροι, όπως φρούρια, κάστρα, ιστορικά κέντρα,

μουσεία, μνημεία, παραδοσιακοί οικισμοί, κλπ οι οποίοι χαρακτηρίζουν τα Νησιά και δεν έχουν ακόμη αξιοποιηθεί σε μεγάλο βαθμό. Το φυσικό κάλλος και η ιδιαιτερότητα των παραλιών βοηθούν και αυτά ώστε τα Ιόνια νησιά να αποτελούν μοναδικούς χώρους έλξης τουριστών στην Μεσόγειο και στην Ευρώπη γενικότερα.

Μάλιστα αυτή η κοινή πολιτιστική και ιστορική κληρονομιά και ταυτότητα των νησιών είναι ο λόγος που αυτά συγκροτήθηκαν σε Περιφέρεια. Το στοιχείο αυτό αποτελεί αφετηρία σχεδιασμού για την προστασία του πολιτισμού των νησιών στο πλαίσιο της βιώσιμης ανάπτυξης.

Τα Νησιά του Ιονίου διαθέτουν πλούσια και ιδιαίτερη πολιτιστική κληρονομιά με χαρακτηριστικό την ιταλική επίδραση από την περίοδο της Ενετοκρατίας – ιδιαίτερα στον τομέα της μουσικής, με τις χαρακτηριστικές επτανησιώτικες καντάδες.

Τα μουσεία των Επτανήσων διαθέτουν σπάνια εκθέματα και αποτυπώνουν έκδηλα την πολιτιστική κληρονομιά τους (π.χ το Αρχαιολογικό Μουσείο Κέρκυρας, το Λαογραφικό Μουσείο Κεφαλονιάς, το Μουσείο Μεταβυζαντινής Τέχνης στη Ζάκυνθο, το Λαογραφικό μουσείο Λευκάδας). Πλούσιο πολιτισμικό υλικό διαθέτουν επίσης και οι βιβλιοθήκες των Ιονίων Νήσων (π.χ. Κοργιαλένειος Βιβλιοθήκη Αργοστολίου, Βιβλιοθήκη Λευκάδας, Βιβλιοθήκη Ζακύνθου, Δημόσια Βιβλιοθήκη Κέρκυρας).

Τα Επτάνησα ήταν η γενέτειρα σημαντικών προσωπικοτήτων. Ο Ιωάννης Καποδίστριας, ο Διονύσιος Σολωμός, ο Λορέντζος Μαβίλης, ο Νίκος Καββαδίας, ο Ανδρέας Κάλβος, ο Αριστοτέλης Βαλαωρίτης, ο Άγγελος Σικελιανός, ο Ανδρέας Λασκαράτος, ο Νικόλαος Μάντζαρος, ο Κωνσταντίνος Θεοτόκης και πολλοί άλλοι έκαναν διάσημη την επτανησιακή κουλτούρα σε όλο τον κόσμο.

Τα Ιόνια Νησιά χαρακτηρίζονται από μια κοινή ιστορική πορεία τόσο κατά την αρχαιότητα, όσο και κατά τους Βυζαντινούς χρόνους, την περίοδο της Ενετοκρατίας και τη σύγχρονη εποχή.

Αυτή η ιστορική πορεία αποτυπώνεται έντονα στην ιστορική κληρονομιά των νησιών του Ιονίου. Ο επισκέπτης μπορεί να θαυμάσει σημαντικά αρχαιολογικά ευρήματα όπως τις αρχαίες Αλαλκομενές στην Ιθάκη, τον Κεραμεικό στην Κέρκυρα, τον Δωρικό ναό του Απόλλωνα στην Κεφαλονιά, τους τύμβους του Στενού στη Λευκάδα.

Τα Ιόνια Νησιά διαθέτουν επίσης πληθώρα μοναστηριών και εκκλησιών που αποτελούν σημαντικά ιστορικά μνημεία. Η Μονή του Αγίου Σπυρίδωνα στην Κέρκυρα, το μοναστήρι Άτρου στην Κεφαλονιά, η Μονή της Φανερωμένης στη Λευκάδα, η Εκκλησία του Αγίου Γεωργίου στη Ζάκυνθο, το μοναστήρι της Παναγίας των Καθάρων στην Ιθάκη, είναι ενδεικτικά παραδείγματα του ιστορικού πλούτου των νησιών (www.e-ionia.gr, 2010).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Τα σημαντικότερα είδη τουρισμού που συνθέτουν αυτό που ονομάζουμε εναλλακτικό τουρισμό και οι μορφές εναλλακτικού τουρισμού που αναπτύσσονται στην Ελλάδα είναι τα εξής:

- Αγροτουρισμός
- Οικοτουρισμός
- Επαγγελματικός τουρισμός
- Πολιτιστικός τουρισμός
- Μαθησιακός τουρισμός
- Θρησκευτικός τουρισμός
- Τουρισμός υγείας
- Κοινωνικός τουρισμός
- Θαλάσσιος τουρισμός
- Αθλητικός τουρισμός
- Γεωτουρισμός
- Ορεινός-ορειβατικός τουρισμός
- Χιονοδρομικός τουρισμός και τουρισμός χειμερινών αθλημάτων
- Περιπατητικός τουρισμός

Ως εναλλακτικό τουρισμό ορίζουμε όλες αυτές τις ολοκληρωμένες τουριστικές υπηρεσίες, οι οποίες χαρακτηρίζονται από κάποιου είδους εξειδίκευση η οποία εξαρτάται από τις συγκεκριμένες κάθε φορά ανάγκες και επιθυμίες των πελατών τους. Ακόμα αφορούν ένα εξειδικευμένο κοινό, βασίζονται σε οικολογικά υποφερτές και

ήμερες δραστηριότητες, ενώ φροντίζουν να αναδεικνύουν χωρίς να καταστρέφουν το φυσικό περιβάλλον.

Τα κύρια χαρακτηριστικά του εναλλακτικού τουρισμού είναι

- η αναζήτηση της γνησιότητας και της επαφής με το φυσικό περιβάλλον,
- η απόρριψη των απρόσωπων τουριστικών πακέτων,
- η αποφυγή των υπερχειλισμένων παραλιών,
- ο συνδυασμός των διακοπών με την προσφορά εθελοντικής εργασίας η οποία συμβάλλει στην προστασία του περιβάλλοντος και την ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς και προσφέρει λύσεις σε προβλήματα της τουριστικής εποχικότητας.

Γενικά χαρακτηρίζεται ως τουρισμός ανάπτυξης μικρής, η προέλευση και οργάνωση του οποίου σχετίζεται άμεσα με τον τοπικό πληθυσμό ή τους τοπικούς φορείς και προσελκύει τουρίστες με ιδιαίτερα ενδιαφέροντα.

4.1 Οι εναλλακτικές μορφές Τουρισμού στα Ιόνια Νησιά

Πλέον, ο τουρισμός αποτελεί την κύρια οικονομική δραστηριότητα των Ιονίων νήσων κάτι που έχει βοηθήσει σημαντικά και στην ανάπτυξη τους. Ωστόσο, αν και τα Ιόνια Νησιά θεωρούνται πλέον καθιερωμένος τουριστικός προορισμός, έχουν να αντιμετωπίσουν ουσιαστικές προκλήσεις, μέσα σ' ένα έντονο ανταγωνιστικό περιβάλλον. Στη σημερινή οικονομία, το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα ενός τουριστικού προορισμού δε στηρίζεται μόνο στα αξιοθέατα που έχει αλλά και στον ορθό χειρισμό των φυσικών, ανθρώπινων και τεχνολογικών πόρων.

Εκτός του ότι ενεργοποιεί το δυναμικό κάθε περιοχής, ο εναλλακτικός τουρισμός, συνεισφέρει με ποικίλους τρόπους στην τοπική ανάπτυξη των Ιονίων Νήσων όπως για παράδειγμα με την υποστήριξη των τοπικών επιχειρηματικών πρωτοβουλιών. Έτσι, σε συνδυασμό με την δυναμική ανάπτυξη των εναλλακτικών μορφών

τουρισμού σε περιφερειακό επίπεδο δημιουργείται και μια ζωνρή κινητοποίηση για την ανάπτυξη και την πρόοδο της σχετικής υποδομής. Ακόμα, η ανάπτυξη εναλλακτικών δραστηριοτήτων, κατάλληλων και ελκυστικών για διάφορες εποχές (τουρισμός τεσσάρων εποχών), μπορεί να βοηθήσει στην επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου της Περιφέρειας.

Ακόμα, το κύριο χαρακτηριστικό των εναλλακτικών μορφών τουρισμού πρέπει να είναι ο σεβασμός στο φυσικό, κοινωνικό-οικονομικό και πολιτισμικό περιβάλλον. Επομένως, η αύξηση της προσφοράς εναλλακτικών μορφών τουρισμού μπορεί, ταυτόχρονα να διασφαλίσει στην Περιφέρεια την πρόληψη των αρνητικών περιβαλλοντικών, οικονομικών και κοινωνικών επιπτώσεων του μαζικού τουρισμού όπως είναι η περιβαλλοντική υποβάθμιση που προκαλείται όταν οι δομές και οι μηχανισμοί προστασίας του περιβάλλοντος είναι ασθενείς, η ενθάρρυνση της παραοικονομίας, η άνιση περιφερειακή ανάπτυξη, οι αυθαίρετες μεταβολές των χρήσεων γης, η αυθαίρετη δόμηση, η υποβάθμιση του αστικού περιβάλλοντος, η αλλοίωση πολιτιστικών χαρακτηριστικών των τοπικών κοινωνιών, κ.λπ.

Ο εναλλακτικός τουρισμός, λοιπόν, αποτελεί αξιόλογο στοιχείο ανταγωνιστικότητας του σύγχρονου τουριστικού τομέα, καθώς συνεισφέρει στον εμπλουτισμό της τουριστικής προσφοράς και στην επέκταση και διαφοροποίηση της τουριστικής ζήτησης.

Στα Ιόνια Νησιά ο τουρίστας μπορεί να βρει τις παρακάτω εναλλακτικές μορφές τουρισμού:

- ❖ Θρησκευτικός Τουρισμός
- ❖ Αρχαιολογικός τουρισμός (ιστορικός)
- ❖ Συνεδριακός Τουρισμός
- ❖ Εκπαιδευτικός Τουρισμός
- ❖ Θαλάσσιος Τουρισμός
- ❖ Περιπατητικός Τουρισμός

- ❖ Αθλητικός Τουρισμός
- ❖ Οικοτουρισμός- Περιβαλλοντικός Τουρισμός

Πιό συγκεκριμένα υπάρχουν δυνατότητες ορειβασίας, ορεινής ποδηλασίας, ιππασίας, κωπηλασίας, ιστιοπλοΐας, αναρρίχησης, πεζοπορίας, τουρισμού περιπέτειας, αεραθλητισμού, θρησκευτικού, ιστορικού, εκπαιδευτικού, σχολικού, συνεδρικού τουρισμού τοξοβολίας κλπ.

Παρόλα αυτά δεν υπάρχουν ακόμα και σήμερα ικανοποιητικές υποδομές και υπηρεσίες, και γενικά, δεν έχουν αξιοποιηθεί σε υψηλό βαθμό οι υπάρχουσες δυνατότητες.

Η ποικιλία της μορφολογίας των νησιών προσφέρεται για φυσιολατρικό τουρισμό για χαλαρούς ρυθμούς όπως περιπατητική περιήγηση, πεζοπορία και ορειβασία, αλλά και έντονες δραστηριότητες όπως trekking, ορεινή ποδηλασία, αλεξίπτωτο πλαγιάς και ιππασία.

Ακόμα, η πολιτιστική και ιστορική κληρονομιά της Περιφέρειας ενισχύει τη δημιουργία τουριστικών πακέτων θρησκευτικού, ιστορικού και εκπαιδευτικού περιεχομένου όπως περιηγήσεις σε μοναστήρια, εκκλησίες ή μνημεία ιστορικής αξίας, ακόμη και δραστηριότητες με σκοπό την ανάδειξη της ξεχωριστής Επτανησιώτικης κουζίνας.

Αυτά όμως χρειάζονται κάποιες επεμβάσεις οι οποίες θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν στα παρακάτω κύρια σημεία:

- ◇ Εκμετάλλευση, αναστήλωση και τροποποίηση παλαιών παραδοσιακών κενών κατοικιών σε ξενώνες
- ◇ Δημιουργία ξενοδοχειακών μονάδων που να ταιριάζουν αρμόνικα με την αρχιτεκτονική της περιοχής και το φυσικό περιβάλλον

- ◇ Την αναβάθμιση ή και διεύρυνση του οδικού δικτύου και τη δημιουργία μονοπατιών
- ◇ Ανάδειξη και προστασία του οικιστικού περιβάλλοντος και των πόρων πολιτιστικής κληρονομιάς
- ◇ Προφύλαξη οικολογικών πόρων και άγριας φύσης
- ◇ Αξιοποίηση ικανοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού και δημιουργία μηχανισμών υποστήριξης της διαδικασίας για ήπια-οικολογική τουριστική ανάπτυξη.

Για την πραγματοποίηση των παραπάνω είναι απαραίτητο να ληφθούν σημαντικές πρωτοβουλίες από όλα τα επίπεδα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης αλλά και ιδιωτικές επενδύσεις.

4.2 Θαλάσσιος Τουρισμός

Θαλάσσιο τουρισμό ονομάζουμε το είδος του τουρισμού που έχει σχέση με την θάλασσα και γενικά σχετίζεται με την εκτέλεση διαφόρων δραστηριοτήτων στη θάλασσα. Συχνά αναφέρεται στο κολύμπι και την ψυχαγωγία στην παραλία γενικότερα, αλλά ως εναλλακτική μορφή τουρισμού περιλαμβάνει και άλλες δραστηριότητες, όπως θαλάσσια σπορ, παρακολούθηση βυθού, κλπ.

Ο φυσικός πλούτος και η ποικιλότητα των θαλασσών της Ελλάδας με τις ακτές των 15.000 χιλιομέτρων, τον μεγάλο αριθμό νησιών, τις προφυλαγμένες θαλάσσιες περιοχές που καλύπτουν μεγάλη επιφάνεια, το ήπιο κλίμα, την πληθώρα ημερών ηλιοφάνειας και το ιδιαίτερο και ποικιλόμορφο τοπίο καθιστούν την Ελλάδα ιδανικό τόπο για την ανάπτυξη δραστηριοτήτων θαλάσσιου τουρισμού.

Τα ήδη υπάρχοντα πλεονεκτήματα ενισχύονται και από την πολύ παλιά ναυτική παράδοση της χώρας και από τις ευνοϊκές συνθήκες για την πλεύση των καραβιών.

Συγκεκριμένα, οι ελληνικές θάλασσες θεωρούνται ακίνδυνες από τους περισσότερους ναυτικούς κινδύνους καθώς οι αποστάσεις μεταξύ των ακτών είναι μικρές, ενώ και οι συνθήκες που αφορούν τους ανέμους και τη θερμοκρασία της θάλασσας είναι εξίσου ευνοϊκές.

Όπως αναφέραμε ήδη, ο θαλάσσιος τουρισμός διακρίνεται στις παρακάτω κατηγορίες:

- ❖ παράκτιο τουρισμό (π.χ. κολύμβηση, θαλάσσιο σκι, windsurfing)
- ❖ υποβρύχιο τουρισμό (π.χ. κατάδυση, υποβρύχιο σκάφος)
- ❖ θαλάσσιο τουρισμό φύσης (π.χ. παρατήρηση θαλάσσιων θηλαστικών, ενυδρεία)
- ❖ θαλάσσιο αλιευτικό τουρισμό (π.χ. παρακολούθηση της διαδικασίας αλιείας)
- ❖ θαλάσσιο πολιτιστικό τουρισμό (π.χ. ναυτικά μουσεία, πλοία-μουσεία)
- ❖ θαλάσσιο αθλητικό τουρισμό (π.χ. αγώνες σκαφών [ρεγκάτες])
- ❖ γιώτινγκ (απλό, πολυτελείας)
- ❖ κρουαζιέρα (θεματική, γενικού ενδιαφέροντος)

Στη συνέχεια του κεφαλαίου θα γίνει μια αναφορά σε κάθε μια από αυτές τις κατηγορίες και τις δυνατότητες που υπάρχουν για την πραγματοποίησή τους στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων.

4.2.1 Θαλάσσια σπορ

Οι πλούσιες και με μεγάλη ποικιλία ακτές του Ιονίου και οι γενικά καλές καιρικές συνθήκες αποτελούν ιδανικό μέρος για τους λάτρεις των θαλάσσιων σπορ. Εκτός από την κολύμβηση στα καταγάλανα νερά του Ιονίου, υπάρχει η δυνατότητα για καταδύσεις, ιστιοπλοΐα, ιστιοσανίδα, sea kayak, θαλάσσιο σκι, jetski και βόλτες με φουσκωτό σκάφος σε επισκέπτες με διάθεση ποικιλίας στις διακοπές.

Οι παραλίες του Ιονίου είναι ιδανικά μέρη για γουιντσέρφ, ιστιοπλοΐα, θαλάσσιο σκι και καταδύσεις, ενώ υπάρχουν και αντίστοιχες σχολές για τις παραπάνω δραστηριότητες.

4.2.1.1 Θαλάσσιο-σκι

Το θαλάσσιο σκι έκανε την εμφάνιση του στις αρχές του 19^{ου} αιώνα και ξεκίνησε ως παιχνίδι μερικών φίλων που διασκεδάζε σε μια λίμνη στις Η.Π.Α. Γρήγορα το άθλημα διαδόθηκε, ενώ με την βοήθεια όλο και πιο δυνατών μηχανών στα σκάφη, αυξήθηκε η ταχύτητα, η δυσκολία αλλά και η δημοτικότητα του αθλήματος.

Στην Ελλάδα, η πρώτη οργάνωση που καθιέρωσε εκπαιδευτικό τμήμα αποκλειστικά για θαλάσσιο σκι ήταν ο Ναυτικός Όμιλος Βουλιαγμένης (στην Αττική) το 1957, ενώ το 1963 δημιουργήθηκε η Ελληνική Ομοσπονδία Θαλάσσιου Σκι, με στόχο τη εξάπλωση του αθλήματος στη χώρα. Σήμερα, το θαλάσσιο σκι είναι από τα επικρατέστερα θαλάσσια σπορ καθώς δεν απαιτείται ειδική εξάσκηση και γίνεται ερασιτεχνικά. Σε όλη τη χώρα υπάρχουν ιδιωτικές εκπαιδευτικές σχολές, κυρίως σε οργανωμένες παραλίες ή εντός μεγάλων ξενοδοχειακών μονάδων.

4.2.1.2 Ιστιοπλοΐα

Η ιστιοπλοΐα πρόκειται για ένα άθλημα συνδεδεμένο απόλυτα με τον ελληνικό λαό, μέσα από την πολύχρονη ιστορία της χώρας και τη μακραίωνη θαλασσινή παράδοσή της. Σήμερα, αποτελεί ένα από τα δημοφιλέστερα αθλήματα και χιλιάδες Έλληνες ασκούνται τακτικά (για πρωταθλητισμό ή ερασιτεχνικά) σε όλους τους τύπους ιστιοπλοϊκών σκαφών.

Στα νησιά του Ιονίου οι άνεμοι είναι κυρίως βόρειοι-βορειοδυτικοί, αλλά διαφέρουν από νησί σε νησί ή ακόμα από λιμάνι σε λιμάνι. Έχουν συνήθως την ιδανική ταχύτητα και δύναμη για μια ευχάριστη απογευματινή πλεύση, αλλά κάποιες φορές φτάνουν τα 5 ή 6 μποφόρ - που δίνει την ευκαιρία στους έμπειρους ιστιοπλόους να δοκιμάσουν τις δυνατότητές τους ενώ οι λιγότερο ενεργητικοί μπορούν να απολαύσουν τη διαμονή τους σε ένα από τα μαγευτικά λιμάνια.

Οι θάλασσες του Ιονίου είναι, μεταξύ άλλων, και ο παράδεισος των ιστιοπλόων. Η μεγαλύτερη μαρίνα στην Κεφαλονιά βρίσκεται στο Φισκάρδο, ενώ πολύ οργανωμένες είναι της Σάμης και της Αγίας Ευφημίας. Ιδανικό για όλους τους καιρούς είναι και το λιμάνι του Αργοστολίου.

Κλασικός προορισμός τόσο για τους Έλληνες όσο και τους αλλοδαπούς ιστιοπλόους, στο νησί της Ζακύνθου, υπάρχουν έξι καταφύγια σκαφών και ο επισκέπτης μπορεί να διαλέξει αυτό που παρέχει μεγαλύτερη προστασία, ανάλογα με τον αέρα και τις καιρικές συνθήκες.

4.2.1.3 Ιστιοσανίδα (Windsurfing)

Η ιστιοσανίδα είναι ένα εντυπωσιακό άθλημα για όλους τους ανθρώπους, ανεξαρτήτως ηλικίας και φύλου. Δεν χρειάζεται ιδιαίτερη σωματική δύναμη και αρχικά, το σημαντικότερο είναι η σωστή τεχνική. Εκτός από διασκέδαση και ολυμπιακό άθλημα, το windsurfing έχει καθιερωθεί και ως επαγγελματικό σπορ από το 1985, καθώς και ως άθλημα επιδείξεων και αγώνων σε κλειστούς χώρους, όπου δημιουργούνται οι απαραίτητες συνθήκες με τεχνητούς τρόπους.

Καθώς στην Ελλάδα, οι καιρικές συνθήκες είναι ιδιαίτερα ευνοϊκές (ήπιο κλίμα, ιδανική ένταση ανέμων κ.λπ.) το άθλημα έχει παρουσιάσει θεαματική ανάπτυξη και ολοένα και περισσότεροι Έλληνες ασχολούνται συστηματικά με αυτό. Μάλιστα, τα τελευταία χρόνια, και κυρίως κατά τους καλοκαιρινούς μήνες, πραγματοποιούνται σε διάφορα σημεία της χώρας αγώνες και πρωταθλήματα ευρωπαϊκού και παγκόσμιου επιπέδου, μερικοί από τους οποίους είναι από τους πιο σημαντικούς στον κόσμο.

Στις πιο πολλές οργανωμένες ακτές της Ελλάδας, υπάρχει δυνατότητα εξάσκησης του αθλήματος της ιστιοσανίδας ή να παράδοσης μαθημάτων από εξειδικευμένους εκπαιδευτές. Κάποια ενδεικτικά σημεία, όπου μπορεί να κάνει κανείς οργανωμένα windsurfing είναι (EOT, 2010):

- Αττική: στις παραλίες Αναβύσσου, Βάρκιζας, Λαυρίου, Λούτσας, Ραφήνας, Σχοινιά (Μαραθώνα) και Γαλάζια Ακτή (Μαραθώνα)
- Κυκλάδες: στην Πάρο (παραλίες Χρυσή Ακτή, Νέα Χρυσή Ακτή, Τσουκαλιά, Σάντα Μαρία και Πούντα), στη Μύκονο (παραλίες Φτελιά και Καλαφάτης), στη Νάξο (παραλίες Άγιος Γεώργιος και Μικρή Βίγλα), στην Ίο (παραλία Μυλόποτας), στη Σαντορίνη κ.α.
- Δωδεκάνησα: στη Ρόδο (παραλίες Τριάντα, Φανές, Πρασσονήσι και Θεολόγος), στην Κάρπαθο (Όρμος του Διαβόλου), στην Κω κ.α.
- Πάτρα (Πελοπόννησος): στις παραλίες Δρέπανο και Ζαχάρω
- Ιόνια νησιά: στη Λευκάδα (παραλία Βασιλική), στη Ζάκυνθο
- Κρήτη
- Σποράδες: στην Σκιάθο
- Μακεδονία: στο νομό Θεσσαλονίκης (παραλίες Αγία Τριάδα και Νέα Μηχανιώνα και στη λίμνη Βόλβη), στη Χαλκιδική (παραλία Sunny Beach)

Αν και τα Επτάνησα είναι γνωστά για την άπνοιά τους, υπάρχουν πολλές κατάλληλες περιοχές για ιστιοσανίδα. Για παράδειγμα, το χωριό της Βασιλικής στη Λευκάδα, χάρη σε ένα τοπικό θερμικό φαινόμενο έχει αέρα καθημερινά και μάλιστα από τις 12 το μεσημέρι μέχρι αργά το απόγευμα. Χάρη στο φαινόμενο αυτό, η Βασιλική έχει γίνει "ιερός τόπος" των απανταχού windsurfers.

Μάλιστα, οι άνεμοι που φυσούν στον κόλπο της Πόντης, στα νότια του νησιού, έχουν κατατάξει την περιοχή στις 10 καλύτερες παραλίες του κόσμου για windsurfing. Κάθε χρόνο το καλοκαίρι διοργανώνεται το αντίστοιχο φεστιβάλ. Επίσης, αγώνες kitesurf γίνονται στον Άγιο Ιωάννη, στα βόρεια του νησιού.

Έτσι, τα Ιόνια Νησιά, αποτελούν τον παράδεισο του ιστιοπλόου, καθώς προσφέρουν ήπιους ανέμους χωρίς εκπλήξεις, αλλά και πολλά σημεία αποβίβασης. Ιδιαίτερα η Κέρκυρα, με τις πολύπτυχες ακτές και τα πολλά αγκυροβόλια, το άφθονο πράσινο και

τα γραφικά χωριά, προσφέρεται ιδιαίτερα για εξερεύνηση από θαλάσσης. Οι ίδιοι άνεμοι την έχουν κάνει πόλο έλξης και των εραστών του windsurfing και kitesurfing.

Η περιοχή από την παραλία της Ίσσου έως τον Άγιο Γεώργιο είναι η πιο δημοφιλής. Η καλύτερη περίοδος για τους αρχάριους είναι το Μάιο και τον Ιούλιο καθώς τον Αύγουστο οι άνεμοι δυναμώνουν, απαιτώντας μεγαλύτερη εμπειρία. Στο νησί λειτουργούν οργανωμένες σχολές με έμπειρους εκπαιδευτές.

4.2.1.4 Θαλάσσιο καγιάκ

Ένας από τους ομορφότερους τρόπους για να χαρεί κανείς τη θάλασσα, να γνωρίσει την ακτογραμμή των νησιών του Ιονίου Πελάγους και τα πολυάριθμα μικρονήσια του, να μπει στα θαλάσσια σπήλαια και να «συνταξιδέψει» με δελφίνια είναι το θαλάσσιο καγιάκ.

Το ήρεμο Ιόνιο πέλαγος δημιουργεί τις ιδανικές συνθήκες. Γραφεία στα νησιά οργανώνουν μονοήμερες εκδρομές μεταξύ διαφορετικών ακτών, που καταλήγουν σε πανέμορφες ερημικές παραλίες, αλλά και πολυήμερα ταξίδια με διανυκτέρευση σε ψαροχώρια ή στην ύπαιθρο, με εξερευνήσεις θαλάσσιων σπηλαίων και περιηγήσεις σε βραχόκηπους.

Επίσης, ο πιο ωραίος τρόπος για να απολαύσει κανείς τη θάλασσα της Ζακύνθου, τα μικρονήσια που την περιτριγυρίζουν και να ταξιδέψει δίπλα σε μία Monachus monachus είναι το θαλάσσιο καγιάκ. Ξεχωρίζει η διαδρομή στις Γαλάζιες Σπηλιές, στα βόρεια του νησιού, όπου βραχώδεις σχηματισμοί και απίστευτοι χρωματισμοί των νερών συνθέτουν ένα μαγευτικό σκηνικό. Οργανωμένα γραφεία από την Κεφαλονιά προσφέρουν προγράμματα καταδύσεων στον εκπληκτικό βυθό της Ιθάκης, καθώς και μονοήμερες και πολυήμερες εκδρομές για θαλάσσιο καγιάκ.

4.2.2 Υποβρύχιος – Καταδυτικός τουρισμός

Καθώς το ενδιαφέρον για τον υποθαλάσσιο κόσμο εντείνεται οι μέθοδοι κατάδυσης έχουν βελτιωθεί σημαντικά και από την εποχή της ανακάλυψης της κατάδυσης με αυτόνομη αναπνευστική συσκευή (SCUBA), ο υποβρύχιος τουρισμός άρχισε να παρουσιάζει μαζικό ενδιαφέρον.

Σήμερα είναι σε χρήση συστήματα αναπνοής κλειστού κυκλώματος (“rebreathers”), υπάρχουν θέρετρα που ειδικεύονται στις καταδύσεις και μια ολόκληρη «καταδυτική βιομηχανία». Για την γνωριμία με τον βυθό χρησιμοποιούνται σήμερα υποβρύχια σκάφη με χωρητικότητα από 2-48 άτομα τα οποία εισχωρούν σε βάθη μέχρι 300 μέτρα (στην χώρα μας υπάρχει το υποβρύχιο σκάφος της Σαντορίνης) και βέβαια, τα υποβρύχια καταλύματα

Η εξαιρετική καθαρότητα των ελληνικών θαλασσών και ο μεγάλος πλούτος του βυθού τους, αποτελούν πόλο έλξης για όσους επιζητούν τη μαγεία της υποβρύχιας εξερεύνησης. Η ελεύθερη κατάδυση με μάσκα δεν απαγορεύεται, αλλά η κατάδυση με τη βοήθεια φιαλών ατμοσφαιρικού αέρα (80% άζωτο + 20% οξυγόνο) δεν επιτρέπεται σε περιοχές με υποθαλάσσιες αρχαιότητες.

Στην Ελλάδα υπάρχουν σε λειτουργία δεκάδες σχολές καταδύσεων, που κατέχουν ειδική άδεια από το υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας. Οι αυτοδύτες είναι υποχρεωμένοι να συμφωνούν και να τηρούν τους κανονισμούς και τους περιορισμούς του νόμου 5351/32 περί αρχαιοτήτων και επιπλέον μπορούν να πραγματοποιούν καταδύσεις μόνο από την ανατολή μέχρι τη δύση του ηλίου (Ελληνική Ομοσπονδία Θαλάσσιου Σκι, 2009).

Η φυσική ομορφιά των Ιονίων Νήσων επεκτείνεται και κάτω απ την επιφάνεια της θάλασσας και μεταμορφώνεται σε υποθαλάσσια σπήλαια και ύφαλους με πλούσια υδρόβια ζωή. Σύμφωνα με τους λάτρεις των υποβρύχιων δραστηριοτήτων πρόκειται για τους ωραιότερους βυθούς της Ελλάδας.

Στην Κέρκυρα, οι περίπλοκες ακτές και τα διάφανα νερά του νησιού εξασφαλίζουν ιδανικές συνθήκες για καταδύσεις στο μαγικό, πολύχρωμο βυθό. Σημεία με έντονη υποθαλάσσια ζωή και υπέροχα χρώματα βρίσκονται κοντά στην Παλαιοκαστρίτσα, στους Λιαπάδες, στο Αγγελόκαστρο, στο νησάκι Σκελούδι, στο νησάκι Κολύβρι, στο μοναστήρι της Παναγίας. Ακόμη, επισκέπτης μπορεί να βουτήξει στους Έρμονες, με ποικίλα επίπεδα βάθους, στο Νισσάκι, στη μαρίνα Γουβιών και το Μπαρμπάτι.

Στη Λευκάδα οι απάνεμες ανατολικές ακτές και τα νησιά γύρω από αυτές είναι εξαιρετικοί καταδυτικοί προορισμοί. Μάλιστα, στη Νικιάνα και το Νυδρί υπάρχουν και οργανωμένα καταδυτικά κέντρα για τους επισκέπτες.

Στην Κεφαλονιά οι αρχάριοι και οι σχετικά έμπειροι δύτες μπορούν να απολαύσουν τις υποθαλάσσιες σπηλιές στο Φισκάρδο και τον υπέροχο βυθό στην Αγία Ευφημία, τη Σκάλα, το Αργοστόλι και τη Λάσση. Μεγάλη πρόκληση είναι για τους πιο έμπειρους δύτες το βυθισμένο υποβρύχιο «Περσέας», στα ανοιχτά μεταξύ Κεφαλονιάς και Ζακύνθου σε βάθος 42 μέτρων. Για τους ειδικευμένους στις σπηλαιοκαταδύσεις, μια βουτιά στη λίμνη της Μελισσάνης είναι μια μοναδική εμπειρία, καθώς ο βυθός είναι γεμάτος με σταλαγμίτες. Στο νησί λειτουργούν οργανωμένα καταδυτικά κέντρα, τα οποία προσφέρουν και μαθήματα.

Και στη Ζάκυνθο, οργανωμένα καταδυτικά κέντρα και πλήθος καταδυτικών σημείων προσφέρουν τη δυνατότητα στους λάτρεις του είδους να γνωρίσουν τον πανέμορφο βυθό του νησιού. Συμπλέγματα θαλάσσιων σπηλαίων, τεράστιοι βράχοι και λιβάδια ποσειδωνίας καθιστούν την εμπειρία στην περιοχή μοναδική.

4.2.3 Κρουαζιέρες

Η Ελλάδα, ως τουριστικός προορισμός, αποτελεί ιδανικό τόπο για κρουαζιέρες, καθώς έχει πολλά λιμάνια και μεγάλο αριθμό νησιών κοντινών μεταξύ τους, και ιδανικό κλίμα, το οποίο ευνοεί τα ταξίδια τους περισσότερους μήνες του χρόνου.

Εκτός από την αναψυχή που προσφέρουν, οι κρουαζιέρες στις ελληνικές θάλασσες παρέχουν στον τουρίστα τη δυνατότητα επίσκεψης πολλών σημαντικών αξιοθέατων όπως αρχαιολογικού χώρους, εκκλησίες και μονές, μνημεία, μουσεία, παραδοσιακούς οικισμούς και κυρίως τα σπάνια φυσικά τοπία. Στην Ελλάδα δραστηριοποιούνται πολλές ελληνικές και ξένες εταιρείες στον τομέα της διοργάνωσης κρουαζιέρων στις ελληνικές θάλασσες και νησιά.

Στα Ιόνια Νησιά, χάρη στη μικρή απόσταση που χωρίζει το ένα από το άλλο, προσφέρονται ημερήσιες κρουαζιέρες με συχνά δρομολόγια. Έτσι, οι επισκέπτες των Ιονίων μπορούν να απολαύσουν ημερήσια κρουαζιέρα σε τρία νησιά των Ιονίων ξεκινώντας από το Νυδρί της Λευκάδας.

Τα περισσότερα από τα μικρά αυτά κρουαζιερόπλοια πλέουν σε μικρή απόσταση από τις ακτές της Λευκάδας, δίνοντας τη δυνατότητα στους τουρίστες να θαυμάσουν το νησί από τη θάλασσα.

4.2.4 Θαλάσσιος τουρισμός φύσης

Πολλοί άνθρωποι επιθυμούν να έρθουν σε επαφή με την «ανέγγιχτη, παρθένα, φύση». Πρόκειται για την τουριστική δραστηριότητα που αναφέρεται στη μελέτη, την παρατήρηση ή την απόλαυση της θαλάσσιας άγριας πανίδας (εδώ εντάσσεται η παρατήρηση των φαλαινών, αλλά και των δελφινιών και των πτηνών). Οι προστατευόμενες περιοχές έχουν κατηγοριοποιηθεί με διάφορους τρόπους. Σήμερα, η παρατήρηση γίνεται και σε τεράστια ενυδρεία-επιχειρήσεις (όπως της Ρόδου και της Κρήτης). Αυτού του είδους ο τουρισμός δεν είναι ιδιαίτερα διαδεδομένος στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων.

4.2.5 Θαλάσσιος αλιευτικός τουρισμός

Ο Θαλάσσιος αλιευτικός τουρισμός αφορά την παρακολούθηση της διαδικασίας αλιείας από τουρίστες καθώς και τη συμμετοχή τους σε αυτήν. Στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων αυτή η μορφή τουρισμού εμφανίζεται και στην ενεργητική της μορφή

αλλά και στην παθητική, όπου ο τουρίστας επιβαίνει σε επαγγελματικό αλιευτικό και μαθαίνει τα της τέχνης, η δε κατάληξη είναι, συχνά, γεύμα (ή δείπνο) με ψάρι.

Η μορφή αυτή τουρισμού έχει μεγάλες δυνατότητες ανάπτυξης καθώς η αλιεία της περιοχής των Ιονίων Νήσων, μπορεί να στηριχθεί στα πλαίσια της πολυαπασχόλησης των ψαράδων, δηλαδή τόσο με την άσκηση της επαγγελματικής αλιείας όσο και την ανάπτυξη από αυτούς ήπιων τουριστικών δραστηριοτήτων, του αλιευτικού τουρισμού. Ο αλιευτικός τουρισμός είναι ένας πολύ σημαντικός τομέας για την συμπλήρωση του εισοδήματος των αλιέων και η ορθολογική αξιοποίηση των ιχθυοαποθεμάτων μπορεί να γίνει μέσα από σχέδια διαχείρισης Κόλπων και περιοχών με συμμετοχή των επαγγελματιών ψαράδων, των ιχθυεμπόρων και όλων των εμπλεκόμενων δημοσίων και ιδιωτικών φορέων.

4.2.6 Θαλάσσιος πολιτιστικός τουρισμός

Η διαφύλαξη, η προβολή και η ανάδειξη της ναυτικής κληρονομιάς γίνεται μέσα από αρκετούς τρόπους και συγκεκριμένα μέσα από Ναυτικά Μουσεία (στα οποία περιλαμβάνονται και δραστηριότητες όπως είναι ο τηλεχειρισμός αντιγράφων σκαφών, απογευματινές διαλέξεις, χειρισμός περισκοπίου υποβρύχιου κ.λπ.), θεματικά Ναυτικά Μουσεία, Πλοία-Μουσεία, Λιμάνια-Μουσεία (τα οποία είναι στην πραγματικότητα πολυχώροι ναυτικού πολιτισμού με πλοία-Μουσεία, εκπαιδευτικές δραστηριότητες που αφορούν την γνωριμία με την ναυτική ιστορία του τόπου κ.λπ.).

Στους τρόπους αυτούς συγκαταλέγονται, επίσης, τα Μουσεία ναυπηγικής τέχνης (όπως αυτό του Περάματος όπου το κοινό έρχεται σε επαφή με παραδοσιακές πρακτικές ναυπηγικής τέχνης) και Αναπαραστάσεις ναυτικών γεγονότων και θαλάσσιες πολιτιστικές διαδρομές (π.χ. τα ταξίδια του Οδυσσέα).

Στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων, το Μιλάνειο Ναυτικό Μουσείο, στο Τσιλιβί στη Ζάκυνθο, δίνει μια μοναδική καταγραφή της ναυτικής ιστορίας της Ελλάδας, με 140 σπάνιες υδατογραφίες, αντικείμενα επώνυμων πλοίων και φωτογραφικό υλικό.

4.2.7 Θαλάσσιος αθλητικός τουρισμός

Οι αγώνες στην θάλασσα προσελκύουν, τουρίστες. Παρότι είναι πολλών ειδών (μηχανοκίνητων σκαφών, κολύμβησης, ψαρέματος κ.λπ.) η χαρακτηριστικότερη θαλάσσια αθλητική δραστηριότητα θεωρείται η ρεγκάτα.

Οι ιστιοπλοϊκοί αγώνες ξεκίνησαν από τον 14ο αιώνα στην Βενετία, έγιναν δημοφιλείς στην Αγγλία του 18ου αιώνα και σήμερα γίνονται παντού. Στην Ελλάδα η πιο ονομαστή ρεγκάτα είναι το «ράλι Αιγαίου» που διεξάγεται από το 1999 στο Κεντρικό και Ανατολικό Αιγαίο, διαρκεί δέκα ημέρες και γίνεται στα τέλη Αυγούστου-αρχές Σεπτεμβρίου.

Αντίστοιχα υπάρχει το Ράλι Ιονίου που κάθε χρόνο είναι από τις διοργανώσεις που πραγματικά «κλέβει» τα βλέμματα και εντυπωσιάζει. Το 2010 στον Αγώνα συμμετείχαν 80 περίπου σκάφη από όλη την Ελλάδα και την Ιταλία μεταξύ των οποίων και μερικά από τα πιο δυνατά Ελληνικά πληρώματα.

4.2.8 Γιώτινγκ

Διακρίνεται σε γιώτινγκ με ιδιόκτητο σκάφος και σε γιώτινγκ με επαγγελματικό όπου έχουμε ναύλωση σκάφους χωρίς πλήρωμα και ναύλωση σκάφους με πλήρωμα (μηχανοκίνητα, ιστιοφόρα, μηχανοκίνητα/ιστιοφόρα). Οι «φλοτίλλες» είναι μια μορφή ναύλωσης η οποία ανήκει στην ναύλωση σκάφους χωρίς πλήρωμα, μια λιγότερο τολμηρή εκδοχή της ναύλωσης αυτού του είδους.

4.3 Θαλάσσιο Πάρκο Ζακύνθου

Το Θαλάσσιο Πάρκο Ζακύνθου είναι το μοναδικό στο είδος του σε όλη τη Μεσόγειο και δημιουργήθηκε το 1999. Ήταν το πρώτο Θαλάσσιο Πάρκο που δημιουργήθηκε στην Ελλάδα, το οποίο διοικείται από ένα φορέα διαχείρισης και είναι υπόδειγμα για άλλες περιοχές της Ελλάδας.

Η σημασία του για την επιβίωση της διάσημης πλέον, αλλά πάντα απειλούμενης με εξαφάνιση, χελώνας *Caretta caretta* είναι μεγάλη. Στη Μεσόγειο, και στην Ελλάδα συγκεκριμένα, υπάρχουν και άλλες παραλίες ωοτοκίας της θαλασσοχελώνας, όπως στη δυτική Πελοπόννησο, στο Λακωνικό κόλπο, στην Κρήτη, την Κεφαλονιά, τη Ρόδο και αλλού, αλλά στον κόλπο του Λαγανά είναι το μεγαλύτερο και πιο σημαντικό καταφύγιό της. Οι παραλίες που καταφεύγει για να γεννήσει είναι αυτές του Λαγανά, των Σεκανίων, της Δάφνης, του Καλαμακίου, του Γέρακα και των μικρών νησιών Μαραθονήσι και Πελούζο, και βρίσκονται όλες στα όρια του κόλπου του Λαγανά.

Συγκεκριμένα, η θαλάσσια περιοχή του πάρκου είναι 89,2 τετρ. χλμ., η χερσαία έκταση είναι 14,2 τετρ. χλμ., ενώ η περιφερειακή ζώνη του καταλαμβάνει 31,2 τετρ. χλμ. Γι' αυτό σχεδόν όλος ο κόλπος αποτελεί περιοχή προστασίας, η οποία χωρίζεται σε ζώνες, όπου ισχύουν διαφορετικοί περιορισμοί στις ανθρώπινες δραστηριότητες, ανάλογα με την εποχή του χρόνου. Από τη νύχτα που θα γεννηθούν τα μικρά θα χρειαστούν 50 με 75 μερόνυχτα για να βγουν από το αυγό και να αρχίσουν να προχωρούν προς τη θάλασσα, προσανατολισμένα από το φως. Γι' αυτό είναι σημαντικό εκείνη την περίοδο να μην υπάρχουν πολλά φώτα πίσω από τις αμμουδιές και αποπροσανατολίζονται τα χελωνάκια.

Αυτά που θα καταφέρουν να φτάσουν στη θάλασσα και να επιβιώσουν από τις δυσκολίες και τους εχθρούς στους ωκεανούς, θα επιστρέψουν πάλι στο ίδιο σημείο που γεννήθηκαν για να αφήσουν εκεί τα αυγά τους. Πολύ σημαντικό για το φύλλο της χελώνας που θα γεννηθεί είναι η θερμοκρασία στην οποία επωάζονται τα αυγά. Έτσι, στο Μαραθονήσι που έχει πιο χαμηλές θερμοκρασίες γεννιούνται περισσότερα αρσενικά.

Η χελώνα ανήκει στην κατηγορία των ερπετών, μπορεί να φτάσει σε μήκος 1,25 μ. και σε βάρος τα 180 κιλά, έχει καφεκόκκινο κέλυφος και μεγάλο κεφάλι. Το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που ξέρουμε για αυτήν είναι ότι εμφανίστηκε στη Γη πριν από

περίπου 150 εκατομμύρια χρόνια και έχει καταφέρει να επιβιώσει μέχρι σήμερα. Αυτός και μόνο είναι ένας σοβαρός λόγος να φροντίσουμε για την προστασία της.

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι το Θαλάσσιο Πάρκο Ζακύνθου αποτελεί πόλο έλξης οικοτουριστών από όλο τον κόσμο.

Ιδιαίτερη αναφορά θα πρέπει να γίνει και στις Στροφάδες. Οι Στροφάδες ή αλλιώς Πλωτοί Νήσοι είναι μία συστάδα μικρών νησιών, απέναντι από τον κόλπο του Λαγανά. Αποτελούν τμήμα του Εθνικού Θαλάσσιου Πάρκου της Ζακύνθου και βρίσκονται στον κατάλογο των Σημαντικών Περιοχών για τα Πουλιά.

Το μεγαλύτερο νησί είναι η Σταμφάνη, με έκταση 2,5 τετρ. χλμ., και το δεύτερο σε έκταση η Άρπυια, με μόλις 1,5 τετρ. χλμ. Στις Στροφάδες έχουν καταγραφεί περί τα 200 είδη γλωρίδας. Το 35% της έκτασης της Σταμφάνης αποτελείται από δάσος κέδρων, το οποίο είναι ένα από τα μεγαλύτερα της Δυτικής Ελλάδας από άποψη έκτασης, μεγέθους των δέντρων, αλλά και από την άποψη της φυσικής αναγέννησης.

Όλη η συστάδα αποτελεί σημαντικό πέρασμα και σταθμό για πλήθος μεταναστευτικών πουλιών και είναι ταυτόχρονα ιδανικό σημείο για την παρατήρησή τους. Έχουν καταγραφεί περί τα 146 είδη πουλιών. Οι ασπρόμαυροι μυγοχάφτες, τα αηδόνια, ο αρτέμις, το τρυγόνι, τα θαλασοπούλια Cory με το κίτρινο ράμφος, είναι μερικά από τα πουλιά που περνούν από τις Στροφάδες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΥΠΟΔΟΜΗΣ

Το επίπεδο των βασικών υποδομών της Περιφέρειας εκτιμάται ότι είναι σε γενικές γραμμές υψηλότερο από τον αντίστοιχο μέσο όρο της χώρας. Ωστόσο, λόγω της μεγάλης προσέλευσης τουριστών κυρίως κατά τους θερινούς μήνες, το διάστημα αυτό είναι ορατές οι ανεπάρκειες συγκεκριμένων υποδομών, όπως είναι η ύδρευση και η αποχέτευση με δυσμενείς επιπτώσεις στο περιβάλλον και στην ποιότητα ζωής των κατοίκων και των επισκεπτών.

Η επιβάρυνση αυτή είναι ανάλογη με τις κλίνες τουρισμού ανά 1.000 κατοίκους, οι οποίες με βάση το 100 για τη χώρα ήταν για την Κέρκυρα 154, για τη Λευκάδα 141, για την Κεφαλονιά 129 και για τη Ζάκυνθο 94 (ΕΛΚΕΘΕ, 2006).

5.1 Τεχνικές Υποδομές

5.1.1 Μεταφορές

Οι μεταφορές αποτελούν βασικό στοιχείο για την τουριστική ανάπτυξη ενός τόπου και για αυτό το λόγο οφείλουν να υπολογίζονται ως ένα ενιαίο δίκτυο τόσο ως προς την πληρότητα και επάρκειά του όσο και προς τη λειτουργική διασύνδεσή του.

Αν και οι βασικότερες υποδομές μεταφορών της Περιφέρειας έχουν να κάνουν με τα λιμάνια και τα αεροδρόμια που έχουν άμεση σχέση με τη σύνδεσή τους με την υπόλοιπη χώρα και το εξωτερικό, εξίσου σημαντικό είναι και το εσωτερικό οδικό δίκτυο καθώς παίζει αποφασιστικό ρόλο στο συνολικό σύστημα μεταφορών εντός των νησιών, αφού βοηθά στην αντιμετώπιση των εσωτερικών ανισοτήτων, στη συγκράτηση του πληθυσμού σε απομακρυσμένες περιοχές, καθώς και στη πιθανότητα ανάπτυξης δραστηριοτήτων όπως είναι οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού, παράλληλα με την παραθαλάσσια τουριστική δραστηριότητα.

1) Οδικό δίκτυο

Το οδικό δίκτυο που συνδέει τους οικισμούς των διαφόρων νησιών της Περιφέρειας, έχει περίπου τα ίδια γνωρίσματα σε όλους τους νομούς. Διακρίνεται κυρίως από δευτερεύον επαρχιακό δίκτυο με εξαίρεση τον οδικό άξονα Κέρκυρας - Παλαιοκαστρίτσας στην Κέρκυρα, Ζακύνθου - Κεριού στην Ζάκυνθο και Αργοστολίου - Σάμης στην Κεφαλονιά που έχουν ενταχθεί στο εθνικό οδικό δίκτυο. Τα έργα του οδικού δικτύου που ολοκληρώθηκαν σε προηγούμενα προγράμματα, αφορούσαν κυρίως διαπλατύνσεις, βελτιώσεις οδικής ασφάλειας και μικρά τμήματα νέων χαράξεων.

Το οδικό δίκτυο της Περιφέρειας είναι συνολικού μήκους 1.471 χιλιομέτρων και η πυκνότητα 1,0 χιλ. ανά τετρ. χλμ, νούμερο ανώτερο από αυτό του μέσου όρου της Ελλάδας. Ένα μεγάλο μέρος όμως του δικτύου, κυρίως στο Ν. Κερκύρας είναι σε μέτρια κατάσταση και είναι απαραίτητο να γίνουν κάποιες βελτιώσεις, όπως επίσης και σε τμήματα του οδικού δικτύου των νομών Κεφαλληνίας & Ιθάκης και Λευκάδας, στα οποία η βατότητα είναι αρκετά κακή (ΕΛΚΕΘΕ, 2006).

2) Λιμάνια και Θαλάσσιες Μεταφορές

Τα λιμάνια των Επτανήσων, με πιο σημαντικό το λιμάνι της Κέρκυρας, διευκολύνουν κατά κύριο λόγο την επιβατική κίνηση και την κίνηση των σκαφών αναψυχής, ενώ η εμπορευματική κίνηση είναι περιθωριακού χαρακτήρα.

Τη μεγαλύτερη ακτοπλοϊκή κίνηση (εμπορευματική και επιβατική) την έχει η γραμμή Κέρκυρας - Ηγουμενίτσας και αμέσως μετά οι γραμμές Λευκίμμης - Ηγουμενίτσας, Κέρκυρας - Ιταλίας και Κέρκυρας - Αλβανίας. Ακόμα, ο Ν. Κέρκυρας έχει ικανοποιητική λιμενική τεχνοδομή στα βόρεια και νότια του νησιού για την καλύτερη διασύνδεση και επικοινωνία του νησιού της Κέρκυρας με τους Παξούς και με τις Διαπόντιες νήσους (λιμάνια Κασσιόπης, Αγ. Στεφάνου Αυλιωτών και Λευκίμμης). Επίσης υπάρχει μια μαρίνα στην περιοχή Γουβιά. Κατά την περίοδο με μεγάλη τουριστική κίνηση υπάρχει σύνδεση μεταξύ των Παξών και της ηπειρωτικής Ελλάδας για την ευκολότερη μεταφορά και διακίνηση των τουριστών.

Ο Ν. Λευκάδας έχει την ιδιαιτερότητα της χερσαίας σύνδεσης του νησιού με την υπόλοιπη Ελλάδα. Στη Λευκάδα το λιμάνι λειτουργεί σε μεγάλο βαθμό σαν στάση για ανεφοδιασμό σκαφών αναψυχής, με τα λιμάνια του Νυδρίου και Βασιλικής να εξυπηρετούν τις ακτοπλοϊκές συνδέσεις με Κεφαλονιά και Ιθάκη.

Στο Ν. Κεφαλονιάς τα πιο σημαντικά λιμάνια είναι η Σάμη και ο Πόρος που είναι και η βασική σύνδεση του νησιού με την Πάτρα και Κυλλήνη. Το Αργοστόλι δεν είναι πια τόσο σπουδαίο λιμάνι όσο παλιότερα αλλά παρόλα αυτά διατηρεί την εμπορική και επιβατική του ιδιότητα, ενώ το Ληξούρι εξυπηρετεί τη μετακίνηση επιβατών και φορτίων από Αργοστόλι.

Μερικά ακόμη λιμάνια του Νομού είναι η Πεσσάδα το οποίο συνδέεται ακτοπλοϊκά με το λιμάνι του Αγίου Νικολάου (Ζάκυνθος), το λιμάνι της Αγίας Ευφημίας το οποίο συνδέεται με το Βαθύ Ιθάκης άρα και με τον Αστακό και το Φισκάρδο το οποίο συνδέεται με το λιμάνι Βασιλικής και με την Ιθάκη που αποτελεί και το βασικότερο λιμάνι σκαφών αναψυχής του νομού. Το βασικό λιμάνι της Ιθάκης είναι το Βαθύ και συνδέεται με την Πάτρα μέσω του λιμανιού της Σάμης και το καλοκαίρι με Αστακό. Ένα ακόμα μικρό λιμάνι είναι ο Πισσαετός ο οποίος συνδέεται με τη Λευκάδα και τη Σάμη.

Στο Νομό Ζακύνθου υπάρχει ένα κύριο λιμάνι, που εξυπηρετεί την επιβατική και εμπορική κίνηση και συνδέεται με την Κυλλήνη στο οποίο διακινούνται σημαντικά φόρτια, ενώ το λιμάνι Αγίου Νικολάου Βολιμών συνδέεται με την Κεφαλονιά (Πεσσάδα). Εκτός από τα βασικά λιμάνια των νησιών έχουν γίνει μικρά λιμανάκια σε καίριες θέσεις με σκοπό την εξυπηρέτηση τοπικών αναγκών που έχουν να κάνουν κυρίως με την αλιευτική δραστηριότητα και τα σκάφη αναψυχής (ΦΕΚ, 2004).

Γενικά, ο αριθμός των λιμανιών που υπάρχουν στην Περιφέρεια κρίνεται επαρκής τόσο ως προς τον αριθμό όσο και ως προς την τοποθεσία τους. Λιμάνια διαθέτουν

όλες οι πρωτεύουσες των νησιών αλλά και μικρότερες πόλεις, έτσι ώστε να είναι εφικτή τη σύνδεση κάποιων νησιών μεταξύ τους αλλά και με την Ηπειρωτική Ελλάδα.

Το σημαντικότερο πρόβλημα της λιμενικής υποδομής είναι ότι δεν διαθέτει επαρκείς και κατάλληλες συμπληρωματικές εγκαταστάσεις που είναι απαραίτητες για την παροχή υπηρεσιών ποιότητας ως προς την διακίνηση επιβατών και εμπορευμάτων και παρά την ύπαρξη επαρκούς λιμενικής υποδομής ο τομέας των μεταφορών υστερεί και δεν έχει αναπτυχθεί ένα οργανικό σύστημα θαλασσίων, χερσαίων και αεροπορικών μεταφορών (www.espa.gr, 2001).

3) Αεροπορικές Μεταφορές

Η οικονομία των Ιονίων Νήσων εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τον τουρισμό και σε συνδυασμό με το νησιωτικό χαρακτήρα της Περιφέρειας είναι σημαντικά εξαρτημένη από τις αερομεταφορές. Υπάρχει αεροδρόμιο σε κάθε πρωτεύουσα νομού εκτός από τη Λευκάδα που εξυπηρετείται από το αεροδρόμιο του Ακτίου.

Συγκεκριμένα, στα Επτάνησα λειτουργούν τρεις αερολιμένες οι οποίοι βρίσκονται στην Κέρκυρα, στο Αργοστόλι και στην Ζάκυνθο. Σύνδεση με το εξωτερικό υπάρχει μόνο κατά την διάρκεια του καλοκαιριού με οργανωμένες πτήσεις charter από τα τουριστικά γραφεία του εξωτερικού. Επίσης λειτουργούν τέσσερα ελικοδρόμια στα νησιά: Ερεικούσα, Οθώνοι, Παξοί και Ιθάκη.

Τα τελευταία χρόνια έχει γίνει σημαντική προσπάθεια στην δρομολόγηση υδροπλάνων ενισχύοντας σημαντικά τις μεταφορές στα Ιόνια Νησιά. Ακόμα, υπάρχουν 4 ελικοδρόμια σε απομονωμένες περιοχές.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.1**Αφίξεις αλλοδαπών τουριστών στους αερολιμένες της Περιφέρειας Ιονίων****Νήσων**

	ΣΥΝΟΛΟ ΕΤΟΥΣ		
	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΕΝΕΣ ΠΤΗΣΕΙΣ	ΠΤΗΣΕΙΣ CHARTER	ΣΥΝΟΛΟ
2002	52.885	1.124.617	1.177.502
2003	59.313	912.498	971.811
2004	9.500	1.022.676	1.032.176
2005	17.958	1.192.354	1.210.312
2006	18.670	1.388.143	1.406.813
2007	7.415	1.539.741	1.547.156

Όπως βλέπουμε και στον Πίνακα 5.2 η Κέρκυρα είναι η πρώτη σε τουριστική κίνηση με μεγάλη διαφορά, με τη Ζάκυνθο να ακολουθεί και με την Κεφαλονιά αμέσως μετά, ενώ η αναλογία των επισκεπτών που χρησιμοποιούν προγραμματισμένες πτήσεις σε σχέση με αυτούς που ταξιδεύουν στα Ιόνια Νησιά με πτήσεις Charter είναι συντριπτικά υπέρ των δεύτερων. Το χάσμα αυτό μεγαλώνει ακόμα πιο πολύ αν δεν υπολογίσουμε τους επιβάτες των προγραμματισμένων πτήσεων που δεν είναι τουρίστες (π.χ. μόνιμοι κάτοικοι).

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.2**Αφίξεις αλλοδαπών τουριστών στον αερολιμένα της Κέρκυρας**

	ΣΥΝΟΛΟ ΕΤΟΥΣ		
	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΕΝΕΣ ΠΤΗΣΕΙΣ	ΠΤΗΣΕΙΣ CHARTER	ΣΥΝΟΛΟ
2002	40.685	751.056	791.741
2003	38.565	601.704	640.269
2004	8.331	677.194	685.525
2005	12.103	784.386	796.489
2006	17.937	880.415	898.352
2007	7.063	964.864	971.927

Το μεγάλο ποσοστό των πτήσεων charter δείχνει ότι ο τουρισμός της Περιφέρειας βασίζεται στον μαζικό τουρισμό μέσω οργανωμένων πακέτων. Όμως αυτό το είδος τουρισμού ελαχιστοποιεί την ευκαιρία κέρδους των ντόπιων καταστημάτων και επιχειρήσεων και επομένως δε βοηθά τον τόπο να αναπτυχτεί.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.3**Αφίξεις αλλοδαπών τουριστών στον αερολιμένα του Ν. Ζακύνθου**

	ΣΥΝΟΛΟ ΕΤΟΥΣ		
	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΕΝΕΣ ΠΤΗΣΕΙΣ	ΠΤΗΣΕΙΣ CHARTER	ΣΥΝΟΛΟ
2002	2.563	276.168	278.731
2003	13.578	231.788	245.366
2004	1.104	274.099	275.203
2005	4.893	320.116	325.009
2006	357	387.693	388.050
2007	276	437.485	437.761

5.1.2 Τηλεπικοινωνίες

Η υστέρηση που υπήρχε στον συγκεκριμένο τομέα έχει εξαλειφθεί με τα έργα που έχουν πραγματοποιηθεί τα τελευταία χρόνια, αλλά οι προκλήσεις εξακολουθούν να είναι σημαντικές για το μέλλον. Σύμφωνα με τις τάσεις τα έργα θα συνεχίσουν με γοργούς ρυθμούς επενδύσεων στον εκσυγχρονισμό των δικτύων και στις παρεχόμενες συμβατικές και νέες υπηρεσίες. Οι υποδομές επικοινωνιών στην Περιφέρεια κρίνονται ως ικανοποιητικές.

Ο εκσυγχρονισμός της τηλεπικοινωνιακής υποδομής θεωρείται απαραίτητος και αποτελεί βασική επιλογή επειδή σε αυτόν στηρίζεται η ηλεκτρονική διοικητική διαδικτύου της Περιφέρειας και όλες οι εξειδικευμένες δικτυώσεις που θα εξυπηρετούν τους παραγωγικούς τομείς, αλλά και την βελτίωση της ποιότητας ζωής, όπως η τηλεϊατρική, η μετεκπαίδευση, κ.λπ. που συμβάλλουν στην μείωση της περιφερειακότητας (www.espa.gr, 2001).

5.1.3 Ύδρευση

Η ποσότητα γλυκού (πόσιμου) νερού που χρειάζεται εξαρτάται από το είδος και το μέγεθος των εγκαταστάσεων που θα λειτουργήσουν σε κάθε χερσαίο χώρο. Σε κάθε περίπτωση όμως η εξασφάλιση πόσιμου νερού είναι αναγκαία. Η πηγή από την οποία θα εξασφαλιστεί το νερό μπορεί να είναι τυχόν υπάρχοντα υπόγεια ή πηγαία ύδατα στην περιοχή, επέκταση υπάρχοντος δικτύου ύδρευσης από γειτονικό οικισμό, χρήση νερού που μπορεί να εξασφαλιστεί με αφαλάτωση κλπ. Κατά περίπτωση θα χρειαστεί η κατασκευή υδατοδεξαμενής ή υδατοδεξαμενών το μέγεθος των οποίων σχετίζεται με την προβλεπόμενη κατανάλωση και με τον τρόπο εξασφάλισης και διάθεσης του νερού (ΕΛΚΕΘΕ, 2006).

5.1.4 Έρευνα – Τεχνολογία

Παρά τη λειτουργία του Ιόνιου Πανεπιστημίου τα τελευταία δεκαπέντε έτη και τη λειτουργία τμημάτων ΤΕΙ στο νομό Κεφαλονιάς και Λευκάδας, ο τομέας έρευνας και τεχνολογίας είναι ουσιαστικά ανύπαρκτος στην Περιφέρεια. Ρεαλιστική

προοπτική θεωρείται η υιοθέτηση νέων τεχνολογιών στην αντιμετώπιση πρακτικών προβλημάτων, όπως η τηλεϊατρική και τηλεεκπαίδευση σε περιφερειακό δίκτυο, καλύπτοντας τις ανάγκες μικρών και μεγάλων νησιών (www.espa.gr, 2001).

5.1.5 Αποχέτευση – διαχείριση απορριμμάτων

Το πρόβλημα της αποχέτευσης παραμένει έντονο στις πόλεις Κέρκυρα, Λευκάδα, Αργοστόλι, Ληξούρι και Ζάκυνθο αν και τα τελευταία χρόνια τα έργα που έχουν υλοποιηθεί έχουν αμβλύνει σημαντικά το πρόβλημα και ήδη υπάρχουν εγκαταστάσεις βιολογικών καθαρισμών λυμάτων στις πρωτεύουσες των νομών και σε κάποιες τουριστικές περιοχές (www.espa.gr, 2001).

A) Βιολογικοί Καθαρισμοί / ΧΥΤΑ

Η προστασία του περιβάλλοντος πρέπει να ανταποκριθεί στην προστασία των νερών, του εδάφους και ταυτόχρονα πρέπει να προωθηθούν έργα υποδομής, όπως η κατασκευή βιολογικών καθαρισμών, τα αποχετευτικά δίκτυα και η κατασκευή ΧΥΤΑ. Με δεδομένο ότι στην Περιφέρεια η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος ταυτίζεται με την βιώσιμη ανάπτυξη του τουρισμού, θα πρέπει να δοθεί ειδική προτεραιότητα στην κατασκευή βιολογικών καθαρισμών στους παραλιακούς τουριστικούς οικισμούς όπου παρουσιάζεται μεγάλη πληθυσμιακή πυκνότητα στις περιόδους αιχμής.

Η Κέρκυρα και η Ζάκυνθος είναι οι πιο οργανωμένες περιοχές από άποψη αποχετευτικών δικτύων. Βασική επιλογή θα πρέπει να είναι η συνέχιση των έργων αποχέτευσης κατ' αρχήν σε όλες τις παραλιακές τουριστικές περιοχές. Παράλληλα, για την προστασία του περιβάλλοντος θα πρέπει όλοι οι βιολογικοί καθαρισμοί να αποκτήσουν αντίστοιχες μονάδες υποδοχής βοθρολυμάτων ως τελικό αποδέκτη.

Όσον αφορά τις υποδομές διαχείρισης απορριμμάτων η τάση αντιμετώπισης του ευαίσθητου αυτού τομέα έχει ήδη θετική έκβαση με περιορισμένα όμως δείγματα εφαρμογής, λόγω της αδυναμίας υιοθέτησης των προτάσεων χωροθέτησης των ΧΥΤΑ που απορρέει από την σύγκρουσή τους με τις τουριστικές δραστηριότητες.

Ταυτόχρονα η ανάπτυξη του τουρισμού απαιτεί προστασία του περιβάλλοντος σε όλους τους τομείς. και επομένως στην διαχείριση απορριμμάτων η οποία πρέπει να προωθηθεί με πιο ολοκληρωμένο τρόπο καθώς και με μορφές προσαρμοσμένες στην κλίμακα του νησιωτικού χώρου που είναι κατακερματισμένος και διαθέτει ίσως περιορισμένο αριθμό περιοχών που πληρούν τις προϋποθέσεις υποδοχής ΧΥΤΑ.

Επίσης η ανακύκλωση που συμπεριλαμβάνεται στην ολοκληρωμένη διαχείριση των απορριμμάτων στην περίπτωση της Ζακύνθου θα πρέπει να υιοθετηθεί και από τους υπόλοιπους νομούς ως κατάλληλη μέθοδος σε νησιωτικές περιοχές (www.espa.gr, 2001)

B) Απόβλητα

Στο πλαίσιο της προστασίας του φυσικού αποθέματος, των υγρών, του εδάφους των θαλασσών, ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στα απόβλητα των ελαιοτριβείων. Άμεσα πρέπει να ληφθούν μέτρα προστασίας των χειμάρρων και ρευμάτων που συχνά αποτελούν τους αγωγούς λυμάτων των ελαιοτριβείων και άλλων ρύπων.

5.1.6 Δίκτυα ενέργειας

Η περιφέρεια Ιονίων εξαρτάται πλήρως από την Ηπειρωτική Ελλάδα και δεν αντιμετωπίζει πρόβλημα επάρκειας. Το διασυνδεδεμένο σύστημα μεταφοράς διαθέτει υποβρύχια καλώδια των 150 kV που συνδέουν τα νησιά της Δυτικής Ελλάδας, Κέρκυρα, Λευκάδα, Κεφαλονιά και Ζάκυνθο με το διασυνδεδεμένο σύστημα μεταφοράς, καθώς και μία υποβρύχια διασύνδεση της Κέρκυρας με την Ηγουμενίτσα στα 66 kV.

5.1.7 Έργα γεωργικής ανάπτυξης

Όσον αφορά τον αγροτικό πληθυσμό, όλοι οι νομοί, ανεξάρτητα της συμμετοχής του αστικού ή ημιαστικού πληθυσμού, έχουν μεγάλη συμμετοχή στο ποσοστό του αγροτικού πληθυσμού, και μάλιστα υπερδιπλάσια του ποσοστού της χώρας (28,1%).

Η τουριστική ανάπτυξη όμως συνέβαλε σε μια εκτεταμένη υποχώρηση της αγροτικής σύνθεσης του πληθυσμού και του αγροτικού χαρακτήρα του χώρου και επέκταση του φαινομένου της αστικοποίησης που με την σειρά της συνέβαλε στην περαιτέρω εξέλιξη των παραγωγικών τομέων. Ο ίδιος δηλαδή πληθυσμός εγκαταλείποντας τα παραδοσιακά επαγγέλματα περνάει σε άλλα και η παραγωγική διαδικασία που μετεξελίσσεται χαρακτηρίζει τον χώρο.

Στο πλαίσιο των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων που καταγράφονται σ' όλες τις Περιφέρειες και καθιστούν προβληματικές κάποιες περιοχές, θα πρέπει να αναφερθούν επίσης οι εσωτερικές περιοχές, που αποτελούν την πίσω όψη των τουριστικών παραλιακών περιοχών, καθώς και τα μικρά νησιά. Στις περιοχές αυτές θα πρέπει να εφαρμοσθεί με κατάλληλες εξειδικεύσεις το πρότυπο της ολοκληρωμένης ανάπτυξης της υπαίθρου, με ιδιαίτερη έμφαση στην ανάδειξη των μάντων σύνδεσης των μεγάλων νησιών με τα μικρά νησιά και των παραλιακών ανεπτυγμένων περιοχών με τις υποβαθμισμένες εσωτερικές περιοχές.

Στις περιοχές αυτές υπάρχει δυνατότητα ανάδειξης αξιόλογων φυσικών και πολιτιστικών πόρων, που θα επιφέρει μια στροφή της τοπικής κοινωνίας και της τοπικής οικονομίας προς την αξιοποίηση των τοπικών πόρων, προς τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού, ταυτόχρονα με τις υφιστάμενες δραστηριότητες του πρωτογενούς και ενίοτε του δευτερογενούς τομέα που χρήζουν αναβάθμιση στο πλαίσιο των αρχών της αειφορίας.

Η συντήρηση, οργάνωση και εκσυγχρονισμός των αγροτικών δραστηριοτήτων με την βελτίωση των υποδομών της ενδοχώρας και της βασικής αγροτικής υποδομής, με τις ολοκληρωμένες παρεμβάσεις ανάπτυξης ειδικών περιοχών και με την υποστήριξη των μεταποιητικών επιχειρήσεων του αγροτικού τομέα λειτουργούν ως αντίβαρο στην τουριστική μονοειδίκευση. Η βελτίωση των υποδομών και της οργάνωσης του αλιευτικού τομέα είναι επίσης πρωταρχικής σημασίας.

Ακόμα, η προστασία των δασών, του φυσικού περιβάλλοντος, των υδάτινων πόρων και των ακτών αποτελούν στόχους αιχμής για τα Ιόνια Νησιά. Η βελτίωση των βασικών υποδομών της ενδοχώρας περιλαμβάνει το επαρχιακό ή δημοτικό οδικό δίκτυο και την ολοκλήρωση ή βελτίωση των προβλημάτων περιβάλλοντος, ύδρευσης και αποχέτευσης απομακρυσμένων μη τουριστικών περιοχών και αποβλέπει στην εξυπηρέτηση του πληθυσμού των περιοχών αυτών. Η αποκατάσταση του δασικού δυναμικού που έχει πληγεί από καταστροφές και η πρόληψη και προστασία από φυσικές καταστροφές αποτελεί στόχο του προγράμματος.

Παράλληλα επιδιώκεται η προστασία και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος σε συνδυασμό με την δασοκομία, γεωργία και την διατήρηση τοπίου και η άρση της ρύπανσης του αγροτικού χώρου και των οικισμών της υπαίθρου με την δημιουργία υποδομών καλής διαβίωσης και υγιεινής των ζώων. Στόχος είναι η προστασία και ανάδειξη των ορεινών όγκων, των περιοχών ιδιαίτερου φυσικού κάλους, των φυσικών οικοσυστημάτων και των δασών για την διατήρηση και αξιοποίηση του μοναδικού φυσικού τοπίου των νησιών.

Η αναβάθμιση και ανασυγκρότηση των υποδομών του αγροτικού χώρου επιδιώκεται να επιτευχθεί μέσω της βελτίωσης των αγροτικών υποδομών και περιλαμβάνει δράσεις βελτίωσης του αγροτικού οδικού δικτύου για καλύτερη προσπέλαση και προστασία του αγροτικού χώρου, δράσεις μικρών υδροαρδευτικών έργων για την συλλογή επιφανειακών υδάτων και δράσεις εξηλεκτρισμού αγροτικών οικισμών.

Επίσης με δράσεις για την κατασκευή και εξοπλισμό εργαστηρίων επιδιώκεται η διασφάλιση της δημόσιας υγείας και η προστασία του περιβάλλοντος. Οι επενδύσεις στις αγροτικές εκμεταλλεύσεις στοχεύουν στην μείωση του κόστους παραγωγής, στην βελτίωση της ποιότητας και στον αναπροσανατολισμό της παραγωγής, στην βελτίωση του φυσικού περιβάλλοντος και τέλος στην προώθηση της διαφοροποίησης των δραστηριοτήτων του αγροτικού τομέα.

Η βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των αγροτών και του δομημένου περιβάλλοντος των οικισμών της υπαίθρου επιδιώκεται μέσω δράσεων για την ανακαίνιση και ανάπτυξη των οικισμών με σκοπό την συγκράτηση του αγροτικού δυναμικού στις περιοχές του αγροτικού χώρου.

Η αντιμετώπιση της ελλειμματικότητας του υδάτινου ισοζυγίου για την άρδευση και την ύδρευση αποτελεί προτεραιότητα και επιδιώκεται με δράσεις που βελτιώνουν την διαχείριση των υδατικών πόρων (λιμνοδεξαμενές, αρδευτικά έργα, μικρά φράγματα κλπ). Έργα εγγείων βελτιώσεων, όπως έργα αντιπλημμυρικά, έργα διευθέτησης χειμάρρων, έργα επιχωματώσεων και αποστραγγίσεων και έργα προστασίας από την διάβρωση στοχεύουν στην προστασία και διατήρηση του περιβάλλοντος και την αξιοποίηση των φυσικών και εδαφικών πόρων για την γεωργική εκμετάλλευση.

Μερικοί ειδικοί στόχοι που θα έπρεπε να τεθούν για τον πρωτογενή τομέα είναι οι εξής:

- Η τόνωση της αγροτικής δραστηριότητας με στόχο την περιβαλλοντική και οικονομική ισορροπία της Περιφέρειας.
- Αξιοποίηση της τουριστικής κατανάλωσης για τα παραδοσιακά τοπικά προϊόντα με τη δημιουργία κατάλληλων δομών εμπορίας και διαπραγματικών συνδέσεων. Προσανατολισμός προς προϊόντα ονομασίας προέλευσης.
- Ενίσχυση της αλιευτικής δραστηριότητας.

Ένας ακόμα στόχος είναι η παροχή υπηρεσιών υποστήριξης στον αγροτικό πληθυσμό για την ενημέρωση, την διάχυση επιτυχημένων παραγωγικών δράσεων, την αναδιάρθρωση της αγροτικής παραγωγής με αξιοποίηση ερευνών αγοράς, την στροφή προς φυσικά, υγιεινά και παραδοσιακά προϊόντα, την διατήρηση παραδοσιακών αγορών και κατάκτηση νέων αγορών, την δημιουργία και αξιοποίηση διεθνών δικτύων διανομής.

Όλες οι ανωτέρω αναφερόμενες παρεμβάσεις έχουν σκοπό έχουν τη δημιουργία των προϋποθέσεων για μία αιεφόρο ανάπτυξη της υπαίθρου στην Περιφέρεια, που θα στηρίζεται στη ορθολογική διαχείριση του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων και θα έχει αποτέλεσμα τη συγκράτηση του πληθυσμού στην ενδοχώρα με την ανάπτυξη του πρωτογενούς τομέα.

Παράλληλα η δημιουργία άλλων τομέων απασχόλησης ήπιας τουριστικής και βιοτεχνικής ανάπτυξης με την υποστήριξη δράσεων για τις αγροτουριστικές επιχειρήσεις, για εναλλακτικές μορφές τουρισμού (περιπατητικός, φυσιολατρικός τουρισμός, κλπ.) για υποστήριξη των βιοτεχνικών επιχειρήσεων στοχεύει στην συγκράτηση του αγροτικού πληθυσμού και την προσέλκυση νέων με παράλληλη ενίσχυση του εισοδήματος.

Η βελτίωση της μεταποίησης και της εμπορίας γεωργικών προϊόντων επιδιώκεται μέσω ενισχύσεων για επενδυτικά σχέδια. Επιδιώκεται ο προσανατολισμός της παραγωγής σύμφωνα με τις τάσεις των αγορών, η βελτίωση των διαύλων εμπορίας, η βελτίωση της προετοιμασίας και παρουσίασης των προϊόντων μεταποίησης, με την εφαρμογή νέων τεχνολογιών και καινοτόμων μεθόδων με στόχο την διασφάλιση των τοπικών γεωργικών προϊόντων. Για την εξασφάλιση πόρων για τα μικρά απομονωμένα νησιά της περιφέρειας ένα ποσοστό 7% των πιστώσεων για την αγροτική ανάπτυξη θα αναφέρεται σε δράσεις για τα μικρά νησιά.

Ο αλιευτικός τομέας ενισχύεται κυρίως από παρεμβάσεις βελτίωσης των αλιευτικών καταφυγίων και ενίσχυσης και εκσυγχρονισμού των ιχθυοτροφείων με σκοπό την υποστήριξη των αλιέων, την βελτίωση των συνθηκών εργασίας τους, τη διατήρηση της απασχόλησης και την προσέλκυση νέων επαγγελματιών στον κλάδο (www.espa.gr, 2001).

5.2 Κοινωνικές υποδομές

5.2.1 Εκπαίδευση

Οι υποδομές πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης της Περιφέρειας Ιονίων νήσων κρίνονται ικανοποιητικές αν και διαχρονικά παρατηρείται μείωση του μαθητικού πληθυσμού. Το μορφωτικό επίπεδο των κατοίκων της περιφέρειας παρουσιάζεται στον Πίνακα 5.4.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.4

Μορφωτικό επίπεδο στην Περιφέρεια Ιονίων νήσων και τους νομούς της*

(Απογραφή 2001)	ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	ΝΟΜΟΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ	ΝΟΜΟΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ	ΝΟΜΟΣ ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ	ΝΟΜΟΣ ΛΕΥΚΑΔΟΣ
Αγράμματοι	11.389	1.429	7.474	1.035	1.451
Που δεν τελείωσαν το Δημοτικό αλλά γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση	17.978	3.304	8.538	3.685	2.451
Απόφοιτοι στοιχειώδους εκπαίδευσης	74.064	15.388	38.972	12.218	7.486
Που τέλειωσαν τη Γ' τάξη Γυμνασίου	22.502	4.107	12.039	4.235	2.121
Απόφοιτοι μέσης εκπαίδευσης	41.844	6.754	22.564	8.582	3.944
Πτυχιούχοι ΤΕΙ	3.806	633	1.848	886	439
Πτυχιούχοι Ανώτερων σχολών	6.050	998	3.168	1.252	623
Πτυχιούχοι ανώτατων σχολών	10.896	1.835	5.778	1.970	1.313
Με Μταπτυχιακό - Διδακτορικό	689	85	379	165	60

5.2.2 Υγεία

Οι κλίνες θεραπευτηρίων στην Περιφέρεια το 2000 ανέρχονται περίπου σε 997, ήτοι 5 ανά 1.000 μόνιμους κατοίκους και προσεγγίζουν τον μέσο όρο της χώρας. Η ιδιαιτερότητα όμως της Π.Ι.Ν. σαν νησιώτικου χώρου και η εποχιακή αύξηση του πληθυσμού δημιουργεί πρόσθετες ανάγκες στον τομέα της υγείας και πρόνοιας. Όσον αφορά τα μικρά νησιά τα βασικά προβλήματα εντοπίζονται στη έλλειψη δυνατότητας

έγκαιρης εξειδικευμένης διάγνωσης και στην δυσκολία άμεσης μεταφοράς στο πλησιέστερο νοσοκομείο όπως επίσης και στις ελλείψεις των αγροτικών ιατρείων.

Το βασικό μειονέκτημα των υποδομών υγείας και πρόνοιας είναι ότι δεν είναι οργανικά ενταγμένες σε ένα πλήρες πρόγραμμα πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας φροντίδας για την υγεία το οποίο να καλύπτει τις ανάγκες του ιδιόμορφου νησιωτικού χώρου και τους θερινούς μήνες, λόγω της αυξημένης τουριστικής κίνησης.

Οι Νομοί της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων καλύπτονται υγειονομικά με τη λειτουργία 5 Γενικών Νοσοκομείων στις έδρες των νομών και στο Ληξούρι, ενός Ειδικού Νοσοκομείου (Ψυχιατρικό Νοσοκομείο Κέρκυρας), 8 Κέντρων Υγείας και 51 Περιφερειακών Ιατρείων. Από πλευράς νοσηλευτικών κλινών η αναλογία 1 κλίνη προς 370 κατοίκους (212.984 κάτοικοι / 569 αναπτυγμένες κλίνες) ή 2,70 κλίνες ανά 1.000 κατοίκους, κατατάσσει τα Ιόνια Νησιά σε μια από τις χαμηλές θέσεις πανελλαδικά (στην 8η θέση από 13, υπολογιζόμενης και της Περιφέρειας Αττικής).

Η μειονεκτικότητα αυτή είναι ιδιαίτερα έντονη σε ορισμένους νομούς με ακραία περίπτωση το Νομό Κέρκυρας, όπου αντιστοιχούν 1,97 κλίνες ανά 1.000 κατοίκους. Όμως, παρά το γεγονός της ανεπάρκειας κλινών σε σχέση με τον πληθυσμό, η πληρότητα παραμένει χαμηλή. Αν ληφθεί δε υπόψη ότι και η Μέση Διάρκεια Νοσηλείας (Μ.Δ.Ν.) μακροπρόθεσμα μειώνεται, λόγω των επιστημονικών και τεχνολογικών εξελίξεων, συνάγεται ότι και η πληρότητα θα συνεχίσει να μειώνεται, με αποτέλεσμα να υποχρησιμοποιούνται οι αναπτυσσόμενες υποδομές.

Εντούτοις, πρέπει να σημειωθεί ότι κατά την τουριστική περίοδο που ο πληθυσμός της Περιφέρειας τουλάχιστον διπλασιάζεται, οι τιμές κάλυψης ξεπερνούν το 90%. Όσον αφορά τα Κέντρα Υγείας και Περιφερειακά Ιατρεία και λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της Περιφέρειας, φαίνεται ότι είναι ικανοποιητικά χωροθετημένα. Ορισμένα από τα Κέντρα Υγείας (π.χ. Ιθάκης, Παξών, Βασιλικής, Σάμης) παρουσιάζουν ελλείψεις ως προς τον αριθμό και το είδος των εργαστηρίων

τους, με αποτέλεσμα να υπάρχει ανάγκη διακομιδής των ασθενών σε άλλες περιοχές ή ακόμα και άλλα νησιά για τη διεξαγωγή εξετάσεων.

Η ενίσχυση της λειτουργίας των Κέντρων Υγείας αναμένεται ότι θα συμβάλλει και στην αποσυμφόρηση των εξωτερικών ιατρείων των Γενικών Νοσοκομείων ενώ ταυτόχρονα η ενδυνάμωση της προληπτικής ιατρικής θα επιτρέψει τη μείωση της ζήτησης υπηρεσιών υγείας. Η αναλογία Νοσοκομειακού Ιατρού ανά κλίνη νοσηλείας (εξαιρουμένου του Ψυχιατρικού Νοσοκομείου Κέρκυρας) είναι 1 γιατρός προς 2,74 κλίνες, ενώ η αναλογία νοσηλευτικού προσωπικού προς κλίνες είναι 1:0,86 κλίνες και χαρακτηρίζονται ιδιαίτερα χαμηλές συγκρινόμενες με αυτές της υπόλοιπης χώρας. Ανά 1000 κατοίκους αντιστοιχούν 2,70 νοσοκομειακές κλίνες, 2,31 νοσηλευτές και 0,98 νοσοκομειακοί γιατροί.

Σε κάθε περίπτωση, τα Νομαρχιακά Νοσοκομεία της Περιφέρειας δεν είναι αρκετά εξοπλισμένα και ειδικευμένα για να καλύψουν όλες τις ανάγκες των ασθενών, με αποτέλεσμα να είναι απαραίτητες οι διακομιδές προς μεγαλύτερα θεραπευτήρια (Ιωάννινα, Πάτρα, Αθήνα), ενώ υπό κατασκευή βρίσκονται τα νέα Νομαρχιακά Νοσοκομεία Κερκύρας και Ζακύνθου.

Σχετικά με τις υπόλοιπες προνοιακές δομές, αξιοσημείωτη είναι η λειτουργία σημαντικού αριθμού κοινωνικών προγραμμάτων για τα παιδιά και τους ηλικιωμένους, που ενισχύονται από το Γ' Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα, προκειμένου να διευκολυνθεί η πρόσβαση των γυναικών στην αγορά εργασίας, καθώς και άλλων κοινωνικών δομών, η διευκόλυνση και διασφάλιση της λειτουργίας των οποίων και στο μέλλον αποτελεί σημαντική αναγκαιότητα και η πληρότητα θα συνεχίσει να μειώνεται, με αποτέλεσμα να υποχρησιμοποιούνται οι αναπτυσσόμενες υποδομές. Εντούτοις, πρέπει να σημειωθεί ότι κατά την τουριστική περίοδο που ο πληθυσμός της Περιφέρειας τουλάχιστον διπλασιάζεται, οι τιμές κάλυψης ξεπερνούν το 90%.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο

Τουριστική Προσφορά

6.1 Συνολικός αριθμός ξενοδοχειακών καταλυμάτων

Ο νομός Κερκύρας διαθέτει 43.867 κλίνες ποσοστό που αναλογεί περίπου στο 50% των κλινών της περιφέρειας, με τον νομό Ζακύνθου να καταλαμβάνει την δεύτερη θέση με 24.702 κλίνες (33% του συνόλου της περιφέρειας), και τους νομούς Κεφαλονιάς και Λευκάδας με 8.205 (10%) και 3.899 (5%) αντίστοιχα.

Εξετάζοντας τα ποιοτικά χαρακτηριστικά του ξενοδοχειακού δυναμικού της περιφέρειας διαπιστώνουμε ότι το κέντρο βάρους των κλινών εντοπίζεται στις μεσαίες (22.785 κλίνες 3*) και χαμηλές (30.943 κλίνες 2*) κατηγορίες αστεριών.

Στα σοβαρά διαρθρωτικά προβλήματα του ξενοδοχειακού τομέα θα πρέπει να επισημάνουμε τον μεγάλο κατακερματισμό των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων μικρής δυναμικότητας (173 ξενοδοχειακές μονάδες 3*, 497 ξενοδοχειακές μονάδες 2*) που εντοπίζεται στις χαμηλές κατηγορίες αστεριών. Πρόκειται για επιχειρήσεις οικογενειακού τύπου, που πιθανότατα δεν απασχολούν κατάλληλα εκπαιδευμένο και εξειδικευμένο προσωπικό στηρίζοντας τον επιχειρηματικό σχεδιασμό στον ανταγωνισμό των τιμών και όχι της ποιότητας.

Αναφορικά με το δυναμικό των κάμπινγκ παρατηρούμε ότι στην περιφέρεια Ιονίων Νήσων δραστηριοποιούνται 26 επιχειρήσεις με 2.044 θέσεις και 244 οικίσκους.

Αναφορικά με τα ποιοτικά χαρακτηριστικά σημειώνουμε ότι 3 μονάδες Α' τάξης εντοπίζονται στον νομό Κερκύρας, ενώ ο μεγαλύτερος όγκος των διατιθέμενων θέσεων και οικίσκων εντοπίζεται στις μονάδες Γ' τάξης.

6.2 Συνολικά μεγέθη δωματίων και κλινών των ξενοδοχείων

Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία το ξενοδοχειακό δυναμικό της Περιφέρειας εμφανίζει σημαντικές ποιοτικές και ποσοτικές διακυμάνσεις ανά νομό.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.1

Ξενοδοχειακό Δυναμικό Ιονίων Νήσων

ΚΑΤΑΤΑΞΗ								
ΝΟΜΟΣ	ΝΗΣΙ	ΔΕΔΟΜΕΝΑ	5*	4*	3*	2*	1*	
ΚΕΦΑΛΟΝΙΑΣ (Συμπερ. Ν. Ιθάκης)	ΙΘΑΚΗ	ΜΟΝΑΔΕΣ	0	1	2	2	0	
		ΔΩΜΑΤΙΑ	0	12	49	38	0	
		ΚΛΙΝΕΣ	0	23	91	73	0	
	ΚΕΦΑΛΟΝΙΑ	ΜΟΝΑΔΕΣ	0	7	19	88	8	
		ΔΩΜΑΤΙΑ	0	808	837	2.385	111	
		ΚΛΙΝΕΣ	0	1.583	1.616	4.606	213	
	ΣΥΝΟΛΟ ΝΟΜΟΥ	ΜΟΝΑΔΕΣ	0	8	21	90	8	
		ΔΩΜΑΤΙΑ	0	820	886	2.423	111	
		ΚΛΙΝΕΣ	0	1.606	1.707	4.679	213	
	ΚΕΡΚΥΡΑΣ (Συμπερ. Ν. Παξών)	ΚΕΡΚΥΡΑ	ΜΟΝΑΔΕΣ	6	58	85	192	60
			ΔΩΜΑΤΙΑ	1.322	8.297	5.990	6.233	1,212
			ΚΛΙΝΕΣ	2.579	15.491	11.397	11.784	2,334
ΠΑΞΟΙ		ΜΟΝΑΔΕΣ	0	1	3	1	1	
		ΔΩΜΑΤΙΑ	0	6	87	42	15	
		ΚΛΙΝΕΣ	0	11	158	83	30	
ΣΥΝΟΛΟ ΝΟΜΟΥ		ΜΟΝΑΔΕΣ	6	59	88	193	61	
		ΔΩΜΑΤΙΑ	1.322	8.303	6.077	6.275	1,227	
		ΚΛΙΝΕΣ	2.579	15.502	11.555	11.867	2,364	
ΛΕΥΚΑΔΑΣ		ΛΕΥΚΑΔΑ	ΜΟΝΑΔΕΣ	0	1	13	54	9
			ΔΩΜΑΤΙΑ	0	20	613	1.222	167
			ΚΛΙΝΕΣ	0	39	1.174	2.343	316
	ΜΕΓΑΝΗΣΙ	ΜΟΝΑΔΕΣ	0	0	1	0	0	
		ΔΩΜΑΤΙΑ	0	0	14	0	0	
		ΚΛΙΝΕΣ	0	0	27	0	0	
	ΣΥΝΟΛΟ ΝΟΜΟΥ	ΜΟΝΑΔΕΣ	0	1	14	54	9	
		ΔΩΜΑΤΙΑ	0	20	627	1.222	167	
		ΚΛΙΝΕΣ	0	39	1.201	2.343	316	
	ΖΑΚΥΝΘΟΥ	ΜΟΝΑΔΕΣ	0	21	50	160	11	
		ΔΩΜΑΤΙΑ	0	1.911	4.272	6.296	274	
		ΚΛΙΝΕΣ	0	3.800	8.322	12.054	526	
ΣΥΝΟΛΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΙΩΝ	ΜΟΝΑΔΕΣ	6	89	173	497	89		
	ΔΩΜΑΤΙΑ	1,322	11.054	11.862	16.216	1.779		
	ΚΛΙΝΕΣ	2,579	20.947	22.785	30.943	3.419		

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.2**Δυναμικότητα Κάμπινγκ της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων**

ΤΑΞΗ						
ΝΟΜΟΣ	ΔΕΔΟΜΕΝΑ	Α	Β	Γ	Δ	ΓΕΝΙΚΟ ΑΘΡΟΙΣΜΑ
ΖΑΚΥΝΘΟΥ	ΜΟΝΑΔΕΣ	0	1	4	0	5
	ΘΕΣΕΙΣ	0	101	300	0	401
	ΟΙΚΙΣΚΟΙ	0	0	0	0	0
ΚΕΡΚΥΡΑΣ	ΜΟΝΑΔΕΣ	3	1	8	0	12
	ΘΕΣΕΙΣ	326	83	538	0	947
	ΟΙΚΙΣΚΟΙ	84	0	64	0	148
ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ	ΜΟΝΑΔΕΣ	0	0	2	0	2
	ΘΕΣΕΙΣ	0	0	399	0	399
	ΟΙΚΙΣΚΟΙ	0	0	0	0	0
ΛΕΥΚΑΔΑΣ	ΜΟΝΑΔΕΣ	0	1	6	0	7
	ΘΕΣΕΙΣ	0	0	297	0	297
	ΟΙΚΙΣΚΟΙ	0	75	21	0	96
ΣΥΝΟΛΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	ΜΟΝΑΔΕΣ	3	3	20	0	26
	ΘΕΣΕΙΣ	326	184	1534	0	2044
	ΟΙΚΙΣΚΟΙ	84	75	85	0	244

(Κάμπινγκ που λειτουργούν το 2005 - Πηγή: Ξ.Ε.Ε.)

6.3 Πληρότητες Καταλυμάτων Περιφέρειας Ιονίων Νήσων

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.3

Διανυκτερεύσεις Αλλοδαπών και Ημεδαπών Τουριστών στα Ξενοδοχειακά Καταλύματα της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων

	ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	ΗΜΕΔΑΠΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	ΠΛΗΡΟΤΗΤΑ	% ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ	% ΗΜΕΔΑΠΩΝ
2001	4.013.334	697.054	4.710.388	0,69	0,85	0,15
2002	3.134.373	811.616	3.945.989	0,60	0,79	0,21
2003	3.754.304	805.233	4.559.537	0,66	0,82	0,18
2004	5.049.919	868.295	5.918.214	0,76	0,85	0,15
2005	5.409.134	951.355	6.360.489	0,76	0,85	0,15
2006	5.772.924	858.465	6.631.389	0,84	0,87	0,13
2007	5.793.179	872.829	6.666.008	-	0,87	13,1%

Όπως προκύπτει από τις διανυκτερεύσεις Αλλοδαπών και Ημεδαπών τουριστών στα ξενοδοχειακά καταλύματα της περιφέρειας Ιονίων Νήσων, ο κύριος όγκος προέρχεται από αλλοδαπούς τουρίστες με ποσοστό που κυμαίνεται σταθερά μεταξύ 80 με 86% και οι πληρότητες στο πέρασμα του χρόνου βαίνουν βελτιούμενες.

Αν και υπάρχει έλλειψη συλλογής, επεξεργασίας και ανακοίνωσης επίσημων οικονομικών στοιχείων από τους αρμόδιους φορείς του τουρισμού της χώρας, που θα διευκόλυναν την σε βάθος μελέτη του τουριστικού φαινομένου, είναι γνωστό ότι κρισιμότερος παράγοντας δεν είναι η μελέτη των απόλυτων τιμών των αφίξεων και διανυκτερεύσεων αλλά η μελέτη του οικονομικού περιεχομένου που αυτά αντιπροσωπεύουν.

Τα στοιχεία του παραπάνω πίνακα απεικονίζουν το σύνολο της περιφέρειας, ενώ στην συνέχεια παρουσιάζεται η συμμετοχή κάθε νομού στη διαμόρφωση του συνολικού αριθμού διανυκτερεύσεων της περιφέρειας.

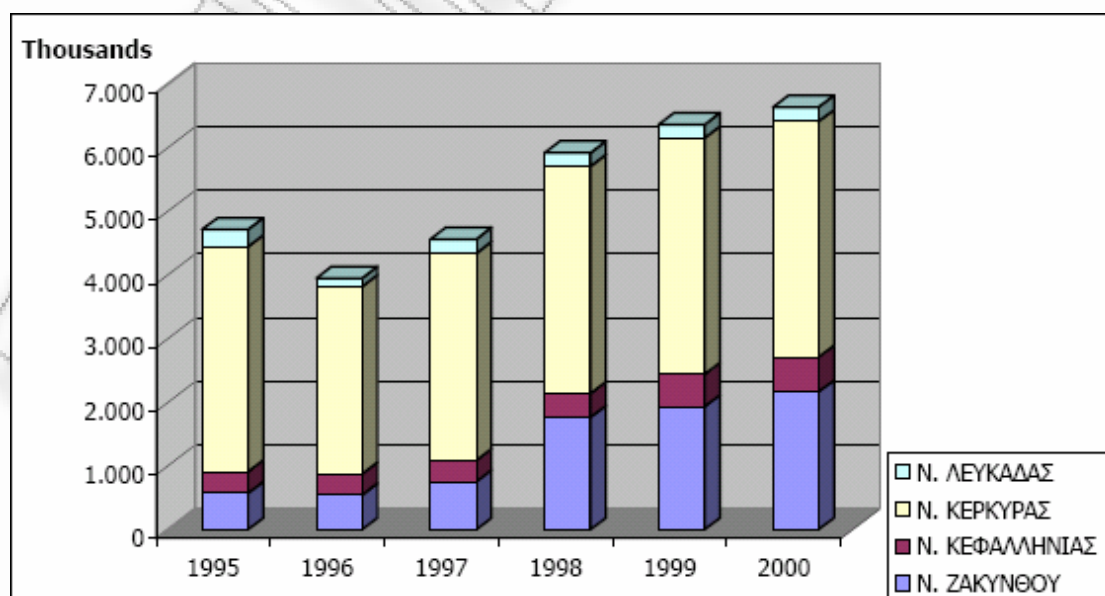
ΠΙΝΑΚΑΣ 6.4

Διανυκτερεύσεις Αλλοδαπών και Ημεδαπών Τουριστών στα Ξενοδοχειακά

Καταλύματα των Ιονίων Νήσων

	Ν. ΖΑΚΥΝΘΟΥ	Ν. ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ	Ν. ΚΕΡΚΥΡΑΣ	Ν. ΛΕΥΚΑΔΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ
2003	570.897	335.086	3.535.969	268.436	4.710.388
2004	542.129	331.066	2.943.619	129.175	3.945.989
2005	754.519	330.891	3.250.964	223.163	4.559.537
2006	1.765.413	374.859	3.565.574	212.368	5.918.214
2007	1.936.065	502.901	3.710.341	211.182	6.360.489
2008	2.164.329	544.386	3.700.401	222.273	6.631.389

Στη συνέχεια βλέπουμε πως απεικονίζονται τα στοιχεία του πίνακα 6.4 στο παρακάτω διάγραμμα:

Από το διάγραμμα συμπεραίνουμε ότι διαχρονικά ο Νομός Κερκύρας συγκεντρώνει τις προτιμήσεις των επισκεπτών διατηρώντας τις ετήσιες διανυκτερεύσεις περίπου στις 3.500.000 που αντιπροσωπεύουν περίπου το 55% των συνολικών διανυκτερεύσεων της περιφέρειας.

Αντίθετα αν και υπολείπεται σημαντικά σε απόλυτες τιμές διανυκτερεύσεων, ο Νομός Ζακύνθου την περίοδο 2005-2006 εμφανίζεται ότι υπερδιπλασιάζει τον αριθμό των διανυκτερεύσεων του βελτιώνοντας συνεχώς τις επιδόσεις του με συνέπεια το 2008 να συμμετέχει με 32% περίπου στο σύνολο των διανυκτερεύσεων της περιφέρειας.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.5

Διανυκτερεύσεις Αλλοδαπών και Ημεδαπών Τουριστών στα Ξενοδοχειακά Καταλύματα του Ν. Κέρκυρας*

	ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	ΗΜΕΔΑΠΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	ΠΛΗΡΟΤΗΤΑ	% ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ	% ΗΜΕΔΑΠΩΝ
2002	3.115.649	420.320	3.535.969	71.80%	88.10%	11.90%
2003	2.439.270	504.349	2.943.619	62.27%	82.90%	17.10%
2004	2.824.502	426.462	3.250.964	69.20%	86.90%	13.10%
2005	3.124.914	440.660	3.565.574	76.61%	87.60%	12.40%
2006	3.232.988	477.353	3.710.341	7777.00%	87%	13%
2007	3.283.061	417.340	3.700.401	-	88.70%	11.30%

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.6**Διανυκτερεύσεις Αλλοδαπών και Ημεδαπών Τουριστών στα Ξενοδοχειακά
Καταλύματα του Ν. Ζακύνθου**

	ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	ΗΜΕΔΑΠΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	ΠΛΗΡΟΤΗΤΑ	% ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ	% ΗΜΕΔΑΠΩΝ
2002	482.804	88.093	570.897	67.70%	84.60%	15.40%
2003	417.691	124.438	542.129	61.29%	77.00%	23.00%
2004	622.851	131.668	754.519	68.22%	82.50%	17.50%
2005	1.568.379	197.034	1.765.413	83.78%	88.80%	11.20%
2006	1.712.907	223.158	1.936.065	83.57%	89%	12%
2007	1.964.716	199.613	2.164.329	-	90.80%	9.20%

Από τους αναλυτικούς πίνακες ανά νομό διαπιστώνουμε ότι οι Νομοί Κέρκυρας και Ζακύνθου αντλούν την συντριπτική πλειοψηφία των τουριστών τους από το εξωτερικό με ποσοστά γύρω στο 85%. Αντίθετα οι Νομοί Κεφαλληνίας και Λευκάδας εμφανίζουν περισσότερο ισορροπημένες τις διανυκτερεύσεις μεταξύ αλλοδαπών και ημεδαπών με ποσοστά που κινούνται γύρω στο 65% και 35% αντίστοιχα.

Το στοιχείο αυτό διαφοροποιεί σημαντικά τόσο τις χρηματικές εισροές όσο και τα επίπεδα θωράκισης των προορισμών από επικείμενες αιφνίδιες κρίσεις. Οι αλλοδαποί τουρίστες που επισκέπτονται τα Ιόνια Νησιά προέρχονται από τα χαμηλότερα οικονομικά στρώματα της δυτικής και βόρειας Ευρώπης μειώνοντας αισθητά το κατά κεφαλήν εισόδημα που δαπανάται. Αντίθετα, οι ημεδαποί τουρίστες έχουν ικανοποιητικά υψηλότερες δαπάνες κατά τη διάρκεια των διακοπών τους.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.7**Διανυκτερεύσεις Αλλοδαπών και Ημεδαπών Τουριστών στα Ξενοδοχειακά****Καταλύματα του Ν. Κεφαλληνίας**

	ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	ΗΜΕΔΑΠΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	ΠΛΗΡΟΤΗΤΑ	% ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ	% ΗΜΕΔΑΠΩΝ
2002	223.843	111.243	335.086	57.22%	66.80%	33.20%
2003	228.187	102.879	331.066	49.46%	68.90%	31.10%
2004	190.184	140.707	330.891	45.48%	57.50%	42.50%
2005	247.463	127.396	374.859	53.99%	66.00%	34.00%
2006	354.982	147.919	502.901	56.05%	71%	29%
2007	397.792	146.594	544.386	-	73.10%	26.90%

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.8**Διανυκτερεύσεις Αλλοδαπών και Ημεδαπών Τουριστών στα Ξενοδοχειακά****Καταλύματα του Ν. Λευκάδας**

	ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	ΗΜΕΔΑΠΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	ΠΛΗΡΟΤΗΤΑ	% ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ	% ΗΜΕΔΑΠΩΝ
2002	191.038	77.398	268.436	58.41%	71.20%	28.80%
2003	49.225	79.950	129.175	47.11%	38.10%	61.90%
2004	116.767	106.396	223.163	61.59%	52.30%	47.70%
2005	109.163	103.205	212.368	58.24%	51.40%	48.60%
2006	108.257	102.925	211.182	62.44%	51%	49%
2007	127.355	94.918	222.273	-	57.30%	42.70%

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Τα γεωγραφικά χαρακτηριστικά της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων, οι φυσικοί πόροι και η μορφή της οικονομίας της περιοχής θέτουν περιορισμούς στην ανάπτυξη. Στις μικρές νησιωτικές οικονομίες, οι αντοχές ανάπτυξης είναι περιορισμένες αφού οι συντελεστές παραγωγής όπως το έδαφος και το ανθρώπινο δυναμικό δεν μπορούν εκ των πραγμάτων να αυξάνονται απεριόριστα. Έτσι, η όποια εντατικοποίηση των ρυθμών ανάπτυξης κινείται σε περιορισμένα πλαίσια και διακρίνεται από ηπιότητα.

Είναι γεγονός ότι το κύριο προϊόν που παράγουν τα Ιόνια Νησιά είναι οι τουριστικές υπηρεσίες. Η ενίσχυση των μεταφορών και η άμεση σύνδεση του Ιονίου με χώρες του εξωτερικού, αλλά και με περιοχές της υπόλοιπης Ελλάδας ενισχύει άμεσα και καθοριστικά την τουριστική κίνηση. Η αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος με έμφαση στην ποιότητα των υποδομών και των υπηρεσιών σε συνδυασμό με την εφαρμογή κατάλληλης διαφημιστικής πολιτικής αποτελούν τη σημαντικότερη πρόκληση που καλούνται να αντιμετωπίσουν οι φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα που επηρεάζουν την τουριστική ανάπτυξη είναι πως το τουριστικό προϊόν των νησιών ταυτίζεται με το μαζικό παραθεριστικό τουρισμό που αξιοποιεί τον συμβατικό τουριστικό πόρο (κλίμα, παράκτιες περιοχές, μνημειακό πλούτο). Η ζήτηση είναι συγκεντρωμένη από τον Ιούλιο μέχρι τον Αύγουστο, με δυσμενείς επιπτώσεις για τον κλάδο.

Άλλες σημαντικές παράμετροι της χαμηλής ανταγωνιστικότητας είναι ο μεγάλος αριθμός παραξενοδοχειακών καταλυμάτων, που δυσκολεύει τις προσπάθειες αναβάθμισης της τουριστικής προσφοράς της περιοχής μας και η απουσία κατάρτισης-συνεχιζομένης εκπαίδευσης (εκπαίδευση προσωπικού ασχολουμένου με τον τουριστικό κλάδο, παραδοσιακά επαγγέλματα για έργα αποκατάστασης μνημείων, σύγχρονα επαγγέλματα συνδεδεμένα με τον πολιτισμό κ.λπ.).

Από την άλλη, η Περιφέρεια συγκαταλέγεται στις φθηνές τουριστικές αγορές, αποτελώντας πόλο έλξης τουριστών χαμηλού εισοδηματικού επιπέδου. Η ανταγωνιστικότητα στηρίζεται στην τιμολογιακή πολιτική, κάτι που είναι αντικειμενικά αδύνατο να συνεχιστεί, με τις διαρκείς αυξήσεις του κόστους παραγωγής.

Είναι γεγονός ότι στα Ιόνια Νησιά η φύση και ο πολιτισμός βρίσκονται σε αρμονική σύνδεση, αποτελώντας για τον επισκέπτη έναν από τους ιδανικότερους τόπους διακοπών. Διαθέτουν ποικιλία φυσικών πόρων, φυσικά οικοσυστήματα, νησιωτικά συμπλέγματα, παραλίες από τις πιο όμορφες της Μεσογείου, που δίνουν τη δυνατότητα για την άσκηση θαλάσσιων σπορ, όπως ιστιοπλοΐα, wind surf, kite surf, water ski κ.ά., περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, αλλά και πλούσια πολιτιστική παράδοση.

Στο Ιόνιο οι δυνατότητες αξιοποίησης και ανάπτυξης των εναλλακτικών μορφών τουρισμού είναι διευρυμένες και ιδιαίτερα ενδιαφέρουσες, καλύπτοντας ένα ευρύ φάσμα. Το συγκριτικό πλεονέκτημα τους είναι ότι διακρίνονται για το πλήθος και τη μοναδικότητα των πόρων, στις κατηγορίες του πολιτισμού και του φυσικού περιβάλλοντος.

Οι μορφές τουρισμού που έχουν ήδη αναπτυχθεί ικανοποιητικά στα Ιόνια νησιά είναι:

- Ο θαλάσσιος-καταδυτικός τουρισμός (λειτουργούν αρκετές σχολές κατάδυσης)
- Ο περιβαλλοντικός (κυρίως λόγω της ύπαρξης της θαλάσσιας χελώνας καρέτα-καρέτα, της φώκιας monachus-monachus και του Εθνικού Θαλάσσιου Πάρκου Ζακύνθου (Ε.Θ.Π.Ζ.) το οποίο καλύπτει ένα ευρύ φάσμα χλωρίδας και πανίδας)
- Ο αγροτουρισμός
- Ο περιπατητικός (υπάρχουν περιπατητικά μονοπάτια ιδιαίτερου κάλλους)
- Ο θρησκευτικός (με μοναστήρια και θησαυρούς ανεκτίμητης αξίας)
- Ο πολιτιστικός (με πλούσια πολιτιστικά δρώμενα, όπως καντάδες, βαρκαρόλες, συναυλίες, θεατρικές παραστάσεις, γιορτή κρασιού)

- Ο αθλητικός τουρισμός (πλέον κάθε χρόνο πραγματοποιούνται αγώνες ράλι αυτοκινήτου, κολυμβητικοί αγώνες, και αγώνες beach volley)

Οι ομορφιές των Ιονίων νήσων είναι πολλές και τα φυσικά πλεονεκτήματά τους (μαγνητικές παραλίες, ενδοχώρα) βρίσκουν πρόσφορο έδαφος για την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού. Αποτελεί ιδανικό τόπο για τον επισκέπτη κάθε ηλικίας, λόγω της πληθώρας των επιλογών και της δυνατότητας αξιοποίησης του χρόνου του όπως επιθυμεί, συνδυάζοντας τον πολιτισμό, την ιστορία, την παράδοση, την υπέροχη φύση με την ξεκούραση, την ηρεμία, αλλά και την κοσμοπολίτικη ζωή.

Το συγκριτικό πλεονέκτημά της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων είναι ο τόπος, η φύση και ο πολιτισμός καθώς διαθέτουν (Ηλιοπούλου, 2010):

- ◇ Ποικιλία φυσικών πόρων (νησιώτικα συμπλέγματα, φυσικά οικοσυστήματα, περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, πλούσια χλωρίδα-πανίδα, κ.λπ.), ήπιες κλιματολογικές συνθήκες καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, πολιτιστικό απόθεμα, αυθεντικότητα τρόπου ζωής, συγκριτικώς αγνά είδη διατροφής κ.λπ., φυσικές ομορφιές με ιστορικά, παραδοσιακά και πολιτιστικά αξιόλογα σύνολα.
- ◇ Εξειδικευμένες εκδηλώσεις (εκθέσεις εικαστικών τεχνών, μουσικές εκδηλώσεις, θεατρικές παραστάσεις κ.λπ.), εορτές, επετείους, διατηρώντας έντονα λαογραφικά στοιχεία και έθιμα.
- ◇ Γαστρονομικές ιδιαιτερότητες γεύσης και οίνου που προσφέρονται για τουριστική αξιοποίηση και σημαντικές δυνατότητες εμπλουτισμού και διαφοροποίησης του τουριστικού προϊόντος προς την κατεύθυνση του ήπιου και εναλλακτικού τουρισμού, που ανταποκρίνονται στις σύγχρονες τάσεις της αγοράς.
- ◇ Ποικιλία πολιτιστικών και αθλητικών γεγονότων, τα οποία παίζουν σημαντικό ρόλο στη προσφερόμενη ποιότητα ζωής των κατοίκων, αλλά και των επισκεπτών.

Τέλος, η εξαιρετική γεωγραφική θέση των Ιόνιων Νησιών αποτελεί σημείο διασταύρωσης και συνύπαρξης ανθρώπων. Έτσι, κατάφεραν να ταιριάξουν αρμονικά αλληλοσυγκρουόμενες τάσεις και να αναδείξουν έναν πολιτισμό διαφορετικό από εκείνον σε άλλα μέρη της Ελλάδας. Η προβολή της ιστορίας και του πολιτισμού των ανεκτίμητων μνημείων που αποτελούν εθνική κληρονομιά, αποτελούν προτεραιότητα στην προσπάθεια για εναλλακτικές μορφές τουρισμού.

Για να βελτιωθεί η ελκυστικότητα των νησιών ως ποιοτικού προορισμού, απαιτείται συνεχής προσπάθεια, εκσυγχρονισμός των υποδομών, έλεγχος για την προστασία του επισκέπτη, ποιοτική εξυπηρέτηση του και κυρίως ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού, ώστε να μπορούν να προσφέρουν στον επισκέπτη τον ήλιο μας, τη θάλασσά μας και ταυτόχρονα ευκαιρίες αυθεντικών εμπειριών, όπως επαφή με την τοπική κουλτούρα και τη φύση.

Σε μία περίοδο έντονου ανταγωνισμού και δυναμικής διεκδίκησης τουριστικού ρεύματος ικανού να στηρίξει και να ενισχύσει την οικονομία, η Περιφέρεια Ιονίων Νήσων πρέπει να αναπτύξει τις επιλογές εναλλακτικών μορφών τουρισμού, όπως θαλάσσιου, αθλητικού, αγροτουρισμού, φυσιολατρικού, συνεδριακού, πολιτιστικού, θρησκευτικού κ.λπ. Έχει όλες εκείνες τις δυνατότητες που μπορούν να την καθιερώσουν ως ένα ποιοτικό τουριστικό προορισμό που να ικανοποιεί τον επισκέπτη με ποικίλα ενδιαφέροντα και αναζητήσεις και να διασφαλίζει τη συνεχή βελτίωση της ποιότητας ζωής του ντόπιου (Ηλιοπούλου, 2010).

Η εξέλιξη της τουριστικής κίνησης επηρεάζεται από διάφορες παραμέτρους, όπως η προετοιμασία που έχει γίνει από τα προηγούμενα χρόνια, η διεθνής οικονομική και κοινωνική κατάσταση, καθώς και διάφοροι άλλοι συγκυριακοί παράγοντες (φυσικά φαινόμενα, σεισμοί, τρομοκρατικά χτυπήματα κ.λπ.).

Ο τουρισμός, όμως, απέδειξε όλα αυτά τα χρόνια της ανάπτυξής του μία αξιοθαύμαστη αντοχή στις κρίσεις, έτσι προβλέπεται ότι και φέτος τα Ιόνια Νησιά θα έχουν μία καλή τουριστική χρονιά και ότι η Περιφέρεια θα καταφέρει να έχει τις

μικρότερες δυνατές απώλειες, καθώς συνηθίζεται η πλειονότητα των Ευρωπαίων τουριστών να προχωρά σε κρατήσεις της τελευταίας στιγμής. Θετικό στοιχείο, πάντως, που προκύπτει από σχετικές δημοσκοπήσεις, είναι ότι η πλειονότητα των Ευρωπαίων τουριστών δηλώνουν ότι οι διακοπές παραμένουν σε προτεραιότητα και τις θεωρούν ανάγκη και όχι πολυτέλεια, έστω κι αν είναι μικρότερης διάρκειας και φτηνότερες σε σχέση με άλλες χρονιές. Επιπλέον, τα νησιά δέχονται και πολλούς Έλληνες τουρίστες, ιδίως από τη Βόρεια Ελλάδα, την Αττική και άλλες περιοχές.

Ο κύριος όγκος των Ελλήνων τουριστών προέρχεται από τη Βόρεια και τη Δυτική Ελλάδα και, βέβαια, από την πρωτεύουσα, Αθήνα. Από το εξωτερικό, οι τουρίστες προέρχονται από τη Βόρεια, την Κεντρική και τη Δυτική Ευρώπη (Αγγλία, Γερμανία, Σκανδιναβικές χώρες, Ολλανδία, Ιταλία, Αυστρία). Τα τελευταία χρόνια αυξάνεται το ρεύμα και από χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, όπως η Τσεχία, η Ουγγαρία, η Πολωνία κ.λπ.

Στόχος πρέπει να είναι η συνεχής βελτίωση και η αναβάθμιση των σχέσεων με τις παραδοσιακές τουριστικές αγορές που τροφοδοτούν την Περιφέρεια, καθώς και η αναζήτηση νέων αναδυόμενων αγορών (χώρες Βαλκανίων, Κίνα, Ρωσία, Κύπρος κ.λπ.).

Βιβλιογραφία

Hall M. & Weiler B. (1992), «Introduction. What's special about special interest tourism?», Weiler B. and Hall M. (eds), Special Interest Tourism, Belhaven Press, London, 1–14.

Hall, C. M. & Weiler, B. (1992) Introduction: What's Special about special interest tourism. In Special Interest Tourism, New York: Wiley.

IRS (2006), Μελέτη – Στρατηγικό Σχέδιο Προώθησης Εναλλακτικών Μορφών Τουρισμού στα Ιόνια Νησιά, Εταιρία IRS, Οκτώβριος 2006

Katsoulis D. & Metaxas A., «The Wind Energy Potential of Western Greece», Solar Energy Vol. 49, No. 6, pp. 463-476, U.S.A., 1992

Wikipedia, 2011, Ζάκυνθος. Ανακτήθηκε από τον ιστότοπο: <http://el.wikipedia.org/Ζάκυνθος>

Wikipedia, 2011, Ιθάκη. Ανακτήθηκε από τον ιστότοπο: <http://el.wikipedia.org/Ιθάκη>

Wikipedia, 2011, Κέρκυρα. Ανακτήθηκε από τον ιστότοπο: <http://el.wikipedia.org/Κέρκυρα> (πόλη)

Wikipedia, 2011, Κεφαλλονιά. Ανακτήθηκε από τον ιστότοπο: <http://el.wikipedia.org/Κεφαλονιά>

Wikipedia, 2011, Κύθηρα. Ανακτήθηκε από τον ιστότοπο: <http://el.wikipedia.org/Κύθηρα>

Wikipedia, 2011, Λευκάδα. Ανακτήθηκε από τον ιστότοπο: <http://el.wikipedia.org/Λευκάδα>

Wikipedia, 2011, Παξοί. Ανακτήθηκε από τον ιστότοπο: <http://el.wikipedia.org/Παξοί>

Wikipedia, 2011, Περιφέρεια Ιονίων Νήσων. Ανακτήθηκε από τον ιστότοπο: <http://el.wikipedia.org/Περιφέρεια Ιονίων Νήσων>

www.espa.gr (2001), Σχέδιο Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος Ιονίων Νήσων

www.ygeia-pronoia.gr (2010), Περιφερειακές ανισότητες

Ανδριώτης Κ. (2005) Τουριστική Ανάπτυξη και Σχεδιασμός. Αθήνα: Σταμούλης

Βαρβαρέσος Σ. (1998), «Τουρισμός: Έννοιες, μεγέθη, δομές. Η ελληνική πραγματικότητα», Αθήνα, Εκδόσεις Προπομπός.

Βενετσανοπούλου, Μ. (2006), «Η Κρατική Συμβολή στον Τουρισμό. Εναλλακτικές μορφές τουρισμού. Ιστορική Εξέλιξη και Θεσμικό Πλαίσιο». Αθήνα: Interbooks

Γεωγραφική θέση - Έκταση - Γεωμορφολογία, Ανακτήθηκε από τον ιστότοπο: <http://www.ionianisia.gov.gr/>

E.E.O Group A.E (2008), Μελέτη για την Αγροτουριστική Ανάπτυξη στα Ιόνια Νησιά σε σχέση με την Εξασφάλιση Τοπικών Προϊόντων για μια Ολοκληρωμένη Αγροτική Ανάπτυξη

ΕΛΚΕΘΕ (2006), Ελληνικό Κέντρο Θαλάσσιων Ερευνών, Ελληνική Δημοκρατία Περιφέρεια Ιονίων Νήσων, Δ/Νση Γεωργικής Ανάπτυξης Τμήμα Αλιείας ΠΟΑΥ Ιονίων: Β Φάση, Απρίλιος 2006

Ελληνική Ομοσπονδία Θαλάσσιου Σκι (2009) <http://www.waterski.gr/>

ΕΜΥ (2010), Εθνική Μετεωρολογική Υπηρεσία, Ανακτήθηκε από τον ιστότοπο: www.hnms.gr/

ΕΟΤ (2010), Ανακτήθηκε από τον ιστότοπο: <http://www.visitgreece.gr/>

Ηγουμενάκης Ν. (2000), «Τουρισμός και ανάπτυξη», Αθήνα: Εκδόσεις INTERBOOKS

Ηλιοπούλου Κ. (2010), Ιόνια νησιά, περιοδικό Τουριστική Αγορά

Καθημερινή (2006), Αυξήθηκε το κατά κεφαλήν εισόδημα του Έλληνα, Εφημερίδα Καθημερινή, φύλλο 31/03/2006

Κοκκώσης Χ. & Τσάρτας Π. (2001), Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη και Περιβάλλον, Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική

Λύτρας Π. (2002) Η Κοινωνία της Αναψυχής, Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα

Μυλωνοπουλος Δ. & Μοίρα Π., (2005), Θαλάσσιος Τουρισμός, εκδόσεις INTERBOOKS

Ξ.Ε.Ε. (2005), Ανακτήθηκε από τον ιστότοπο: <http://www.grhotels.gr/>

Περιοδικό Travel Times (2006), The magazine of Greek Tourism & Real Estate, τεύχος 32, Δεκέμβριος 2006

Περιφέρεια Ιονίων Νήσων (2011), Ανακτήθηκε από τον ιστότοπο: <http://www.ionianisia.gov.gr/>

Πετράκος Γ. & Ψυχάρης Γ. (2004). Περιφερειακή ανάπτυξη στην Ελλάδα. Αθήνα: Κριτική

Ρίγγας Χ. (2003), «Αειφορία και εναλλακτικές μορφές τουρισμού» Σημειώσεις στο μάθημα «αειφορία και εναλλακτικές μορφές τουρισμού», Α.Τ.Ε.Ι. ΚΡΗΤΗΣ, Ηράκλειο 2003

Σωπασή Ειρήνη (2007), Περιοδικό Τουριστικά Θέματα Περιοδική Επιθεώρηση των Επιστημών του Τουρισμού, τεύχος 1, Φεβρουάριος 2007

Υπουργείο Εσωτερικών, 2004, Πολιτισμός, Ανακτήθηκε από τον ιστότοπο: www.e-ionia.gr (2010)

Φύλλο Εφημερίδας της Κυβέρνησης (2004), Ανακτήθηκε από τον ιστότοπο: <http://www.ypeka.gr/>